

UNIVERZITA KARLOVA PRAHA
PRÁVNICKÁ FAKULTA

RIGORÓZNÍ PRÁCE

2017

Mgr. JAN METELKA, LL.M.

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
PRÁVNICKÁ FAKULTA

Katedra obchodního práva

Mgr. Jan Metelka, LL.M.

**Leniency program v českém, evropském a světovém
soutěžním právu**

Rigorózní práce

Pověřený akademický pracovník: JUDr. Mgr. Vít Horáček, Ph.D.

Akademický rok: 2017/2018

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 20. října 2017

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená rigorózní práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Práce nebyla využita pro získání stejného nebo jiného titulu. Dále prohlašuji, že samotný text rigorózní práce včetně poznámek pod čarou tvoří 288 016 znaků.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 20. října 2017

Mgr. Jan Metelka, LL.M.

Poděkování

Chtěl bych poděkovat JUDr. Mgr. Vítu Horáčkovi, Ph.D., za odborné vedení a laskavou pomoc při vedení této práce. Rád bych také vyjádřil vděčnost své rodině za to, že pro mne byli neocenitelnou oporou během celého dlouhého studia.

Obsah

1) Konceptualizace kartelu	3
1.1) Podnik	4
1.2) Dohoda	5
1.3) Statistický přehled o kartelech a jejich následcích	6
2) Leniency program	13
2.1) Teorie her a věžňovo dilema	14
2.2) Nástin konceptu deterrence gap	16
3) Leniency v EU	18
3.1) Historie	18
3.2) Leniency od roku 2002	20
3.3) ICC Guidelines	23
3.4) Role Evropské komise	24
4) Leniency ve vybraných státech EU a třetích zemích	27
4.1) Česká republika	27
4.1.1) Historie leniency v České republice	27
4.1.2) Současná úprava leniency programu v ČR	28
4.1.3) Právní zakotvení markeru	31
4.2) Rozbor aktuálních souvisejících předpisů v České republice	32
4.3) Budoucnost leniency v České republice	34
5) Pojetí leniency ve vybraných státech Evropské unie a Švýcarsku	36
5.1) Belgie	36
5.2) Nizozemsko	37
5.3) Maďarsko	40
5.4) Dánsko	42
5.5) Lucembursko	44
5.6) Francie	45
5.7) Švýcarsko	48
5.8) Španělsko	51
6) Leniency mimo Evropskou unii	54
6.1) USA	54
6.2) Čína	58
6.3) Brazílie	60
6.4) Singapur	61
6.5) Botswana	63
6.6) Kanada	66
7) Případy užití leniency programu v zahraniční praxi	69
7.1) Chiquita	69
7.2) Lufthansa Cargo	70

7.3) Henkel	72
7.4) Barclays a UBS	73
7.5) MAN	76
7.6) DHL Express	78
7.7) Kartel spedičních společností.....	80
7.8) Kartel výrobců průmyslových pytlů.....	81
7.9) Kartel pivovarů.....	83
7.10) Kartel výrobců zařízení do koupelen	85
8) Případy užití leniency programu v české praxi	87
8.1) Kartel výrobců plynem izolovaných spínacích ústrojí.....	87
8.2) Kartel výrobců CRT obrazovek	87
8.3) Kartel v odpadovém hospodářství.....	88
9) Důvěryhodnost prohlášení v rámci leniency programu	90
9.1) Problémy českého práva	90
9.2) Případ Hitachi a důkazy	90
10) Soukromoprávní vymáhání soutěžního práva v České republice.....	94
11) Nedostatky současného evropského pojetí leniency programu.....	102
11.1) Oznamovatelé a whistlebloweri	102
11.2) Deterrence gap	103
11.3) Směrnice o škodách a odpovědnost jednotlivců.....	104
12) Budoucnost a úvahy de lege ferenda.....	107
Závěr.....	109
Seznam užitých zdrojů	113
Seznam tabulek.....	130
Seznam použitých zkratk	131
Klíčová slova	133
Keywords.....	133
Resumé v českém jazyce (Abstrakt).....	134
Resumé v anglickém jazyce	136

Úvod

„There is no honor among thieves.“

Podle názoru autora této rigorózní práce je soutěžní právo skutečně fascinujícím oborem, který je zároveň intelektuální výzvou díky tomu, že se nejedná čistě o právní záležitost, ale je také úzce propojena s obchodním světem a ekonomikou. To je obzvláště pravdou v případě "tvrdých"¹ kartelů, protože ačkoliv přináší zdravá soutěž na relevantním trhu nespočet výhod, tak některé společnosti dávají přednost zakázané spolupráci, jejímž prostřednictvím pokrývají trh.

Leniency program, tedy velice zjednodušeně možnost nahlásit svou účast v kartelu výměnou za snížení či odpuštění pokuty, potom přichází jako unikátní nástroj. Ten do celého vztahu mezi účastníky trhu přináší další "neprávní prvky", které jsou zmíněny výše, například psychologii a sociologii, neboť počítá s výhodami, které plynou ze setrvání v kartelu. Leniency tedy nutí účastníky hospodářské soutěže, aby si porovnat variantu pokračování v kartelu s výhodami, které plynou ze zveřejnění existence takového kartelu a zažádání o účast v leniency programu ve vztahu k (odpuštěné či snížené) pokutě. Obtížnost této volby je pak popsána níže v této práci, v kapitole týkající se teorie her a věžňova dilematu, které se, dle názoru autora této práce, problematiky leniency blíže dotýkají. Ačkoliv spolu společnosti v kartelu zpravidla vzájemně koordinují své další kroky a mohou spolu komunikovat, tak je zveřejnění existence kartelu většinou tajným a před ostatními členy kartelu pečlivě utajeným rozhodnutím a většinou k takovému zveřejnění dochází proto až po ukončení veškerých aktivit tohoto kartelu. Zlomovým okamžikem může být například prodej některé ze společností, které byly zapojeny do kartelu v minulosti (a tedy hrozba, že by se na účast v kartelu přišlo při některé z právních prověrek provedených v souvislosti s tímto prodejem).

Cílem této práce je stručně představit koncept leniency programu a kartelů obecně od svého počátku, který byl inspirací pro současný moderní systém a nastínit budoucí možný vývoj tohoto konceptu. Klíčovou součástí této práce je však porovnání mezi různými zeměmi², které si klade za cíl ukázat, že přesto, že se v různých jurisdikcích systém leniency vyvíjel

¹ Tedy kartelů vzniklých primárně pro narušení standardně fungující hospodářské soutěže na relevantním trhu a získání příslušné hospodářské výhody.

² Vybranými z důvodů jmenovaných vždy v příslušné podkapitole.

nezávisle, tak v podstatných rysech jsou si leniency systémy (nejen) ve státech Evropské unie velice podobné. Dále zde byly vybrány některé případy konkrétního použití leniency programu, včetně známého případu banánů Chiquita. Nadto, zmíněny budou také rozhodnutí přelomové pro celý koncept leniency programu, jako byl případ DHL. V něm rozhodnutí SDEU vyjasnilo vzájemné kompetence mezi národními leniency programy, a tím zastřešujícím leniency programem pro celou Evropskou unii, který spadá pod Evropskou komisi.

Ostatní kapitoly se týkají soukromoprávního a veřejnoprávního vymáhání škody způsobené porušením soutěžního práva, s důrazem na soukromoprávní vymáhání, jelikož v Evropě (a speciálně v České republice, díky novému souvisejícímu předpisu) jeho role výrazně roste (a očekává se, že tento růst bude v budoucnu ještě znatelnějším), a také řeší důvěryhodnost prohlášení žadatelů o leniency. Je to dané zejména tím, že tyto prohlášení jsou pro celý leniency systém klíčovým elementem a měly by být pečlivě prošetřeny. V opačném případě by mohlo dojít k neúmyslnému poškození například ostatních členů kartelu v momentě, kdy by prohlášení provedené žadatelem o leniency nebylo zcela pravdivé.

Poslední, nicméně stále velmi důležité kapitoly této práce se snaží upozornit na negativa současných leniency programů (jako je například nejistota žadatelů, přílišná komplikovanost, složitý vztah mezi žádostmi o leniency a směrnicí o náhradě škody č. 2014/104/EU a dalšími aspekty) a navrhují několik oblastí, které by se mohly zlepšit, aby celý systém mohl plnit svou úlohu ještě lépe. Ústřední tezí práce je, že současný leniency systém (zejména Evropské unie) se během posledních deseti let výrazně vyvinul a právní jistota žadatelů o leniency dosáhla dostatečné úrovně při udržení vhodného "*deterrence gap*", tedy míry odstrašení žadatelů od dalšího pokračování v kartelu, které by v praxi představovalo další narušení daného trhu.

1) Konceptualizace kartelu

Základní definice kartelu tak jak plyne ze Sdělení Evropské komise týkající se imunity od pokut a snížení pokut³, je:

"Dohody a/nebo jednání ve shodě mezi dvěma či více soutěžiteli, které cílí na koordinaci jejich soutěžního chování na trhu a/nebo ovlivňující příslušné parametry hospodářské soutěže praktikami jako je určování nákupních či prodejních cen nebo ostatních obchodních podmínek, alokace výroby či prodejní kvóty, rozdělování trhu, včetně bid rigging⁴, omezení vývozu a dovozu a/nebo protisoutěžní aktivity proti ostatním soutěžitelům. Takové praktiky jsou mezi nejvíce závažnými porušeními článku 101."

Kartely (nebo obecně vzato dohody porušující hospodářskou soutěž) jsou jednou ze dvou hlavních oblastí práva hospodářské soutěže upravujících omezující praktiky. Druhou část pak tvoří zneužití dominantního postavení, jehož koncept je za hranicí této práce⁵. Základní elementy dohod porušujících hospodářskou soutěž plynou ze znění článku 101 (1) SFEU⁶ (nebo také § 3 (1) českého zákona č. 143/2001 Sb., na ochranu hospodářské soutěže, v posledním znění). Tyto elementy se také částečně v oblasti *de minimis* doktríny dovozují judikaturou.

Konkrétní prvky mohou být popsány jako:

- (i) podnik (soutěžitel);
- (ii) dohoda *per se*;
- (iii) porušení hospodářské soutěže;
- (iv) vliv na obchod mezi členskými státy (pro použití článku 101 (1) SFEU); a
- (v) patřičná úroveň porušení (pro překročení *de minimis* hranice).

³OJ C 298, 8.12.2006, str. 17

⁴Pozn. autora: bid rigging (tedy zakázaná spolupráce s úmyslem ovlivnit výsledek výběrového řízení) se bude dále v této práci označovat pouze původním anglickým výrazem

⁵ V praxi samozřejmě dochází k provázanosti a jistým přesahům. Vyšetřování potenciálního zneužívání dominantního postavení může být mj. jeden z incentive pro účast v leniency programu, protože zvyšuje tlak na společnost a riziko, že příslušný úřad získá informace o kartelu, do kterého je tato společnost zapojena.

⁶ Tedy ve stručnosti zákaz dohod, který by mohly ovlivnit obchod mezi členskými státy a jejichž účelem nebo důsledkem je vyloučení nebo omezení hospodářské soutěže.

1.1) Podnik

Z popisu a samotné existence prvků kartelu je zřejmé, že musí existovat jasná definice podniku⁷. Lze říci, že podnik je adresátem (unijních) norem regulujících hospodářskou soutěž. Tento pojem je mnohokrát užit nejen v SFEU (zejména v člancích 101, 102 a následujících), ale také v sekundárním právu, jako je Nařízení Rady (ES) č. 1/2003⁸ nebo Nařízení Rady (ES) č. 139/2004⁹. Bez ohledu na to, že se tento pojem objevil opakovaně, tak nebyl v žádném právním předpisu explicitně vymezen a přesná definice tedy záleží ve velké míře na judikatuře a aplikační praxi.

Základní a nejčastěji citovaná specifikace pojmu "podnik" je v rozhodnutí Evropského soudního dvora pod názvem *Hofner&Elser v Macrotron GmbH* jako "*každá hospodářská jednotka provádějící ekonomickou aktivitu bez ohledu na její právní formu či způsob financování*"¹¹. Tedy nezáleží na tom, zda hovoříme o fyzické či právnické osobě, soukromého či veřejného práva, pokud taková osoba provádí ekonomickou aktivitu (což je nejdůležitějším znakem pojmu podnik ve smyslu soutěžního práva).

To bylo dále upřesněno a vyjasněno v rozhodnutí *Hydrotherm Geratebau GmbH v. Compact*¹², ve kterém byl podnik popsán jako hospodářská jednotka a bylo zcela irelevantní, kolik osob (fyzických či právnických) ji tvoří.

Podobné výsledky přineslo například i rozhodnutí Tribunálu (původního Soudu prvního stupně) ve věci *Shell v. Komise* z března 1992, kde byl podnik definován jako hospodářská jednotka skládající se z osobnostních, hmotných a nehmotných součástí, které v dlouhodobém horizontu plní konkrétní ekonomický cíl¹³. Rozhodnutí je důležité zejména pro pozdější

⁷ V anglickém jazyce se v soutěžním právu používá výraz "undertaking" - tento pojem má autor na mysli, když pro účely této práce hovoří o "podniku".

⁸ ze dne 16. prosince 2002 o provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v člancích 81 a 82 SFEU (tedy současných člancích 101 a 102 SFEU).

⁹ ze dne 20. ledna 2004 o kontrole spojování podniků.

¹⁰ Hospodářská soutěž – zakázané dohody a zneužití dominance. *Uohs.cz* [online]. internet: web, 2015 [cit. 2016-11-06]. K dispozici na: <https://www.uohs.cz/cs/hospodarska-soutez/zakazane-dohody-a-zneuzeni-dominance/leniency-program.htm>

¹¹C-41/90 (1991) ECR I-1979, odstavec 21.

¹²č. 170/83, *Hydrotherm Geratebau GmbH v. Compact* (1984) ECR 2999, odstavec 11.

¹³ T 11/89 (1992) ECR II-757, odstavec 311.

koncept "*hospodářské jednotky*"¹⁴ týkající se mateřských a dceřiných společností. Díky těmto rozhodnutím je všeobecně přijímaným východiskem, že mateřská společnost tvoří hospodářskou jednotku se svými dceřinými společnostmi, neboť sdílí stejný cíl. Hospodářská jednotka je (z pohledu českého práva) téměř identická s pojmem "ovládání" v soutěžním právu, zejména v oblasti fúzí. Mezi dvěma společnostmi ovládanými stejnou mateřskou společností nemůže být funkční hospodářská soutěž, a nemohou si tedy navzájem být soutěžiteli¹⁵.

Co se týče samotného vykonávání hospodářské činnosti takovou společností, tak podobně jako společnost sama, ani tato činnost není evropským soutěžním právem definována a je odvozena z judikatury. Tedy se jedná o každou činnost, která se skládá z nabízení zboží nebo služeb na relevantním trhu¹⁶. Takové nabízení musí být provázeno určitým ekonomickým nebo finančním rizikem a musí mít potenciál k vytváření zisku.

Pojem "soutěžitel" podle českého práva (tak, jak je definován v § 2(1) Zákona na ochranu hospodářské soutěže) byl původně vnímán odlišně od pojmu "podnik"¹⁷, který pochází z evropského soutěžního práva, ale v posledních letech se došlo ke shodě, že český pojem "soutěžitel" je výsledkem harmonizačních procesů a jako takový zcela odráží (faktický nebo potenciální) vztah mezi dvěma podniky.

1.2) Dohoda

Jak bylo již popsáno výše, dohoda je nezbytnou součástí utvoření kartelu. Obecně rozlišujeme tři hlavní typy dohod, které se v praxi liší způsobem a intenzitou spolupráce všech zapojených účastníků, podrobnější popis níže:

- (i) dohoda *stricto sensu*;
- (ii) jednání ve shodě; a
- (iii) rozhodnutí sdružení soutěžitelů.

Všechny tři tyto kategorie jsou ve shodě s článkem 101 (1) SFEU a také českým § 3 (1) Zákona o ochraně hospodářské soutěže. Jediný rozdíl mezi českým¹⁸ a evropským¹⁹ postojem

¹⁴ V anglickém jazyce se jedná o "*single economic unit*".

¹⁵ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR ve sp. zn. 5 AS 61/2005-183 z 29. října 2007.

¹⁶č. 118/85 Evropská Komise v. Itálie (1987) ECR 2599, odstavec 7.

¹⁷Autor zde opět pracuje s pojmem "undertaking".

¹⁸ PETR, Michal. *Zákon o ochraně hospodářské soutěže s judikaturou a souvisejícími předpisy*.

spočívá v tom, že české soudy požadují přesnou specifikaci toho, k jakému druhu dohody v daném případě došlo (tedy dle českého práva je pouhý pojem "dohoda" nedostačující k vymezení). SDEU může klasifikovat určité jednání jako dohodu a/nebo jednání ve shodě, a zejména v případě dlouhých a složitých případů není důvod, proč striktně rozlišovat různé formy takového chování. Bez ohledu na to, zda se nyní pohybujeme v českém nebo evropském pojetí, sdíleným prvkem je nějaká forma spolupráce mezi soutěžiteli, která vede k omezení hospodářské soutěže²⁰.

1.3) Statistický přehled o kartelech a jejich následcích

K získání lepšího přehledu je v této kapitole zařazeno shrnutí porušení soutěžního práva formou několika statistických tabulek.

Shrnutí počtu soutěžně-právních případů²¹, o kterých byla informována ECN (European Competition Network) mezi 1. květnem 2004 a 31. prosincem 2015 (Tabulka 1):

Členský stát	Počet nových případů vyšetřování
Rakousko	100
Belgie	57
Bulharsko	22
Chorvatsko	4
Kypr	18
Česká republika	20

V Praze: C.H.Beck, 2007. Beckova edice zákonů s judikaturou. ISBN 978-80-7179-574-2

¹⁹ Postoj amerických soutěžních úřadů je podobný tomu evropskému - nerozlišují se jednotlivé formy chování.

²⁰Hospodářská soutěž – zakázané dohody a zneužití dominance. *Uohs.cz* [online]. internet: web, 2015 [cit. 2016-11-06]. K dispozici na: <https://www.uohs.cz/cs/hospodarska-soutez/zakazane-dohody-a-zneuziti-dominance/leniency-program.html>

²¹European Competition law statistics. *Ec.europa.eu* [online]. internet: web, 2017 [cit. 2017-08-04]. K dispozici na: <http://ec.europa.eu/competition/ecn/statistics.html#2>

Dánsko	77
Německo	200
Řecko	47
Estonsko	9
Finsko	33
Francie	246
Maďarsko	117
Irsko	20
Itálie	135
Lotyšsko	19
Litva	23
Lucembursko	15
Malta	5
Nizozemsko	105
Polsko	29
Portugalsko	69
Rumunsko	52
Slovensko	24
Slovinsko	32
Španělsko	137
Švédsko	63
Spojené království	81

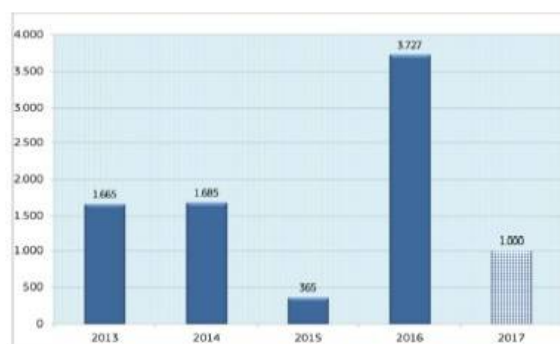
Tabulka 1

Průměrně²² 64 % z těchto případů tvoří porušení článku 101 SFEU, ostatní rozhodnutí jsou buď porušení článku 102 SFEU, nebo vzácnější (méně než 10 %) pak kombinované porušení obou dvou článků 101 a 102 SFEU.

Druhá tabulka pak popisuje uložené pokuty (upravené dle rozsudku Soudu) v období mezi lety 2013 a 2017 (Tabulka 2²³):

Last change: ++17 March 2017++

Year	Amount in €*
2013	1 664 809 000
2014	1 684 768 000
2015	364 531 000
2016	3 726 976 000
2017	999 649 000
total	8 440 733 000

* Amounts corrected for changes (incl. corrections following amendment decisions) and judgments of the Courts (General Court and European Court of Justice) and only considering cartel infringements under Article 101 TFEU (previously Article 81 resp. Article 85 of the Treaty). Wherever prohibitions and fines concern infringements of Article 101 TFEU (previously Article 81 resp. Article 85 and of Article 102 TFEU previously Articles 82 resp. Article 86 of the Treaty), only those amounts have been considered which concern the Article 101 TFEU infringements.

Tabulka 2

Třetí a čtvrtá tabulka (Tabulka 3²⁴ a Tabulka 4²⁵) pak obsahují seznam nejvyšších pokut uložených společností v Evropské unii od roku 1969, tedy poskytují přehled o úrovni, ve které se uložené pokuty pohybují. Přesný dopad dané pokuty na společnost je nicméně individuální a záleží na mnoha faktorech, jako je celosvětový obrat dané společnosti. To bude níže uvedeno v další tabulce.

Některé z významných kartelů vyjmenovaných v této kapitole jsou pak dále dopodrobna

²² 69 % v roce 2015, 67 % v roce 2014, 66 % v roce 2013, 61 % v roce 2012, 60 % v roce 2011, 61 % v roce 2010 a 61 % v roce 2009.

²³ Cartel statistics. *Ec.europa.eu* [online]. internet: web, 2017 [cit. 2017-08-04]. K dispozici na: <http://ec.europa.eu/competition/cartels/statistics/statistics.pdf>

²⁴ Ibid.

²⁵ Ibid.

popsány v následujících kapitolách této rigorózní práce, neboť byly rozkryty právě díky užití leniency programu.

Tabulka 4 *obsahuje seznam společností, kterým byla uložena vysoká pokuta jako trest za jejich účast v kartelu* (tyto společnosti pak byly zejména členy kartelů uvedených v Tabulce 3), například:

- Daimler, DAF, Volvo a Iveco v kartelu výrobců nákladních automobilů;
- Saint Gobain jako výrobce skel do aut (ostatním soutěžitelům v tomto kartelu byly uloženy mnohem nižší pokuty, proto se v tabulce neobjevují - pozn. autora);
- Philips a LG Electronics jako výrobci TV a počítačových monitorů; nebo
- Deutsche B jako člen kartelu ovlivňujícího úrokové sazby derivátů měny EURO (EIRD).

Ten highest cartel fines per case (since 1969)

Last change: ++17 March 2017++

Year	Case name	Amount in €*
2016	Trucks	2 926 499 000
2012	TV and computer monitor tubes	1 409 588 000
2013/2016	Euro interest rates derivatives (EIRD)**	1 310 039 000
2008	Carglass	1 185 500 000
2014	Automotive bearings	953 306 000
2007	Elevators and escalators	832 422 250
2001	Vitamins	790 515 000
++2010/2017++	Airfreight	785 345 000
2013/2015	Yen interest rate derivatives (YIRD)	684 679 000
2007/2012	Gas insulated switchgear (incl. re-adoption)	675 445 000

* Amounts adjusted for changes following judgments of the Courts (General Court and European Court of Justice) and / or amendment decisions.

Ten highest cartel fines per undertaking (since 1969)

Last change: ++19 July 2016++

Year	Undertaking**	Case	Amount in €*
2016	Daimler	Trucks	1 008 766 000
2016	DAF	Trucks	752 679 000
2008	Saint Gobain	Carglass	715 000 000
2012	Philips	TV and computer monitor tubes	705 296 000 of which 391 940 000 jointly and severally with LG Electronics
2012	LG Electronics	TV and computer monitor tubes	687 537 000 of which 391 940 000 jointly and severally with Philips
2016	Volvo/Renault Trucks	Trucks	670 448 000
2016	Iveco	Trucks	494 606 000
2013	Deutsche Bank	Euro interest rate derivatives (EIRD)	465 861 000
2001	F. Hoffmann-La Roche	Vitamins	462 000 000
2007	Siemens	Gas insulated switchgear	396 562 500

* Amounts adjusted for changes following judgments of the Courts (General Court and European Court of Justice) and / or amendment decisions.

Tabulka 3

Tabulka 4

Již bylo zmíněno výše v této kapitole, že pouhá číselná hodnota uložené pokuty není zcela relevantní pro hodnocení dopadu takové pokuty na konkrétní společnost. Z toho důvodu zde jsou tabulky 5 a 6 (**Tabulka 5²⁶** a **Tabulka 6²⁷**), které obsahují přehled, kolik procent

²⁶Cartel statistics. *Ec.europa.eu* [online]. internet: web, 2017 [cit. 2017-08-04]. K dispozici

z celkového obratu pokutované společnosti tvoří uložené pokuty²⁸. Rozdíl mezi Tabulkou 5 a Tabulkou 6 pak spočívá v tom, že Tabulka 5 obsahuje také žadatele o imunitu (včetně žádostí o leniency), zatímco z údajů v Tabulce 6 jsou vyloučeni žadatelé o imunitu a tedy poskytuje čistý přehled o reálně uložených pokutách:

Fines Guidelines 2006 – fines as percentage* of global turnover

Last update **12 December 2016**

Fines Guidelines 2006 – fines imposed on undertakings as percentage of global turnover (incl. immunity applicants)											
percentage	0-0.99%	1-1.99%	2-2.99%	3-3.99%	4-4.99%	5-5.99%	6-6.99%	7-7.99%	8-8.99%	9-9.99%	total
undertakings fined	222	30	19	13	16	9	9	11	5	24	366
	60.66%	10.30%	5.19%	3.55%	4.37%	2.46%	2.46%	3.01%	1.37%	6.56%	

Fines Guidelines 2006 – fines imposed on undertakings as percentage of global turnover (excl. immunity applicants)											
percentage	0-0.99%	1-1.99%	2-2.99%	3-3.99%	4-4.99%	5-5.99%	6-6.99%	7-7.99%	8-8.99%	9-9.99%	total
undertakings fined	160	30	19	13	16	9	9	11	5	24	312
	53.05%	12.18%	6.09%	4.17%	5.13%	2.88%	2.88%	3.53%	1.60%	7.69%	

Tabulka 5

Tabulka 6

Jak je zjevné z Tabulky 5 a Tabulky 6 výše, ve valné většině případů byly podniky pokutovány ve výši nedosahující ani 1 % z jejich celkového ročního obratu. Při porovnání hodnot mezi oběma tabulkami dojdeme k tomu, že množství uložených pokut kleslo z 366 na 312 (protože množství společností, které byly pokutovány v hodnotě menší než 1 % z obratu skrze vyloučení žadatelů o imunitu kleslo z 222 na 168). Také to je zjevnou demonstrací síly leniency systému a možnosti zcela vyváznout z potenciálně uložené pokuty.

na: <http://ec.europa.eu/competition/cartels/statistics/statistics.pdf>

²⁷ Ibid.

²⁸ Pokuta je omezena 10 % celkového ročního obratu společnosti.

Výzkum OECD²⁹ říká, že hodnota mediánu cen, které jsou zvýšené kvůli existenci kartelů, může být v rozmezí 15-20 %, v nejvyšších hodnotách až 50 %³⁰. V případě, že kartelová dohoda funguje po dobu mnoha let, tak musí uložená pokuta reflektovat takové narušení trhu aby si uchovala svou preventivní úlohu. Celková výše uložené pokuty se pak odvíjí od:

- procentuální hodnoty ovlivněných prodejů;
- trvání kartelu;
- polehčujících (například v případě omezeného zapojení dané společnosti) a přitěžujících okolností (například opakované provinění);
- omezení na maximální výši 10% z obrátu, jak uvedeno výše;
- možné snížení díky narovnání/leniency.

²⁹Fines for breaking EU Competition Law. *Ec.europa.eu*. [online]. online: web, 2017 [cit. 2017-03-03].
K dispozici na: http://ec.europa.eu/competition/cartels/overview/factsheet_fines_en.pdf

³⁰ Což asi nejlépe indikuje důležitost práva hospodářské soutěže, neboť je na první pohled vidět konkrétní potenciální hrozba nejen pro ostatní soutěžitele ale zejména pro cílové zákazníky.

2) Leniency program

Pod soulovím leniency program, či také „program shovívavosti“ se obecně skrývají programy slibující snížení či odpuštění hrozící pokuty členům protisoutěžního kartelu, kteří osloví daný soutěžní úřad a dobrovolně před vyšetřováním kartelu či (zejména) na jeho počátku oznámí svou účast na tomto kartelu, slíbí spolupráci při vyšetřování a řádně doloží důkazy, ze kterých bude plynout konkrétní účast této společnosti a ostatních členů kartelu na proběhlém či stále probíhajícím protisoutěžním jednání.

Leniency program funguje nejlépe v momentech, kdy z předpokládaného pokračování v účasti na kartelu (či jeho neoznámení po skončení činnosti) plynou pro danou společnost větší rizika než z pokračování v protisoutěžním jednání případně neoznámení daného jednání. Elementů pro komplexní posouzení je však několik, mj. důvěra mezi členy kartelu či například úroveň pokut, kterou právo daného státu ukládá za protisoutěžní jednání. Každý manažer se snaží o prospěch „své“ společnosti, a tedy je nucen v případě jejího zapojení do kartelu neustále při existenci leniency programu vážit, zda je tato účast pro společnost stále výhodnou nebo představuje do jisté míry tikající bombu a riziko do budoucna.

Toto riziko se může objevit nejenom v případech, kdy bude docházet k intenzivnímu prověřování dané společnosti, například skrze již výše zmíněné due diligence procedury při prodeji závodu jiné společnosti, ale je nutné s ním počítat prakticky neustále. Důvodem je to, že leniency program je nastaven tak, že plnou úroveň benefitů z účasti a dobrovolného oznámení může čerpat zejména ten, kdo oznámil danému úřadu kartel jako první, pro ostatní oznamovatele je v praxi prakticky nemožné dosáhnout odpuštění uložené pokuty a mohou případně usilovat pouze o její snížení. To převádí celý problém účasti v leniency programu do poněkud mimoprávní sféry teorie her a věžňova dilematu, což je níže v této práci rozpracováno v kapitole [2.1](#).

Různí autoři se shodují, že leniency je v současné době klíčovou metodou v boji s kartely a přibližně 60 %³¹ všech kartelů jsou i skrze leniency skutečně odhaleny, což přidává novou dimenzi do počtů kartelů uvedených v tabulkách výše v předchozí kapitole této rigorózní práce. V roce 2008 bylo Evropské komisi zasláno 107 žádostí o imunitu a 116 žádostí

³¹Impact of the European Commission's Leniency Policy in Relation to Cartels. *Newjurist.com*. [online]. online: web, 2017 [cit. 2017-03-03]. K dispozici na: <http://newjurist.com/impact-of-the-european-commission-leniency-policy-in-relation-to-cartels.html>

o snížení pokuty podle 2002 Leniency Policy³².

Nabízela by se otázka, zda účastník leniency programu neuvažuje komplexněji a neobává se například i poškození dobrého jména své společnosti, která by mohla utrpět negativní publicitu ve spojení s nežádoucí účastí v kartelu. Dle názoru autora této práce praxe dostatečně prokázala, že bohužel k takovému poškození dobrého jména nedochází. Je tomu tak zejména u členů bývalých kartelů, kteří dodávali zboží koncovým spotřebitelům, zřejmě z tohoto důvodu, že pro běžného spotřebitele je obtížné si představit důsledky kooperace, která je s kartely obvykle spojena a to i v případě, kdy jak je z popisu pod tabulkami uvedenými výše v této práci zjevné, že činnost kartelu je obvykle spojena s masivním vlivem na koncové ceny.

Pro kartely společností, které figurují jako dodavatelé dalších společností, je situace trochu jiná a mnohé subjekty na trhu by z morálních důvodů i dle názoru autora této práce chtěly spolupracovat s někým jiným než s účastníky kartelu, nicméně bohužel často to není možné. To je způsobeno buď praktickými důvody (na trhu není jiný soutěžitel schopný splnit dané podmínky) či těmi ekonomickými (spolupráce s členem kartelu je s výrazně lepšími podmínkami než s ostatními soutěžiteli na relevantním trhu).

2.1) Teorie her a věžňovo dilema

Leniency program ve svém standardním pojetí není pouze právní otázkou. Naopak, je institutem s nesporným přesahem do ostatních vědních oborů, například do ekonomie, aplikované matematiky či psychologie. Teorie her je metoda obecně analyzující všechny rozhodovací situace, kde dochází ke konfliktu a souvisejícímu střetu zájmů³³. Situace jsou dopodrobna rozebrány a jsou nastíněny ideální rozhodovací modely pro jednotlivé účastníky daného konfliktu. V kartelu (za existence leniency programu v konkrétním státě) tedy musí účastníci neustále analyzovat chování ostatních členů kartelu a předvídat jejich vlastní rozhodnutí. Tedy volbu, zda kartel přetrvá či bude některým z účastníků oznámen příslušnému soutěžnímu úřadu (s výraznými nepříznivými důsledky pro všechny ostatní na kartelu zúčastněné společnosti). To přidává prvek nedůvěry³⁴, který má potenciál rozvrátit

³²Ibid.

³³ Economists finally test prisoner's dilemma on prisoners. *Latimes.com* [online]. online: web, 2017 [cit. 2017-27-09]. K dispozici na: <http://www.latimes.com/science/sciencenow/la-sci-sn-prisoners-dilemma-cooperation-20130725-story.html>

³⁴ HAMMOND, S.D. "When calculating the costs and benefits of applying for corporate amnesty, how

kartel zevnitř³⁵. To je pravda zejména v případě tzv. opakované (iterované) hry, zde existují předchozí zkušenosti z dřívějšího chování druhého hráče, ze kterých je možné se poučit (a přijít s adekvátní reakcí).

To úzce souvisí právě s tzv. věžňovým dilematem, kde výsledný stav záleží na vzájemné kooperaci či nekooperaci subjektů. I zde je presumováno, že se subjekty v první řadě starají o svůj vlastní prospěch³⁶, což je u společností soutěžících na témže trhu téměř jisté. Ve standardním pojetí této slavné variace teorie her (kde jsou zatknuti dva pachatelé, odděleni od sebe a je jim nabídnuto, aby svědčili proti tomu druhému, neboť současné důkazy nejsou dostačující) mohou alternativně nastat tyto varianty:

- **vězni si navzájem věří, spolupracují a oba mlčí** – v tomto případě dostanou oba trest dva roky odnětí svobody za mírnější prohřešky;
- **vězni nespolupracují a oba svědčí proti tomu druhému** – v tomto případě dostanou oba šestiletý trest; případně
- **jeden vězeň mlčí, druhý ho udá** – v tuto chvíli je udavač volný a mlčící dostane deset let.

Důležitým výše uvedeným prvkem je, že vězni jsou odděleni od sebe, v případě možnosti vzájemné komunikace by došlo k posunu celé dynamiky³⁷. Vzhledem k oddělenosti subjektů však do hry vstupuje více faktorů, a ačkoliv by vhodné řešení bylo mlčet (a vykonat dvouletý trest), tak v praxi se ukazuje, že většina subjektů zvolí (racionálnější) zradu³⁸, neboť věří, že druhý sám zradí. Kdyby oni sami nezradili také, tak budou muset vykonat nejtvrďší – desetiletý trest. Navíc, pokud sami zradí (a soupeř nikoliv), tak nemusí vykonat trest žádný, což je příliš lákavá varianta. Tedy nejčastější v praxi vzniklá situace paradoxně není ta nejvíce racionální a subjekty jsou odsouzeny oba na šest let, ačkoliv by při jisté míře důvěry mohly

do you put a price tag on an individual's freedom?", March 8, 2001, 1-6;

³⁵ N. ZINGALES, "European and American Leniency Programmes: two models towards convergence?", *Competition Law Review* 2008, 5-60.

³⁶Economists finally test prisoner's dilemma on prisoners. *Latimes.com* [online]. online: web, 2017 [cit. 2017-27-09]. K dispozici na: <http://www.latimes.com/science/sciencenow/la-sci-sn-prisoners-dilemma-cooperation-20130725-story.html>

³⁷The Art of Strategy. *Credubookzip.co.kr* [online]. online: web, 2017 [cit. 2017-27-09]. K dispozici na: <http://credubookzip.co.kr/resource/englishbook/pdf/ae30352.pdf>

³⁸Ibid.

vykonat pouze třetinové tresty.

2.2) Nástin konceptu deterrence gap

Právě na tomto paradoxu zmíněném v kapitole 2.1 výše jsou mj. založeny leniency systémy po celém světě – ačkoliv by racionální řešení mohlo být pokračovat v dlouhotrvajícím³⁹ kartelu (a dále čerpat nesporné ekonomické výhody), tak dříve či později nastane u některého z účastníků pocit, že odchodem z kartelu s využitím variant možné beztrestnosti převáží pozitiva nad negativy. Tomuto jevu se říká „*deterrence gap*“⁴⁰, tedy mezera mezi nedostatečnou motivací/pobídkou pro soutěžitele, aby předložili související žádost o imunitu a strachem z odhalení, které by bylo posléze následováno přísnou sankcí.

Funkční leniency program se pak pozná podle malého deterrence gap, aby se soutěžitelům vždy „vyplatilo“ z kartelu odejít (a nechat ostatní účastníky nést plné následky svého protiprávního chování) a nikoliv v něm dále pokračovat⁴¹. Samozřejmě reálné situace bývají mnohem komplikovanější než matematické modely, proto je do skutečných situací nutné zahrnout vzájemnou komunikaci mezi účastníky (standardní model vězňova dilematu se uplatní jen v omezené formě, neboť ten předjímá nemožnost komunikace mezi účastníky). Je však nicméně třeba zohlednit zase jiné faktory způsobující psychologický tlak na účastníky a jistý „časový limit“, neboť relevantní úřady nezahálí a v případě odhalení kartelu ještě před příslušným oznámením je nutné se vypořádat s negativními důsledky a sankcemi, tentokrát pro všechny účastníky. Varianta předčasného oznámení se tedy nikdy nejeví jako předem vyloučená bez ohledu na výhodnost kartelu pro jeho účastníky a pevné vazby mezi nimi navzájem.

Samozřejmě se reálná situace blíží spíše výše zmíněné iterované variaci modelu z aplikované matematiky, to znamená variantě, kde se presumuje opakování téže situace. Zde se laboratorní modely blíží spíše variantě spolupráce, neboť se subjekty setkají několikrát, proto se varianta

³⁹Cartels in EU: Study on the effectiveness of leniency policy. *Managementmarketing.ro*. [online].

online: web, 2017 [cit. 2016-08-28]. K dispozici

na: <http://www.managementmarketing.ro/pdf/articole/324.pdf>

⁴⁰Pozn. autora: deterrence gap bude dále v této práci kvůli neexistenci adekvátního českého ekvivalentu dále označován tímto původním anglickým výrazem.

⁴¹PETR, Michal. *Modernizace komunitárního soutěžního práva*. Praha: C.H. Beck, 2008. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-077-5.

zradit ukazuje jako obtížnější. Na relevantním trhu se budou soutěžitelé, kteří byli předtím sdružení v kartelu, potkávat také nadále (a nic jim nebrání v budoucnu být členy dalšího kartelu, dokonce se stejnými členy, což se již v minulosti dokonce stalo), tedy by teoreticky měli zradit méně často.

V této práci je nicméně dokázáno, že tomu tak v praxi není a jsou uvedeny konkrétní případy, kdy se daná společnost rozhodla využít leniency programu opakovaně (například Lufthansa). Jak je zmíněno dále v této rigorózní práci, často může být oním startovacím prvkem pro oznámení kartelu i na první pohled nesouvisející úkon, například zahájení řízení u Komise/ÚOHS kvůli potenciálnímu zneužití dominantního postavení dané společnosti. Ta kvůli zahájenému řízení znejistí, neboť se obává, že během vyšetřování dominantního postavení mohou vyplout na povrch i důkazy o zapojení dané společnosti v kartelu a tedy je logickým krokem „předběhnout“ daný úřad tím, že se sama společnost přihlásí v rámci programu leniency, případně leniency plus⁴², kterým se přizná i účast na nesouvisejícím kartelu.

V této práci je rozebráno hned několik různých cest, jak snížit deterrence gap, ať už skrze použití leniency plus (či její obdoby penalty plus, která je dopodrobna popsána níže v kapitole věnované leniency systému v USA), nebo například skrze drastické zvýšení potenciálně uložených pokut, jak ukazuje například Dánsko. V praxi sem může být zařazeno prakticky cokoliv, co danou společnost přiměje uvažovat o podání přihlášky do leniency programu dříve, než by o tom tato společnost uvažovala v případě jiného nastavení leniency programu.

⁴² Koncept leniency plus je podrobněji rozebrán dále v této práci.

3) Leniency v EU

3.1) Historie

Zodpovědné úřady se mnoho let snažily přicházet s novými a novými metodami na odhalování protisoutěžního jednání. Evoluce používaných metod byla životně důležitou, neboť bez velkého váhání můžeme říci, že i od jednotlivých soutěžitelů, respektive členů kartelů došlo k mnohým změnám. Bylo to mezivýsledkem procesu trvajícího mnoho desítek let, ale lze říci, že i kartely se „profesionalizovaly“. Již je takřka minulostí doba, kdy bylo možné odhalit přesvědčivé a úplné důkazy ze zápisů o jednání nalezených ve stole generálního ředitele, případně kdy docházelo nevědomky k prozrazení fungujícího kartelu médiím ať už z důvodu neopatrnosti či jen prosté neinformovanosti o tom, že je takový typ jednání protizákonný.

Kartely byly nicméně již od svého samotného počátku utajované, což je patrné například i ze starších rozhodnutí Evropské komise, dobrým příkladem je třeba kartel výrobců uhlíkových a grafitových výrobků⁴³ z roku 2003. Zde v rozhodnutí Evropská komise doslovně rozebírá v kapitole 6.3 metody ukrývání, které kartel používal. Popisuje, jak ke schůzím docházelo těsně po legitimních schůzích sdružení výrobců, které mělo nevinný oficiální program. Zmiňuje, že s účastníky kartelu domluvili propracované mechanismy likvidace zápisů a dohodli se, že nebudou používat faxy. Ve strachu z odhalení pak dokonce používali kódové názvy, aby zakryli v zápisech svou identitu, například společnost Schunk se nazývala jen "G" podle města Giessen, společnost Morgan pak "S" podle Swansea či Carbone Lorraine "P" podle města Paříž. I tyto na první pohled drobnosti pak na první pohled indikují, že členové kartelu si byli od počátku vědomi toho, že jejich činnost je protiprávní a snažili se ji za každou cenu utajit.

Jen pro úplnost je možné k tomuto kartelu velice stručně dodat, že nakonec byl odhalen díky leniency programu, který popisuje tato práce. Společnost Morgan Crucible Company plc právě díky němu dosáhla úplného odpuštění uložené pokuty, zatímco ostatní soutěžitelé museli zaplatit celkové pokuty v souhrnné výši přesahující 100.000.000,- EUR.

Původní hlavní metodou boje proti této nezákonné spolupráci však byly tzv. „*dawn raids*“,

⁴³ Rozhodnutí Komise C.38.359, ze dne 3. prosince 2003.

tedy ve volném překladu z anglického jazyka „*nájezdy za úsvitu*⁴⁴“. Pod tímto téměř až poetickým označením se neskrývá nic jiného než neohlášené kontroly, nejčastěji přímo na ředitelství jedné či více ze společností, které byly podezřívány z účasti na daném kartelu. Vzhledem k tomu, co autor této práce uvedl výše, tedy že dříve nebylo až takovou samozřejmostí dávat pečlivý pozor na utajování informací, tak byla tato poměrně hrubá metoda i velice úspěšná, ostatně je stále používána i v dnešní době. Pravomoc⁴⁵ soutěžních úřadů k provedení takového nájezdu plyne v případě Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže z § 21 f a 21 g Zákona o ochraně hospodářské soutěže a u Evropské komise se pak v tomto případě jedná o přímý účinek článku 20 nařízení č. 1/2003. Další *dawn raid* úprava Evropské komise je pak obsažena ve Vysvětlivce Komise k šetřením prováděným Komisí podle č. 20 (4) nařízení Rady č. 1/2003 ze dne 11. září 2015. Český Úřad pro ochranu hospodářské soutěže takovéto prováděcí právně nevynutitelné předpisy⁴⁶ sice nemá, ale přiměřeně aplikuje Vysvětlivky Komise, neboť samotný proces se takřka shoduje⁴⁷.

Posléze však došlo k tomu pozvolnému přerodu, o kterém zde již také byla řeč. Účastníci kartelu pečlivě šifrují komunikaci, zaměstnávají celé týmy právních poradců a mají perfektní přehled o výkladu právních předpisů vztahujících se ke spolupráci soutěžitelů na relevantním trhu. Metody hrubé síly tedy již nejsou tak účinné jako dříve a bylo nutné přijít s něčím novým.

Tím novým efektivním nástrojem byl leniency program – možnost odhalit kartel skrze přímé přiznání některého z jeho účastníků spojené s další spoluprací při vyšetřování výměnou za snížení či odpuštění trestu, který by hrozil v případě, že by byl kartel odhalen buď samotnou vyšetřovací prací daného úřadu či skrze přiznání jiného účastníka, který se rozhodl vystoupit jako první. Evropská úprava byla do jisté míry inspirována tou z USA⁴⁸, nicméně bohužel si z ní nevzala to nejlepší a to i přes to, že americký program byl uveden v život již koncem 70. let a tedy bylo možné nasbírat velké množství zkušeností s jeho fungováním v praxi.

⁴⁴ Pozn. autora: dále v této práci bude používán pouze původní anglický název „*dawn raid*“.

⁴⁵ Dawn Raid, aneb na co si dát při úsvitu pozor. www.epravo.cz [online]. web: internet, 2017 [cit. 2017-09-18]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/dawn-raid-aneb-na-co-si-dat-za-usvitu-pozor-106191.html>

⁴⁶ Pozn. autora: "*soft law*".

⁴⁷ Ibid.

⁴⁸ U.S. Department of Justice's Corporate Leniency Program.

Vše začalo v EU v roce 1996, kde bylo přijato Evropskou komisí tzv. Oznámení 1996⁴⁹, pod kterým se skrývá první zakotvení leniency programu v evropském právu. Již se jednalo o tradiční snížení pokuty pro společnosti, které poskytly podstatnou pomoc v odkrývání a potrestání nelegálních kartelů, nicméně od původního amerického systému se lišilo jak v možnosti Evropské komise zvolit široké spektrum možných snížení trestu, tak v samotném časovém rámci celého procesu, který původně nebyl příliš pružný a co je nejvíce negativní – postrádal dostatečnou předvídatelnost⁵⁰. Zejména časová náročnost a nepředvídatelnost byly hlavními faktory, proč bylo Oznámení 1996 nedokonalým programem a potřebovalo výraznou úpravu.

3.2) Leniency od roku 2002

K této úpravě došlo v roce 2002, přičemž již předtím Evropská komise při hodnocení efektivity programu viděla, že není taková, jak bylo původně očekáváno, a proto se snažila již v rámci původního programu vylepšit poměr rizika/zisku tím, že udělila absolutní odpuštění pokuty v roce 2001 hned ve třech důležitých případech⁵¹. Důležitým datem pak byl 14. únor 2002, kdy nabyl účinnosti nový předpis – konkrétně tzv. „Oznámení 2002“⁵². Dle přechodných ustanovení dobehly stávající případy podle původního Oznámení 1996, ale na všechny nové už se aplikovala nová úprava. Jako v původním případě, i Oznámení 2002 se použilo v momentě, kdy docházelo k tajným kartelům zaměřeným na určování cen, výrobní kvóty, rozdělování trhu, včetně bid rigging či omezování vývozu/dovozu⁵³. Došlo však k jistým změnám v otázce rozšíření podmínek, za kterých bylo možné získat úplné odpuštění pokuty a celkově k přepracování celé procesní stránky směrem k vyšší

⁴⁹ The 1996 Notice, tento výraz je pak dále v této práci používán i ve vztahu ke 2002 Notice, tedy Oznámení 2002 a k 2006 Notice, tedy Oznámení 2006.

⁵⁰ Recent Developments in International Cartel Enforcement. *Jonesday.com* [online]. online: web, 2003 [cit. 2016-08-28]. Dostupné z: <http://www.jonesday.com/recent-developments-in-international-cartel-enforcementthe-eus-new-leniency-notice-05-21-2002/>

⁵¹ Konkrétně se jednalo o společnost Aventis v případě kartelu výrobců vitaminových přípravků, o společnost Sappi v případě kartelu výrobců bezuhlíkového papíru a v neposlední řadě o Brasseriei Luxembourg v případě kartelu lucemburských sládků.

⁵² The Leniency 2002 Notice.

⁵³ Recent Developments in International Cartel Enforcement. *Jonesday.com* [online]. online: web, 2003 [cit. 2016-08-28]. Dostupné z: <http://www.jonesday.com/recent-developments-in-international-cartel-enforcementthe-eus-new-leniency-notice-05-21-2002/>

předvídatelnosti.

Úprava se již do značné míry podobá té současné, neboť byly poprvé stanoveny jasné dvě podmínky, kdy může dojít k úplnému odpuštění pokuty:

- (i) pokud je společnost prvním členem kartelu, která poskytla dostatečné důkazy k tomu, aby mohla Evropská komise započít vyšetřování v sídlech zúčastněných společnosti (za situace, že Komise ještě nemá v držení takový typ důkazů); nebo
- (ii) daná společnost je prvním členem kartelu, která poskytne Komisi dostatečné důkazy prokazující porušení soutěžního práva (zejména tedy článku 81 SFEU⁵⁴), v situacích, kdy sice Komise má v držení dostatek důkazů k tomu, aby bylo započato vyšetřování, nicméně nikoliv dost na to, aby bylo možné vznést obvinění založené na prokázaném porušení. Tento postup se aplikuje pouze v momentě, kdy žádný člen kartelu nezískal imunitu podle předchozího scénáře.

Již v Oznámení 2002 pak byly nastíněny i tzv. ostatní podmínky, které konkrétně obsahovaly povinnost:

- (i) okamžitě ukončit svou vlastní účast na daném kartelu (nejpozději k okamžiku odevzdání důkazů);
- (ii) zcela spolupracovat s Evropskou komisí ve všech vyšetřovacích krocích a poskytnout jí všechny důkazy, které jsou pro vyšetřování nutné a jsou v držení dané společnosti; a
- (iii) společnost nesměla být tou, která ostatní společnosti nutila k účasti na kartelu.

Zde je důležité rozlišit mezi situacemi, kdy byla nějaká společnost sice organizátorem daného kartelu, ale nenutila ostatní členy na účasti na něm – takovéto chování nemuselo znamenat automatické vyloučení z možné účasti v leniency programu, což je prakticky jedna z hlavních změn oproti Oznámení 1996, kde bylo zřetelně stanoveno, že společnost nesmí být zakladatelem či organizátorem daného kartelu⁵⁵. I tato na první pohled drobná změna přispěla k tomu, že Oznámení 2002 začalo být konečně společnostmi bráno vážně, neboť měly pocit, že se Evropská komise nesnaží za každou cenu omezit počet variant, během

⁵⁴Treaty on the Functioning of the European Union, tedy Smlouvy o fungování Evropské unie

⁵⁵Recent Developments in International Cartel Enforcement. *Jonesday.com* [online]. online: web, 2003 [cit. 2016-08-28]. Dostupné z: <http://www.jonesday.com/recent-developments-in-international-cartel-enforcementthe-eus-new-leniency-notice-05-21-2002/>

kterých je možné zažádat o kýženu imunitu tím, že by z této možnosti automaticky vyloučila iniciátory a organizátory kartelu. Tím, že účast členů na kartelu byla prakticky vždy dobrovolná a zcela z vlastní vůle zainteresovaných společností, tak prakticky nikdo nebyl předem touto podmínkou diskvalifikován a počet podaných žádostí o leniency začal narůstat.

Další výraznou novinkou, kterou přineslo Oznámení 2002, byla možnost snížení pokuty pro ty členy kartelu, kteří nesplňují podmínky pro úplnou imunitu. Zde je nutné splnit podmínku „podstatné přidané hodnoty“ oproti důkazům, které jsou již v držení Komise a pokud zároveň daná společnost ukončí svou účast na kartelu, tak se může kvalifikovat k alternativnímu snížení pokuty ve výši:

- 30 až 50 % v případě, že je první společností, která přinesla důkazy o podstatné přidané hodnotě;
- 20 až 30 % v případě, že je druhá v pořadí; případně
- až do výše 20 % pro všechny následující v pořadí.

Výše bylo zmíněno, že nízká efektivita původního Oznámení 1996 byla způsobena také tím, že procesní podmínky a způsob rozhodování se nevyznačoval dostatečnou mírou předvídatelnosti. Proto představila Komise novou sadu procesních pravidel. Společnost, která žádala o imunitu prostřednictvím leniency programu, nejprve kontaktovala Komisi a ta jí okamžitě odpověděla, zda je imunita stále dostupnou variantou. Pokud tomu tak bylo, mohla společnost buď nejprve poskytnout výčet důkazů, které plánuje přednést, či je přímo předložit v úplné formě. Poté došlo k prozkoumání poskytnutých důkazů a Komise (v případě vyhovění požadavkům) poskytla tzv. *podmíněnou imunitu* v písemné formě. Podmíněná imunita zde neslouží k nějakému oslabení pozice oznamovatele, ale k zajištění toho, že budou v průběhu celého vyšetřování z jeho strany plněny dlouhodobější podmínky, tedy plná kooperace s daným úřadem po celou dobu probíhajícího vyšetřování a samozřejmě přerušeni vlastní účasti na kartelu.

Při žádosti o snížení pokuty je poté proces velice podobný. Komise nejprve zváží, zda poskytnuté důkazy představují onu „podstatnou přidanou hodnotu“ a pokud ano, tak může žadatel oficiálně zažádat o snížení podle výše uvedených procentních hodnot. I zde bude pak konečné rozhodnutí vydáno až po celém proběhlém procesu. Tím, že došlo v roce 2002 k další inspiraci americkým systémem (popsaným níže v samostatné podkapitole této práce), se zároveň celý proces do jisté míry částečně zharmonizoval. To je, dle názoru autora této práce, velice podstatný element nikoliv obecně pouze transatlantické spolupráce, ale zvyšuje

jistotu a počet žadatelů, neboť v dnešním silně globalizovaném světě mohou mít kartely dopad současně na mnoho různých trhů na obou stranách Atlantického oceánu.

Pro úplnost této rigorózní práce je nutné dodat, že po Oznámení 2002 následovalo Oznámení 2006 z 8. prosince 2006, které zvyšovalo transparentnost celého procesu. K tomu docházelo v praxi tím, že Oznámení 2006 měnilo kvalifikační požadavky na ochranu před pokutami, zavedlo novou možnost o leniency zažádat ústně⁵⁶ či zahájilo možnost užít marker k zajištění pořadí ve frontě oznamovatelů. Také zde byla poprvé užita ochrana podniku před případným rizikem souvisejících soukromoprávních žalob na náhradu škody, neboť si již všichni uvědomovali případná rizika a interakci leniency systému se soukromoprávním vymáháním škody. Zvýšení transparentnosti bylo Oznámením 2006 dosaženo i tím, že byly výslovně rozepsány některé sporné body z dřívějších, například podrobnosti povinnosti spolupracovat s Komisí ve vyšetřování.

Oznámení 2006 (spolu se souvisejícími Pokyny z roku 2006 pro výpočet pokut) nepředstavuje takový přelom jako v roce 2002 a podle některých zdrojů⁵⁷ nepředstavuje úplně ideální systém, zejména pro vysoké prahy pro získání imunity, v každém případě však představuje další krok dopředu ke zvýšení právní jistoty⁵⁸.

3.3) ICC Guidelines

Protože se otázka kartelů stává více a více důležitá pro mezinárodní obchod, tak ICC⁵⁹ (International Chamber of Commerce⁶⁰), jejímž účelem je usnadnit plynulý mezinárodní obchod, vydala konkrétní leniency pokyny⁶¹ (dále jen „**Pokyny ICC**“). Hlavním důvodem byl boj proti nejistotě způsobené podáním žádosti o leniency v několika jurisdikcích zároveň, kdy je pro žadatele často poměrně obtížné se ujistit, že byly naplněny všechny požadavky všech souvisejících jurisdikcí a že se takový žadatel stále nevystavuje v některé z těchto zemí žádné sankci.

⁵⁶ Respektive kodifikovalo již existující možnost, která nicméně nebyla příliš využívána.

⁵⁷ RILEY, A., The Modernization of EU Anti-Cartel Enforcement: Will the Commission Grasp the Opportunity, CEPS Special Report/January 2010, str. 7.

⁵⁸ Ibid.

⁵⁹ Založena v roce 1919, současné sídlo je v Paříži.

⁶⁰ V českém jazyce Mezinárodní obchodní komora, webové stránky k dispozici na: <http://www.icc-cr.cz/cs>.

⁶¹ Nazvané ICC Leniency Guidelines.

Z tohoto důvodu ICC vydala (na své schůzi v Singapuru v roce 2016) tyto Pokyny ICC, které jsou „odpovědí na progresivní vývoj soutěže, trhu a obchodu a neocenitelný nástroj pro každého žadatele o program leniency po celém světě“⁶², jak zní oficiální popis.

Každá kapitola Pokynů ICC popisuje leniency systém v jiné zemi (nicméně ne každá země je popsána podrobně⁶³) a obsahuje krátký popis systému v dané zemi, spolu se seznamem podmínek, který musí žadatel o leniency v takové zemi dodržet. Vše je v Pokynech ICC přehledně značeno.⁶⁴

Obsah Pokynů ICC také zahrnuje popis markerů, definice leniency plus a také rozdíly v leniency žádostech pro jednotlivce⁶⁵. V souhrnu se jedná o velice cenný nástroj, který dobře slouží svému účelu, tedy pro srovnání a jako seznam požadavků pro komplikovaná podání, které se týkají několika různých soutěžně-právních úřadů, aby měl žadatel větší jistotu, že procesní náležitosti všech těchto podání byly zcela splněny.

3.4) Role Evropské komise

Ačkoliv je role národních soutěžně-právních úřadů nesmírně důležitá, tak v dnešním globalizovaném světě většina kartelů ovlivňuje několik jurisdikcí, neboť zboží a služby jsou nabízeny ve více než jedné zemi. Kartely reguluje článek 101 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU) a konkrétní pravidla týkající se leniency programu Evropské unie jsou zakotveny v Oznámení Komise o ochraně před pokutami a snížení pokut v případech kartelů (2006/C 298/11). Mechanismus pro konkrétní výpočet pokut, které jsou ukládány společnostem za účast v kartelu, je pak obsažený v pravidlech podle článku 23 (2) (a) Nařízení č. 1/2003 (OJ 2006 C210/02) (níže jen „**Nařízení č. 1/2003**“).⁶⁶

⁶² New ICC Leniency Manual. *Iccwbo.org* [online]. online: web, 2016 [cit. 2016-08-28]. K dispozici na: <http://www.iccwbo.org/News/Articles/2016/New-ICC-Leniency-Manual-demystifies-antitrust-leniency-application-process/>

⁶³ Příklad plně rozepsaných zemí je například Brazílie, Kanada, Německo, Itálie, Japonsko, Turecko, Spojené království, Spojené státy apod., tedy většina nejvýznamnějších ekonomik světa.

⁶⁴ ICC Leniency manual – Launch edition April 2016 [online]. internet: web, 2016 [cit. 2016-11-06]. K dispozici na: <http://icc-albania.org.al/wp-content/uploads/2016/09/ICC-Leniency-Manual-15-cope.pdf>

⁶⁵ Ibid.

⁶⁶ Cartel leniency in EU - overview. *uk.practicallaw.thomsonreuters.com* [online]. internet: web, 2014

Evropská komise má své vlastní Generální ředitelství pro hospodářskou soutěž⁶⁷, které dozírá vyšetřování a sankcionování všech porušení výše zmíněného článku 101 SFEU a zcela odpovídá za EU leniency program, tedy kontroluje, zda byly splněny všechny nutné podmínky či nikoliv.

2006 Leniency Notice, jak je popsána výše, zahrnuje všechny typy kartelového jednání, jako jsou:

- stanovování nákupních či prodejních cen;
- stanovení ostatních obchodních podmínek;
- určování výrobních nebo prodejních kvót;
- omezování vývozu nebo dovozu; a
- protisoutěžní opatření vůči jiným soutěžitelům.

EU Leniency byla použita ve velkém množství případů rozhodovaných Evropskou komisí, jako jsou (nejvýznamnější nedávné případy)⁶⁸:

- kartel výrobců hub prodávaných v plechovkách v dubnu 2016 (společnost Riberebro měla zaplatit pokutu ve výši 5.2 milionu Euro, tato částka již byla snížena o 50 % díky EU leniency programu);
- (leden 2016) – japonští výrobci součástek do aut porušili článek 101 SFEU tím, že koordinovali ceny a rozdělovali si zákazníky, přičemž společnost Denso získala plnou imunitu podle 2006 Leniency Notice, společnosti Hitachi byla uložena pokuta o 30 % snížena a společnosti Mitsubishi Electric snížena o 28 %; a
- osm výrobců optických disků koordinovalo své chování ve veřejných zakázkách. Společnosti Philips, Lite-On a jejich joint venture Philips & Lite-On Digital Solutions obdrželo plnou imunitu podle 2006 Leniency Notice, jakožto společnost, která odhalila svým oznámením celý kartel.

[cit. 2016-11-06]. K dispozici na: [https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/0-517-4976?source=relatedcontent&__lrTS=20170507142641543&transitionType=Default&contextData=\(sc.Default\)&firstPage=true&bhcp=1](https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/0-517-4976?source=relatedcontent&__lrTS=20170507142641543&transitionType=Default&contextData=(sc.Default)&firstPage=true&bhcp=1)

⁶⁷V originále Directorate General for Competition (DG COMP).

⁶⁸Ibid.

Spolupráci mezi Evropskou komisí a národními soutěžně-právními úřady reguluje European Competition Network (ECN) a pravidla evropského soutěžního práva jsou vymáhatelná národními autoritami podle pokynů na udělování pokut, které jsou obsaženy v Nařízení č. 1/2003. Národní soutěžní úřady spolupracují s Komisí, sdílejí zkušenosti, důkazy v konkrétních případech a vyvíjí společné postupy. Pro úplnost je nutné doplnit, že Nařízení č. 1/2003 v sobě obsahuje jednotlivé oblasti procesního charakteru, například určuje:

- že důkazní břemeno pokud jde o porušení článku 81 (1) nebo článku 82 SFEU na té straně nebo orgánu, který vznesl obvinění;
- že mají vnitrostátní orgány pro hospodářskou soutěž členských států výslovnou pravomoc používat články 81 a 82 Smlouvy v jednotlivých případech zejména tak, že mohou požadovat ukončení protiprávního jednání, nařizovat předběžná opatření, přijímat závazky a samozřejmě v neposlední řadě ukládat pokuty, penále nebo jiné sankce stanovení vnitrostátními právními předpisy;
- že Komise předá orgánům pro hospodářskou soutěž kopie nejdůležitějších shromážděných dokumentů, které se posléze použijí při samotném vyšetřování;
- že si Komise a orgány pro hospodářskou soutěž mohou vzájemně sdělovat a užívat jako důkazy jakékoliv skutkové nebo právní skutečnosti a to i včetně důvěrných informací;
- dále jsou podrobně popsány vyšetřovací a kontrolní pravomoci Komise, včetně vstupu do objektů apod.; a
- v neposlední řadě jsou blíže rozepsány možné pokuty, penále a je upraveno promlčení.

4) Leniency ve vybraných státech EU a třetích zemích

Ačkoliv si jsou dnešní leniency programy do velké míry podobné a přebírají od sebe navzájem fungující procesy, tak stále odráží národní specifika, což se pak projevuje v jejich rozdílech a to i v jednotlivých státech Evropské unie. Tyto rozdíly se snaží popsat tato kapitola, kladoucí samozřejmě důraz na Českou republiku jakožto výchozí jurisdikci pro další srovnávání. Země byly do tohoto srovnání přidány na základě přínosu specifik daného národního systému pro hypotetický "ideální" a vysoce efektivní leniency systém. Tedy pokud se v dané jurisdikci objeví něco, co kupříkladu výrazně zmenší deterrence gap, tak se takový systém dá použít jako vhodná inspirace.

4.1) Česká republika

4.1.1) Historie leniency v České republice

Jak je zmíněno níže v této práci, konkrétně v kapitole [4.3](#), zákonnou formou byl leniency program v České republice odstartován až v prosinci roku 2012. Nicméně již předtím dostával Úřad pro ochranu hospodářské soutěže žádosti o účast v tehdy poměrně neurčitěm leniency programu, pro srovnání – v červenci 2009 se jednalo již o téměř deset případů. Naštěstí již tehdy publikoval ÚOHS dvoje podrobné sady pokynů⁶⁹, které poskytovaly žadatelům první přehled podmínek pro přihlášku.

Leniency program je založen z velké míry na důvěře⁷⁰ žadatelů v to, že si svým oznámením neuškodí a naopak vylepší svou procesní pozici pro nadcházející související řízení. I proto je zásadní, aby byl leniency program v rámci národního práva řádně zakotven a byly stanoveny důkladně podrobně popsané pokyny, aby mezi účastníky řízení nemohla panovat žádná míra nejistoty.

Úprava v České republice před přijetím potřebných ustanovení byla poměrně improvizovaná, například nebylo možné utajit identitu žadatele o leniency program a Úřad hned po podání této žádosti zahájil vyšetřování ostatních účastníků kartelu. Zatímco v jiných zemích bylo možné toto předběžné vyšetřování zahájit již dlouho před samotným správním řízením,

⁶⁹ V roce 2001 a 2007, pozn. autora.

⁷⁰ Kladiwo na kartely: omilostnění. *Glatzova.com* [online]. internet (původně v magazínu EURO): web, 2009 [cit. 2016-11-06]. K dispozici

na: http://en.glatzova.com/files/download/euro_leniencyVG_13072009.pdf

v České republice toto nebylo možné a bylo nutné od začátku postupovat podle tuzemského správního řádu se všemi z toho plynoucími negativními konsekvencemi. Tam patří i právo nahlížet do spisu a ostatní účastníci kartelu byli tudíž v krátké době informováni o tom, kdo byl oznamovatelem, čímž se mohli tito ostatní soutěžitelé lépe připravovat na svou obranu⁷¹.

Největší problém však byl v povinnosti přistupovat k účastníkům rovnocenně, respektovat jejich postavení a být nestranný. Ze samotné podstaty leniency programu plyne, že Úřad v takovém okamžiku nemůže být nestranný a že postavení účastníků je rozdílné – liší se postavení toho, kdo požádá o účast v leniency programu jako první, liší se postavení ostatních účastníků a liší se postavení toho, kdo není do leniency programu zapojen vůbec, a plnou vahou na něj tedy dopadne případná uložená sankce.⁷²

Jak je z ostatních kapitol této práce zřejmé, současná úprava v České republice je natolik pokročilá, že výše uvedené fatální nevýhody původního improvizovaného leniency programu se zde podařilo odbourat a nabídnout systém, který je svými parametry zcela srovnatelný s ostatními jurisdikcemi v Evropské unii i ve světě.

4.1.2) Současná úprava leniency programu v ČR

Leniency program je v České republice zakotven v zákoně o ochraně hospodářské soutěže, kde se ho týkají ustanovení § 22 ba a následujících, to je blíže rozebráno níže v kapitole [4.3](#) této práce. I zde pak platí, že se tento postup uplatní pro ty soutěžitele, kteří jsou ochotní svou spoluprací s příslušným úřadem ukončit účast na kartelu a pomoci ho rozkrýt bez ohledu na ostatní účastníky dohody. Úprava v České republice, ačkoliv reflektuje některá národní specifika, vychází z modelového leniency programu evropské soutěžní sítě ECN a z leniency programu Evropské komise, tedy se vztahuje na zakázané dohody nejen podle zákona o ochraně hospodářské soutěže, ale také na porušení článku 101 Smlouvy o fungování Evropské unie. Jak napovídá i oficiální dokument ÚOHS⁷³, i v České republice lze nalézt leniency dvou typů.

⁷¹NOVOTNÝ, Václav. *Přehled judikatury ve věcech ochrany hospodářské soutěže*. Praha: ASPI, 2006. Přehledy judikatury (ASPI). ISBN 80-735-7192-7.

⁷²ONDREJOVÁ, Dana. *Národní šampioni a hospodářské soutěž*. Praha: Linde, 2007. ISBN 978-80-7201-678-5.

⁷³ Oznámení úřadu pro ochranu hospodářské soutěže ze dne 4. listopadu 2013 o aplikaci § 22 ba odst. 1 zákona o ochraně hospodářské soutěže.

Prvním je upuštění od pokuty při splnění níže uvedených podmínek - tedy leniency typu I., druhá varianta poté upravuje možnost snížit pokutu uloženou danému soutěžiteli, v tomto případě se jedná o leniency typu II.

Leniency typu I. se poté dále dělí na **leniency typu IA**, kde je pokuta soutěžiteli zcela odpuštěna za kumulativního naplnění těchto podmínek:

- (i) soutěžitel musí jako první předložit důkazy a podklady o kartelové dohodě, které doposud Úřad neměl;
- (ii) soutěžitel musí přiznat svou účast na kartelu;
- (iii) Úřad v okamžiku kdy byla tato žádost podána, neprovedl související šetření a ani neměl dostatek podkladů, které by odůvodňovaly jeho zahájení; a
- (iv) uchazeč o leniency program splňuje tzv. společné podmínky⁷⁴.

Oznámení je pak ve formě podrobného popisu údajné dohody, jejích cílů a způsobů fungování, rozsahu trvání a odhadu objemu zasažené velikosti trhu. Samozřejmě kromě identifikačních údajů oznamovatele je důležité dodat spolu s oznámením také všechny související podklady a zdroje, které mohou pomoci dohodu rozkrýt.

Leniency typu IB poté nastupuje v momentě současného splnění následujících podmínek:

- (i) soutěžitel musí jako první předložit důkazy a podklady o kartelové dohodě, které doposud Úřad neměl;
- (ii) soutěžitel musí přiznat svou účast na kartelu;
- (iii) Úřad neměl dostatek podkladů, aby kartel sám prokázal v okamžiku podání žádosti;
- (iv) zatím nebyla žádnému soutěžiteli poskytnuta podmíněčná ochrana⁷⁵ podle leniency typu IA viz výše; a
- (v) byly splněny tzv. společné podmínky pro aplikaci leniency programu (viz výše).

⁷⁴ U nich hovoříme o aktivním napomáhání s objasněním případu (tedy nezveřejní žádné informace jiným kanálem, žádné materiály nezničí ani nepadělá, bude poskytovat pravdivé, přesné a kompletní informace, bezodkladně reagovat na požadavky Úřadu), dále ukončí svou účast na kartelu způsobem, který neohrozí provedení souvisejícího šetření a nebude vytvářet jakýkoliv nátlak na ostatní soutěžitely, který by vedl k jejich účasti na kartelové dohodě.

⁷⁵ Pokud by splňoval soutěžitel podmínky pro uplatnění Leniency typu I., tak Úřad písemně tomuto oznamujícímu soutěžiteli potvrdí splnění podmínek pro upuštění od pokuty.

Již výše byla pak naznačena existence leniency typu II, kde hovoříme o snížení pokuty. Podmínky jsou podobné jako pro její odpuštění, tedy je na ně možné dosáhnout primárně v momentě, kdy není možné usilovat kvůli nemožnosti splnění zejména prvního pořadí. Konkrétně sníží Úřad pokutu danému soutěžiteli, pokud ten:

- (i) informuje Úřad pomocí podkladů s přidanou hodnotou oproti důkazům, které má již Úřad ve svém držení;
- (ii) dobrovolně přizná svou účast na takové kartelové dohodě; a
- (iii) splní výše uvedené společné podmínky pro aplikaci programu leniency.

Poté záleží zejména na pořadí daných soutěžitelů, ve kterém informují Úřad a podají řádnou přihlášku do leniency programu, postup je následující:

- soutěžitel, který Úřad informuje jako první a dodá podklady s významnou přidanou důkazní hodnotou (ergo materiály posilující schopnost Úřadu prokázat danou kartelovou dohodu a řádně potrestat její účastníky) může dosáhnout snížení o 30 - 50 %;
- soutěžitel, který splňuje tyto podmínky významné přidané důkazní hodnoty, nicméně oznámí kartel Úřadu, až jako druhý v pořadí může dosáhnout snížení o 20 - 30 %; případně
- třetí a další soutěžitelé v pořadí mohou dosáhnout nejvýše na snížení ve výši 20 % z původně uložené sankce.

Úřad konstatuje, že v praxi je posuzováno mnohem více kritérii, například se přihlédne ke konkrétní etapě vyšetřování (čím dříve je oznámeno, tím se jedná o více polehčující okolnost pro daného oznamovatele).

Důležitým prvkem, který pro některé soutěžitele hraje klíčovou roli, je související pravidlo pro ukládání zákazu plnění veřejných zakázek či zákazu plnění koncesní smlouvy. Obecně platí, že pokud je soutěžitel úspěšným účastníkem leniency programu I nebo II typu, tedy mu byla příslušná pokuta odpuštěna či snížena, tak zároveň již nelze tomuto soutěžiteli uložit zákaz plnění veřejných zakázek či zákaz plnění koncesní smlouvy.

Procesní stránka podání je dostatečně vyjasněná pokyny vydanými Úřadem pro ochranu hospodářské soutěže v České republice. Konkrétně je vždy nutné, aby daný soutěžitel podal sám nebo v zastoupení žádost. Tu je možno podat písemně nebo ústně do protokolu anebo

v elektronické podobě, zde je však nutno podepsat zaručeným elektronickým podpisem. Zajímavým prvkem zůstává, že v případě žádosti o leniency I typu, tedy v žádosti o úplné odpuštění od uložení pokuty přibývá další podmínka a to doložit Úřadu, zda byly podány v minulosti obdobné žádosti jiným orgánům, či zda se takové podání plánuje v budoucí době.

Úřad na podání žádosti zareaguje potvrzením data a času podání kvůli předejití budoucím pochybnostem. Zároveň platí, že nezvažuje žádnou další žádost o upuštění od uložení pokuty, dokud se řádným způsobem nevypořádá s již podanou žádostí v téže věci.

4.1.3) Právní zakotvení markeru

Před samotným podáním žádosti mají soutěžitelé možnost se na Úřad obrátit v pouze hypotetické podobě⁷⁶ s relevantními informacemi a podklady nebo mohou dokonce požádat i o rezervaci, která jim posléze zajistí chráněné pořadí mezi dalšími soutěžiteli oznamujícími stejnou věc (tedy je v české právní úpravě zakotven tzv. *marker*⁷⁷). Úřad posléze ověří, zda povaha a obsah těchto dokumentů splňují podmínky pro upuštění od uložení pokuty – k tomuto může dojít až v momentě skutečného podání, nikoliv hypotetického podání ani žádosti o přidělení markeru, jak je zmíněno výše.

V případě, kdy je podle článku 14 Oznámení Komise o spolupráci v rámci Sítě soutěžních úřadů, ÚV C 101, 27. 4. 2004, s. 43, nejvhodnějším soutěžním úřadem pro daný případ Evropská komise, tak může soutěžitel, který již požádal o leniency program právě u Komise, využít tzv. *souhrnnou žádost*. Ta slouží jako institut výrazně urychlující a usnadňující celou proceduru. Hlavní přihláška se podá u Komise a u národního Úřadu žadatel posléze podá pouze tuto souhrnnou žádost, která obsahuje zestručněné identifikační údaje žadatele, informace o kartelové dohodě, popis leniency žádosti podané u Evropské Komise

⁷⁶ Jedná se o kvalifikovanou formu konzultace s Úřadem, v praxi soutěžitel poskytne soupis podkladů, který si nechá od Úřadu odsouhlasit, a tyto dokumenty budou odrážet povahu finálního podání, ale je možné z nich odstranit citlivé části (kromě identity zboží dotčeného kartelovou dohodou, jejího územního rozsahu a délky trvání). Identita tohoto hypotetického oznamovatele je zcela chráněna až do okamžiku podání oficiální žádosti.

⁷⁷ Tedy možnost si zajistit své místo v pořadí oznamovatelů žádostí o leniency. Marker se uděluje na dobu, na kterou se dohodne uchazeč o Leniency s Úřadem a slouží k tomu, aby uchazeč nejprve sesbíral dostatečné penzum důkazů, které poté přiloží k finální verzi své přihlášky. Marker musí obsahovat jméno a adresu uchazeče a nastínit dobu trvání a povahu tvrzeného kartelu a také odůvodnění žádosti o marker.

a dalších potenciálně podaných žádostí a případné doplňující informace.

I zde platí to, co pak v této práci zazní níže v pasážích věnovaných zahraničním úpravám, tedy že soukromoprávní důsledky účasti na kartelové dohodě v žádném případě nezanikají úspěšnou účastí v leniency programu a tedy že pouhá skutečnost, že byla pokuta úspěšnému žadateli snížena či zcela odpuštěna, nijak neovlivňuje případné soukromoprávní následky účasti na kartelu. Co se týče vztahu zákona o ochraně hospodářské soutěže a trestního zákoníku, tak pokud se chce konkrétní fyzická osoba – pachatel vyhnout následkům za trestný čin porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže⁷⁸, je nutné aktivní zapojení této fyzické osoby do plnění Úřadem společnosti stanovených podmínek leniency programu.

Zajímavým bodem zůstává, že leniency IA typu, tedy varianta, kde první oznamovatel přináší relevantnímu úřadu informace o kartelu, o kterém zatím nebylo známo, se v praxi takřka výlučně objevuje až pro varianty po skončení jeho činnosti. Vždy je přítomen nějaký element, který je spouštěčem daného oznámení, například že má dojít k prodeji závodu, který byl činný v daném kartelu před několika měsíci či lety. Pro srovnání – až do roku 2008 byl na úrovni celé Evropské unie podána pouze jediná⁷⁹ žádost o leniency před samotným skončením činnosti daného kartelu.

4.2) Rozbor aktuálních souvisejících předpisů v České republice

Současná úprava soutěžního práva v České republice je z velké části zakotvena v hlavním zastřešujícím předpisu, který zároveň implementuje legislativu EU, tedy v zákoně č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů (dále jen „ZOHS“).

Samotný leniency program zde samozřejmě nebyl obsažen od začátku platnosti a účinnosti tohoto předpisu, ale byl i v souladu s členstvím České republiky v Evropské unii⁸⁰ a dobrými zkušenostmi z ostatních států v Evropské unii i mimo ni přidán později. Stalo se tak s účinností od 1. prosince 2012 zákonem č. 360/2012 Sb., který byl novelou výše zmíněného předpisu č. 143/2001 Sb. Novela přidala za § 22 b zcela nový § 22 ba nazvaný Upuštění od uložení pokuty a snížení pokuty, který v sobě zakotvuje podmínky pro upuštění od uložení pokuty v případech, kdy bude soutěžitel Úřadem uznán vinný ze správního deliktu podle ustanovení tohoto zákona a zároveň naplní podmínky stanovené tímto novým

⁷⁸ Podle § 248 (2) alinea první zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

⁷⁹ Rozhodnutí Komise č. 38.069 ze dne 3. 9. 2004 ve věci kartelu měděných sanitárních trubek.

⁸⁰ Česká republika je členem Evropské unie od 1. května 2004.

paragrafem.

Je zajímavé si povšimnout systematického zařazení této nové sekce týkající se leniency v kontextu zákona o ochraně hospodářské soutěže. „Nový“ § 22 ba není přidán do některé z prvních ustanovení týkající se povoleného a zakázaného chování soutěžitelů na trhu, ale autoři předlohy ho zařadili až do Hlavy VIII pojmenované Správní delikty a umístili ho až za rozepsané varianty přestupků, kterých se může dopustit fyzická osoba jakožto soutěžitel, za správní delikty právnických osob a podnikajících fyzických osob a v neposlední řadě za správní delikty orgánů veřejné správy.

Tedy i tímto dává zákonodárce najevo, že i u účastníků leniency programu k provinění bezesporu došlo a pouze se rozhoduje o snížení či upuštění od uložení pokuty. Podmínky podle české úpravy⁸¹ **pro úplné upuštění od uložení pokuty** jsou následující:

- (i) soutěžitel musí předložit Úřadu podklady a další informace o (prozatím utajené) dohodě, které nebyly doposud v držení Úřadu;
- (ii) soutěžitel dobrovolně přizná svou vlastní účast na této dohodě;
- (iii) soutěžitel nesmí vyvíjet jakýkoliv nátlak na ostatní soutěžitele, aby byli zapojeni do této dohody a;
- (iv) soutěžitel posléze aktivně spolupracuje s Úřadem a z vlastní iniciativy mu poskytne vše co je nutné k plnému rozkrytí daného kartelu.

Dále český předpis vyjmenovává podmínky **pro snížení pokuty až o 50 %**, pokud:

- (i) soutěžitel dobrovolně předloží Úřadu dokumenty s výraznou důkazní hodnotou ve srovnání s materiály, které má již Úřad ve své dispozici; a
- (ii) ostatní podmínky zůstávají stejné jako výše.

Při tomto posuzování se poté *ad hoc* hodnotí, jak moc jsou důkazy poskytnuté takovým soutěžitelem způsobilé posílit schopnost Úřadu prokázat danou dohodu a také v jakém pořadí bylo podáno oznámení. Z podstaty věci se dřívější oznámení posuzuje z pohledu Úřadu jako více ceněné.

Uložené pokuty je dále možné snížit o 20 % v případě, že se soutěžitel k tomuto správnímu deliktu přiznal a pokud nabude Úřad dojmu, že takový postih je dostatečný sám o sobě

⁸¹ Nutné splnit všechny tyto podmínky kumulativně.

s ohledem na jeho povahu a závažnost. Platí, že o veškerá upuštění od uložení pokuty či její snížení je nutno žádat, tedy sám dotčený soutěžitel musí vyvinout iniciativu, vše doložit a podat žádost Úřadu.

4.3) Budoucnost leniency v České republice

Český leniency program se nechystá v nejbližší době projít významnou změnou, neboť už nyní se jedná o poměrně pokročilý systém. Co jí zasáhne v brzké době asi nejvíce je bezesporu zákon č. 262/2017 Sb.⁸², o náhradě škody v oblasti hospodářské soutěže a o změně zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů (zákon o ochraně hospodářské soutěže), ve znění pozdějších předpisů, (zákon o náhradě škody v oblasti hospodářské soutěže), který je v České republice účinný od prvního září 2017. Jeho cílem je samozřejmě zlepšit a usnadnit způsob, jakým se mohou osoby dotčené porušením soutěžního práva domáhat náhrady škody u vnitrostátních soudů. Toho je dosaženo díky významnému zlepšení jejich procesního postavení při ochraně práv zaručených soutěžním právem.

Tento zákon implementuje směrnici Evropského parlamentu a Rady č. 2014/104/EU⁸³ ze dne 26. listopadu 2014 o žalobách na náhradu škody, k čemuž mělo ideálně dojít již v prosinci 2016 a Evropská komise musela 13. července 2017 zaslat České republice a dalším šesti státům odůvodněné stanovisko vyzývající k urychlenému provedení této směrnice. Naštěstí Česká republika v té době již výše uvedený zákon měla v legislativním procesu pod číslem sněmovního tisku 991/0 a s přijetím předpisu se i v České republice očekává výrazné zlepšení pozice žadatelů o náhradu škody, která v současné době nebyla právě nejlepší, zejména kvůli prokazování příčinné souvislosti mezi porušením soutěžního práva a vznikem škody, informační asymetrii či konkrétní kalkulací vzniklé škody.

Vše je blíže rozebráno v kapitole 10 této rigorózní práce, kde autor popisuje, že ani zákon o náhradě škody není pouze krokem kupředu, ale za určitých okolností může paradoxně snížit počet odhalených kartelů a využitých žádostí o leniency. To platí i proto, že v momentě, kdy bude hrozit, že odhalený člen kartelu se sice díky leniency vyhne i (zcela) pokutě uložené

⁸²K dispozici například na <https://www.sbirka.cz/POSL4TYD/NOVE/17-262.htm>.

⁸³K dispozici například na <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:32014L0104&from=CS>.

ÚOHS či Evropskou komisí, ale kvůli dobře fungujícímu systému soukromoprávního vymáhání bude muset odškodnit postižené soutěžitele a spotřebitele, tak se může rozhodnout, že je výhodnější v (prozatím utajeném) kartelu dále setrvat. Je zajímavé, že zákonodárce se odvážil jít do jisté míry v implementaci evropského práva nad jeho rámec a jak je níže v této rigorózní práci rozepsáno, nová česká úprava opravuje některé nelogičnosti plynoucí ze směrnice. Tedy bude česká úprava „dokonalejší“ než její předloha a dle názoru autora této práce bude rozhodně zajímavé sledovat, zda se české pojetí promítne do některé z budoucích novel v některém z členských států Evropské unie, či zda se bude jednat o českou specialitu a nedostatky evropské úpravy se překlenou pouhým výkladem.

Autor dále odhaduje, že do budoucna se bude upravovat (v souladu se světovým trendem) obdoba programu leniency plus/penalty plus, případně úprava oznamování (a odpovědnosti obecně) u jednotlivců, neboť se stále více a více ukazuje, že se jedná o klíčovou oblast, která v případě své hladké funkčnosti výrazně snižuje deterrence gap a zvyšuje kvalitu leniency programu jako celku.

5) Pojetí leniency ve vybraných státech Evropské unie a Švýcarsku

Jádrem této sekce rigorózní práce je poznat odlišnosti jednotlivých kartelových pravidel a zejména leniency programů v různých zemích. Zvláštní důraz je kladen na odlišnosti, které zvyšují efektivitu daného systému, či kroky, které musely být v daném státě učiněny ke snížení deterrence gap (kupříkladu výrazné zvýšení hrozících pokut).

5.1) Belgie

Belgický systém byl do této práce zařazen proto, že v březnu 2016 prošel rozsáhlou novelou⁸⁴, po které patří mezi nejmodernější systémy na světě. Vzhledem k tomu, že si tato práce klade za jeden z cílů porovnat vzájemně různé systémy a zdůraznit dobře fungující mechanismy, tak nový belgický leniency program v takovém srovnání nemůže chybět.

Pokyny pro leniency byly vydány belgickým soutěžním úřadem BCA, přičemž největší posun byl učiněn bezesporu v oblasti žádostí o imunitu podaných jednotlivci, což je dle názoru autora věc, která bohužel v mnohých jiných leniency systémech chybí. Ti tedy mohou žádat o imunitu současně s žádostí jejich zaměstnavatelů ale je možné podat žádost i samostatně. To samozřejmě může vytvářet jisté komplikace, se kterými se vydané pokyny snaží vypořádat. Potvrzují, že žádosti jednotlivců se posuzují odděleně od žádostí společností pro účely posouzení pořadí žádostí o leniency, což je zásadní pro kalkulaci úlevy. Navíc, na rozdíl od společností, mohou jednotlivci dosáhnout na úplné odpuštění pokuty bez ohledu na jejich pořadí, což opět dle názoru autora posiluje jejich motivaci být do leniency programu zapojeni. Navíc i povinnost spolupracovat s úřadem vůči jednotlivcům není tak striktní, postačí prokázat existenci kartelu, buď poskytnutím informací, které zatím nejsou v držení BCA nebo přiznáním existence kartelu a jeho souvisejících protiprávních praktik.

Pokyny podrobně rozebírají celý proces žádání o leniency⁸⁵:

⁸⁴ Leniency guidelines for Belgium. *Lexology.com* [online]. online: web, 2016 [cit. 2017-19-9]. Dostupné z: <http://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=ce780957-2e1f-4bb1-b329-752dd2b0652c>

⁸⁵Ibid.

- před odesláním žádosti o leniency se mohou společnosti anonymně přesvědčit, zda je plná imunita stále k dispozici, nicméně žadatel se nedozví o svém přesném pořadí (tedy zjistí pouze, zda je první, což v praxi často stačí, neboť je to klíčové pro odpuštění pokuty);
- při žádosti o leniency se společnost nebo jednotlivec setká s Hlavním auditorem (General Auditor), kterému poskytnou základní informace o společnosti, identitě ostatních členů kartelu, relevantním trhu který byl kartelem zasažen, povaze kartelu a jeho trvání. Konkrétní datum tohoto úvodního setkání je pak určující pro určení přesného pořadí žadatele. Pokud je potřeba více času k nashromáždění potřebných informací, je i v belgickém systému možné získat marker, který dočasně zabere místo a zajistí pořadí ve frontě daného žadatele;
- všichni žadatelé, kteří odesílají žádost o leniency k Evropské komisi, mohou použít zjednodušenou žádost k BCA, což urychluje proces a usnadňuje vyplňování;
- Pokyny také podrobněji popisují možnosti zveřejnit leniency přihlášky a potvrzují, že BCA nechce přeposílat leniency přihlášky soudům pro účely vymáhání škody, což opět posiluje leniency program, neboť to vylepšuje pozici žadatelů proti potenciálním subjektům vymáhajícím škodu způsobenou kartelem.

Jediná nevýhoda⁸⁶ nových Pokynů je, že nepokrývají všechny možné praktiky, takže zatímco určování cen, rozdělování trhu, produkční kvóty či omezení dovozu/vývozu jsou řešeny, tak další varianty, jako vertikální kartely, které normálně belgické obchodní právo řeší (a kde je umožněna leniency) novými Pokyny vůbec řešeny nejsou. Obecně jsou ale Pokyny velký krok kupředu, protože jak je níže v této rigorózní práci popsáno, otázka vztahu mezi leniency pro společnosti a jednotlivce je jednou z nejpálčivějších a dle názoru autora je důvodem, proč současné leniency systémy nedosahují svého potenciálu.

5.2) Nizozemsko

Nizozemská úprava zákazu kartelů je zakotvena v článku 6 nizozemského soutěžního zákona DCA (Dutch Competition Act z 22. května 1997). Národní předpisy jsou pak úzce provázány s článkem 101 Smlouvy o fungování Evropské unie. Výše zmíněný článek 6 (1) DCA

⁸⁶Leniency guidelines for Belgium. *Lexology.com* [online]. online: web, 2016 [cit. 2017-19-9]. Dostupné z: <http://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=ce780957-2e1f-4bb1-b329-752dd2b0652c>

zakazuje všechny dohody mezi společnostmi, jednání ve shodě a další související činnosti, které mohou ve svém důsledku vést k omezení či narušení soutěže na nizozemském trhu.

Vzhledem k tomu, že aby bylo možné hovořit o narušení trhu, tak je potřeba, aby se jednalo o dohodu spíše většího rozsahu, tak hned následující článek 7 popisuje výjimky z obecného zákazu kartelů. Mezi ty patří dohody mezi společnostmi se souhrnným obratem v předchozím kalendářním roce menším než 5.500.000,- EUR v případě dodávky zboží či 1.100.000,- EUR v ostatních případech či dohody mezi společnostmi, které na společném trhu nedosahují podílu alespoň 10 % na relevantním trhu a zároveň neovlivňují obchod mezi členskými státy EU.

Vymáhání soutěžního práva je poté svěřeno do rukou ACM⁸⁷, která tvoří nizozemský národní soutěžní úřad. ACM zahajuje vyšetřování v momentě, kdy nabude dojmu, že mohlo dojít k porušení soutěžního práva. Podle DCA pak hrozí pokuta až do výše 450.000,- EUR či 10 % z globálního ročního obratu společnosti, která se provinila. Pokud společnost, proti které je vedeno vyšetřování, nespolupracuje dostatečně s ACM, tak je možné uložit další pravidelné pokuty, až do výše 450.000,- EUR či 1 % z obratu za poslední účetní rok podle toho, která částka je vyšší. To je dle názoru autora rozumné opatření, neboť slouží jako další motivace a urychluje vyšetřování, neboť se každá zapojená společnost snaží v okamžiku, kdy je už kartel odhalen, maximálně spolupracovat s ACM. Momentálně (2017) probíhá schvalování novely, která má zvýšit horní limit pro tyto pokuty až na 900.000,- EUR či 10 % z ročního globálního obratu společnosti, násobeno počtem let trvání kartelu (opět pokud je tato částka vyšší než 900.000,- EUR). To je dle názoru autora této práce rozumná úprava, která do jisté míry reflektuje diametrálně odlišnou pozici dlouhodobých kartelů ve srovnání s těmi dočasnými, neboť pokřivení trhu, ke kterému dochází v případech, kdy je kartel v trvání pět a více let (a zároveň jsou zapojeny společnosti mající velký podíl na tomto trhu), bývá obrovské.

Stále se zpřísnující nizozemská úprava bude obsahovat⁸⁸ i další spektrum pokut, namátkou lze

⁸⁷Authority for Consumers & Markets.

⁸⁸Leniency guidelines for Netherlands. *Draft Leniency guidelines* [online]. internet: web, 2014 [cit. 2016-11-06]. Dostupné z:

https://www.google.co.uk/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=24&ved=0ahUKEwiDmKiIufDNAhWBCsAKHaKODKk4FBAWCDMwAw&url=https%3A%2F%2Fwww.acm.nl%2Fen%2Fdownload%2Fattachment%2F%3Fid%3D7953&usg=AFQjCNG24B36_v6ZVgjeapUlvffqj4dpcw&bvm

jmenovat například zvýšení pokuty o 100 % v případě, že se některý z odhalených účastníků kartelů dopustí recidivy v období během pěti let od předchozího vyšetřování, opět lze tuto změnu považovat za rozumnou, neboť by zákony ani leniency program neměl chránit notorické porušovatele práva⁸⁹. Nizozemská právní úprava pak obsahuje i specifickou úpravu pokut pro jednotlivce, kteří se účastní na kartelu, maří vyšetřování ACM, případně například poškozují pečeti⁹⁰ během tohoto vyšetřování. Tito jedinci pak mohou být pokutováni až do výše 450.000,- EUR a to spolu se svou společností, ačkoliv zde bývají pokuty mnohem nižší a spíše symbolické.

Nizozemská úprava je v oblasti svého leniency programu poměrně standardní. Účastníci zde mají nárok na imunitu či snížení pokuty v případě, že splní podmínky v Leniency Policy Rules, které vydal ministr pro ekonomické záležitosti. Na úplné odpuštění pokuty má nárok ten, kdo jako první odhalí ACM daný kartel, přičemž zatím v této věci nesmělo být zahájeno vyšetřování a informace předložené ACM musí být dostatečně konkrétní, aby mohly odůvodnit konkrétní cílené inspekce u účastníků kartelu. I zde je podmínka, že účastník nesměl přemlouvat ostatní členy kartelu k účasti na něm (nicméně může být zakladatelem) a že musí spolupracovat během celého vyšetřování.

Pokud z nějakého důvodu není možné získat plnou imunitu, jak je zakotveno v podmínkách článku 4 výše zmíněných Leniency Policy Rules, tak je stále možné za určitých podmínek dosáhnout na snížení uložené sankce. V případě, že nebylo oznámení o zahájení vyšetřování formálně zasláno členům kartelu, je možné přijít a pokusit se poskytnout ACM údaje s podstatnou přidanou hodnotou oproti těm, které má již úřad v držení. Pokud je takový účastník prvním oznamovatelem, tak získává nárok na snížení pokuty ve výši 30 – 50 %, druhý v pořadí pak mezi 20 – 30 % a případný další a následující pak až 20 %.

Všichni žadatelé o leniency program (ať už o odpuštění uložené sankce či o její snížení) musí samozřejmě po celou dobu plně spolupracovat s ACM po dobu, než bude vyneseno rozhodnutí týkající se daného kartelu nezvratné. To v praxi obnáší zákaz obstrukcí a dalšího zdržování či překážení vyšetřování a to včetně zákazu ničení souvisejících důkazů.

=bv.126993452,d.ZGg&cad=rja

⁸⁹ Zajímavé je, že nizozemské soutěžní právo neobsahuje leniency plus ani penalty plus policy, tedy nenabízí žádnou další motivaci pro žadatele, kteří chtějí zároveň v rámci leniency programu ohlásit kartel v separátním odvětví.

⁹⁰ V případě zapečetění dokumentů při dawn raid.

Samozřejmě je nutné doložit, že účast oznamovatele na další činnosti kartelu je již minulostí.

I v Nizozemsku existuje systém markerů, který se užije pro zajištění pozice oznamovatele v řadě v momentě, kdy sice nedodá kompletní podklady pro dostatečné uzavření přihlášky do leniency programu, ale přihláška již obsahuje dostatečné podklady odůvodňující podezření, že byl žadatel zapojen do kartelu a je schopná tohoto žadatele identifikovat, včetně popisu činnosti kartelu, teritoria a doby konání. Také je nutné z přihlášky vyčíst, zda již došlo k podání jiné přihlášky k Evropské komisi či relevantnímu úřadu jiného státu. Princip pro marker zůstává stejný – je dostupný po určité časové období (nejčastěji pak šest týdnů), nicméně občas dojde k jeho prodloužení a během této doby je žadatel vyzván k dokončení⁹¹ své přihlášky doložením všech dostupných informací.

Přihláška bude považována za důvěrnou, a to až do doby vydání formální zprávy o vyšetřování.

5.3) Maďarsko

Maďarsko zahrnuje leniency program do svého Soutěžního zákona z roku 2009, ve snaze dostat se na úroveň modelového programu European Competition Network (ECN)⁹² a začít využívat zkušenosti ostatních zemí s leniency programem. Podle současného maďarského leniency programu může být úplná imunita pro žadatele udělena v případech, že ohlašovatel poskytne maďarskému soutěžnímu úřadu dostatek informací, aby tento úřad mohl bud⁹³:

- získat soudní povolení pro dawn raid; nebo
- odůvodnit a potvrdit porušení soutěžního práva ve smyslu přihlášek typu IA a IB podle European Competition Network, jak jsou popsány výše v této práci.

Po významných (zejména procesních) úpravách maďarského Soutěžního zákona⁹⁴ v červenci roku 2014 může být přihláška typu IA také přijata v případě, že soutěžně-právní úřad již provedl dawn raid a zároveň nebyly přijaty žádné přihlášky typu IA, což před novelou

⁹¹ Přihlášku tvoří prohlášení (které může být provedeno i ústně do protokolu u ACM) a podložení důkazy, které mají obvykle písemnou formu.

⁹²Leniency, settlement and procedural changes in Hungarian antitrust rules. *Lexology.com* [online]. internet: web, 2017 [cit. 2017-02-02]. k dispozici na: <http://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=db5440a2-31d7-40e1-9def-ed4c9d0e3ea5>

⁹³ Ibid.

⁹⁴Zákon LVII z roku 1996, o nespravedlivých a omezujících tržních praktikách.

z roku 2014 nebylo možné. To je dle názoru autora rozumné opatření, neboť ne vždy je dawn raid dostačující k sesbírání dostatečného množství souvisejících důkazů a proto je vhodné, aby byly podniky motivovány k podávání přihlášek typu IA i v případě, že k dawn raid již došlo (a zvýšila se tím šance, že se do držení soutěžního úřadu dostanou důkazy na jejichž základě bude možné úspěšně projít celým procesem).

Leniency systém, který je obdobou přihlášky do leniency druhého typu, je v Maďarsku taktéž k dispozici a nabízí možnost snížení pokuty v případě, že žadatel poskytne důkazy s podstatnou přidanou hodnotou ve srovnání s tím, co je již v držení úřadu. Taková přihláška však bude úspěšná pouze v případě, že žadatel o leniency skutečně poskytne nové důkazy, které mají dostatečný potenciál významným způsobem ovlivnit celý případ.

Výše zmíněná novela pak přinesla několik nových prvků do maďarského systému soutěžního práva, kupříkladu možnost zažádat jedinou společnou⁹⁵ leniency přihláškou pro podniky v jedné skupině, což je logická a poměrně často využívaná varianta či rozšířený přístup do spisu vedeného maďarským soutěžním úřadem pro širokou veřejnost – obecně platí, že jakákoliv třetí strana má možnost nahlédnout do neutajených dokumentů po skončení řízení vedeného soutěžně-právním úřadem⁹⁶.

Maďarský leniency program je k okamžiku psaní této práce dle názoru autora jeden z nejvíce pokročilých v celé Evropě, částečně je to dáno komplexními pravidly zakotvenými v Pravidlech č. 2/2016^{97, 98} z června 2016, vydanými prezidentem maďarského soutěžního úřadu a sněmem soutěžního úřadu, na užití leniency pravidel v souladu s článkem 78/A

⁹⁵Leniency, settlement and procedural changes in Hungarian antitrust rules. *Lexology.com* [online]. internet: web, 2017 [cit. 2017-02-02]. K dispozici na: <http://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=db5440a2-31d7-40e1-9def-ed4c9d0e3ea5>

⁹⁶ Případně i před ukončením řízení, v případě, že taková osoba prokáže svůj právní zájem, například v případě vymáhání škody způsobené kartelem.

⁹⁷ Taková pravidla nicméně nejsou závazná a slouží jako shrnutí a nástin principů, které by měly být dodrženy.

⁹⁸Notice No 2/2016 of the President of the Hungarian Competition Authority and the Chair of the Competition Council of the Hungarian Competition Authority on the application of the rules on leniency pursuant to Article 78/A of Act LVII of 1996 on the Prohibition of Unfair and Restrictive Market Practices [online]. internet: web, 2017 [cit. 2017-03-04]. k dispozici na: http://www.gvh.hu/en//data/cms1034640/szakmai_felhasznaloknak_kozlemenyek_2_2016_a.pdf

zákona č. LVII z roku 1996 o nespravedlivých a omezujících tržních praktikách. Tyto pravidla pak poskytují veřejnosti možnost se seznámit s bližším vysvětlením principů maďarského leniency programu podle článků 78/A-78/D maďarského Soutěžního zákona.

Výše zmíněná Pravidla obsahují také hlavní cíle leniency v Maďarsku, shrnují rozdíly mezi jednotlivými typy leniency a vyjmenovávají další podmínky pro přihlášku, rozsah leniency a další části, které tvoří povinné součásti přihlášky. Je možné říci, že takto komplexní Pravidla neopouštějí příliš prostoru pro pochyby ohledně leniency přihlášky v Maďarsku a tedy kladně působí na potenciální žadatele (což snižuje deterrence gap), nicméně navzdory těmto papírově příznivým výchozím podmínkám je počet leniency přihlášek v Maďarsku stále poměrně nízký.

5.4) Dánsko

Právní úprava soutěžního práva v dánském království prošla bouřlivým vývojem. Počátky leniency programu lze pozorovat již v roce 2007, kdy byl včleněn rozsáhlou novelou do dánského soutěžního zákona. První pojetí počítalo s klasickou úpravou, kde žadatel o leniency (lhostejno, zda jednatel či společnost) získal imunitu navzdory své účasti na kartelu. Ačkoliv dánské úřady, pod které spadalo soutěžní právo, opakovaně upozorňovaly, že zde dochází k jednání, které naplňuje znaky kartelu, po dlouhou dobu nebylo o leniency program požádáno.

Tyto úřady argumentovaly, že problémem byla nízká výše zde upravených pokut a tedy nebyly dotčeny společnosti účastníci se kartelu dostatečně motivováni k nahlášení kartelu (a požádání o účast v leniency programu) či přerušování působení v tomto kartelu (tedy byl velký deterrence gap – pozn. autora). Po dlouhých sedm let nebylo požádáno o leniency ani jednou, dánský parlament tedy vyslyšel volání soutěžního úřadu a soutěžní zákon byl opět novelizován v roce 2013, kde bylo do trestů za účast v kartelu přidáno i odnětí svobody pro fyzické osoby a také se drasticky zvýšily pokuty pro společnosti i jednotlivce. Novela upravovala tyto pokuty v případě vážných kartelů minimálně na 15.000.000,- DKK⁹⁹ (dánských korun), přičemž horní hranice udělené pokuty nebyla omezena. Co se jednotlivců týče, tak byla úprava samozřejmě mírnější, nicméně minimální pokuta 50.000,- DKK¹⁰⁰ je přesto poměrně přísná, obzvláště v případě, kde u závažnějších provinění začínala

⁹⁹ Tedy více než 2.000.000,- EUR.

¹⁰⁰ Tedy více než 6.700,- EUR.

až na 200.000,- DKK.

Záměr dánského soutěžního úřadu se zdařil a záhy po výše zmíněné novele z roku 2013 se objevily první přihlášky a oznámení od členů existujících kartelů, tedy lze podotknout, že využití leniency programu velice úzce souvisí s výší pokut a ostatních trestů, které za účast v kartelu hrozí a účastníci vždy pečlivě kalkulují, zda se jim účast na leniency vyplatí, či zda bude lepší pokračovat v kartelu a získat nezákonnou hospodářskou výhodu na úkor ostatních soutěžitelů, kteří do kartelu zapojení nejsou.

První známý případ použité žádosti o účast v leniency programu pochází z počátku roku 2014 a týkal se společností provozujících úklidové služby, které spolu byly v intenzivním kontaktu ještě před účastí na veřejné zakázce. Podaly koordinované nabídky, tedy se jednalo o bid rigging a jedna z nich požádala o účast na leniency programu a získala související imunitu. Druhá společnost v tomto případě paradoxně vyvázla také bez pokuty, neboť byly aplikovány „výjimečné osobní okolnosti“, což zde byl nízký podíl na trhu. Navzdory tomu, že se jednalo o nestandardní příklad, tak na něm lze demonstrovat důležitou věc - že u oznamujícího soutěžitele (který měl prokazatelně vyšší podíl na trhu a pokutě by se nevyhnul) vedl právě k žádoucímu efektu rozkrýt kartel.

Druhý významný případ v dánském království byl v roce 2014 (ačkoliv podezření a interní prošetřování probíhalo již od roku 2010) a týkal se rozsáhlého kartelu stavebních společností. Slovo rozsáhlý je rozhodně na místě, neboť vyšetřování bylo vedeno proti 33 společnostem, opět pro bid rigging a zakázané protisoutěžní spolupráci v oblasti cenotvorby. V červenci 2014 byly uděleny první pokuty, například společnost N. H. Hansen & Son přijala trest ve výši 2.2 milionu DKK a výjimkou nebyli ani pokutovaní jednotlivci, většinou za 25.000,- DKK. Pokuty mohly být ještě mnohem vyšší, ale vzhledem k tomu, že některá vyšetřování probíhala ještě před účinností již zmíněné zpřísnující novely, se zainteresované společnosti vysokým pokutám (a zejména hrozbě trestu odnětí svobody) vyhnuly. Pokuta pro společnost N. H. Hansen & Son byla navíc například snížena kvůli hrozbě konkursu v případě vyššího trestu. Soutěžní právo by mělo trh optimalizovat a nikoliv odebírat jeho účastníky bez ohledu na jejich protisoutěžní chování, a i proto byla pokuta snížena tak, aby nevedla k zániku dotčené společnosti. Kartel byl dobře utajený a i dlouhotrvající vyšetřování by nejspíš nevedlo k jeho odhalení, kdyby jeden z účastníků neposkytl cenné informace dánskému soutěžnímu úřadu a nepožádal o související imunitu.

Dánská situace k roku 2016 prošla dalším zpřísněním. Byly uděleny další vysoké tresty a již

došlo zcela v souladu s novelou z roku 2013 i k udělení prvních trestů odnětí svobody, což vedlo k další vlně ohlašování. Tedy lze konstatovat, že systém v dánském království funguje dobře a společnosti jsou motivovány spolupracovat, neboť jim neúčast na kartelu nebo jeho opuštění přinese více výhod než setrvání v něm a risk, že se jiný z účastníků rozhodne kartel příslušnému soutěžnímu úřadu nahlásit výměnou za své vlastní bezpečí.

5.5) Lucembursko

Lucemburská autorita v oblasti soutěžního práva se nazývá Competition Council a právě na ní je nutné se obracet v žádostech o leniency program v tomto rozlohou drobném západoevropském velkovévodství¹⁰¹. Varianty udělení leniency se zde vztahují na účast v kartelu, pokud nebyly ovšem naplněny další podmínky, tedy zejména pokud nedošlo ke zneužití dominantní pozice, nebo společnost nenutila ostatní subjekty v účasti na daném kartelu.

Pokud jsou tyto podmínky naplněny (a společnost okamžitě po svém oznámení proti-soutěžních aktivit v těchto již dále nepokračuje), je možné pokračovat dalšími kroky¹⁰², zejména je nutné odeslat žádost o leniency program, která obsahuje:

- Jméno a adresu oznamovatele;
- bližší okolnosti, které vedly k požádání o leniency program;
- seznam členů údajného kartelu;
- zboží nebo služby, kterých se tento kartel týká;
- území, které bylo kartelem dotčeno;
- trvání tohoto údajného kartelu;
- povaha, ve které spočívá údajná dohoda tvořící kartel; a
- informace, které již byly (či teprve budou) poskytnuty jinému soutěžnímu úřadu (a to včetně úřadů mimo území EU), které popisují údajnou zakázanou dohodu.

Rozhodnutí lucemburského soutěžního úřadu je poté dvoustupňové, nejprve je vydáno tzv. podmíněčné rozhodnutí, kde jsou blíže stanoveny podmínky leniency programu.

¹⁰¹Leniency in Luxembourg. *Guichet.public.lu* [online]. internet: web, 2014 [cit. 2016-11-06]. Dostupné z: <http://www.guichet.public.lu/entreprises/en/commerce/concurrence/pratiques-anti-concurrentielles/demande-clemence/>

¹⁰²Ibid.

K tomuto je nutné plně spolupracovat s úřadem a dodávat další a další důkazy požadované běžícím vyšetřováním. V této fázi je ještě vyšetřování do jisté míry důvěrné a chrání účastníky.

Během podmíněčného rozhodnutí se určuje, zda došlo ke splnění podmínek pro udělení leniency. Pokud jsou přesná kritéria stanovená v předchozím řízení naplněna, přichází definitivní rozhodnutí. Pro účely této analýzy předpokládáme variantu, že kartel skutečně probíhal.

Zde jsou pak dvě možné varianty pro účastníka leniency programu:

- (i) absolutní odpuštění pokuty (udělované zejména v momentech, kdy neměl soutěžní úřad, před dobrovolným oznámením učiněným prvním soutěžitelem z kartelu, žádné informace o probíhajícím kartelu; nebo
- (ii) snížení uložené pokuty, ke kterému dochází v případech, že úřad si již byl kartelu vědom, nicméně oznámení daným účastníkem pomohlo kartel rozkrýt a poskytlo další informace.

Podle názoru autora této práce je lucemburský dvoustupňový systém (podmínečné rozhodnutí následované tím finálním) jistou obdobou pro marker, kde také dochází k zajištění jisté pozice a pozdějšímu dodání všech důkazů za neustálé spolupráce s úřadem.

5.6) Francie

Francouzský leniency program je zakotven již v obchodním zákoníku, kde byl v člancích L. 464-2 IV a R. 464-5 představen již v roce 2001. Poslední roky byl tento program podrobně sledován a byla připravována jeho čtvrtá¹⁰³ novela¹⁰⁴, která přišla 3. dubna 2015 a má za cíl zvýšit efektivitu celého programu. Za celou dobu jeho účinnosti (mezi 2001 a 2015) bylo vydáno francouzským soutěžním úřadem (FCA¹⁰⁵) pouze deset rozhodnutí a přibližně 20 společností získalo kompletní imunitu nebo jim byla uložená pokuta snížena právě díky leniency programu, což při hospodářském významu Francie v Evropě není vysoký počet.

Hlavním přínosem novely (a páteří současného pojetí leniency ve Francii) je pak podrobnější

¹⁰³Předchozí novely přišly v letech 2006, 2007 a 2009.

¹⁰⁴ Ta si zároveň klade za cíl odrážet změny zavedené v modelovém leniency od ECN – European Competition Network z listopadu 2012.

¹⁰⁵French Competition Authority (<http://www.autoritedelaconurrence.fr/user/index.php>).

rozdělení nejenom leniency I (absolutní imunita) a leniency II (snížení pokuty) typu, ale podrobnější rozdělení sub-typů pro typ II. Konkrétně se jedná o vymezení jednotlivých účastníků kartelu, pořadí, ve kterém oznamují a sféry, ve kterých se může pohybovat případné snížení pokuty. To bylo (alternativně) vymezeno takto:

- 25 až 50 % pro první společnost, která oznámila kartel;
- 15 až 40 % pro společnost, která oznámila jako druhá v pořadí; případně
- až 25 % pro třetí a následující žadatele.

Je zjevné, že se procenta u jednotlivých žadatelů mohou překrývat. Francouzský systém tedy dle názoru autora rozumným způsobem reflektuje realitu, neboť nemusí být vždy platná teze, že první žadatel poskytne příslušnému úřadu nejcennější informace a druhý případně další v pořadí musí poskytnout méně informací. V praxi se paradoxně často stává, že nejcennější informace jsou úřadu poskytnuty právě druhým nebo dalším žadatelem a tedy dle výše uvedených procent může být za svou snahu „ohodnocen“ patřičně adekvátním snížením uložené pokuty. Tím se zvyšuje flexibilita a oceňuje přidaná hodnota pro ohodnocení poskytnutých informací.

Důležitou součástí novelizovaného francouzského systému je pak upřesnění, které subjekty se konkrétně mohou ukrýt pod jednu přihlášku. Jak bylo již judikováno v roce 2013, musí žadatel tvořit ucelenou hospodářskou jednotku¹⁰⁶ v okamžiku podání žádosti. Tedy například bývalé mateřské společnosti nebo bývalé dceřiné společnosti, které se však účastnily kartelu, musí podat svou vlastní přihlášku, nebo nebudou dostatečně kryty a jejich pokuta nebude moci být snížena. Je tedy nutné, aby společnost podávající přihlášku pečlivě zvážila, zda s ní skutečně ostatní společnosti v rámci jedné přihlášky tvoří ucelenou hospodářskou jednotku či ne. Pokud ne, je třeba zvolit, zda bude prvním oznamovatelem první entita či ta druhá (například bývalá mateřská společnost).

Leniency program se uplatní pro standardní případy určování cen, rozdělování trhu, kvót na prodeje či bid rigging a stejně jako v leniency programu EU ho není možné použít v případě zneužití dominantní pozice na trhu či ve vertikálních kartelech či jiných protisoutěžních aktivitách vertikálního charakteru. V minulosti francouzská FCA garantovala plnou imunitu například společností Deutsche Bahn (zásilkové služby), General Mills (mléčné výrobky), Rash (tapety), Unilever (čistící přípravky) či France Portes (výrobci dveří).

¹⁰⁶ Single Economic Unit.

Již výše v této kapitole byl zmíněný počet řízení a počet uložených rozhodnutí v leniency programu, nicméně pro úplný přehled o významu a četnosti uplatnění leniency ve Francii je nutné podotknout, že od úplného zahájení programu v roce 2001 do roku 2015 přijala FCA celých 69 žádostí o leniency.

Co se týče podmínek, tak i zde je nutné naplnit ty standardní, které jsou zmiňovány i v ostatních státech, tedy dobrovolně spolupracovat při vyšetřování a poskytovat FCA všechny požadované informace vedoucí k rozkrytí kartelu. Zajímavým prvkem ve Francii zůstává zdůraznění toho, že nesmí být zničeny či jakkoliv pozměněny či falzifikovány důkazy o tvrzeném kartelu, což je dle názoru autora této rigorózní práce v ostatních státech dostatečně suplováno požadavkem zcela spolupracovat při vyšetřování.

Pokud společnost nenaplní podmínky pro úplné odpuštění pokuty, tak platí, že první společnost může získat snížení pokuty o 25 – 50 %, pokud poskytne podstatnou přidanou hodnotu vyšetřování FCA, pro druhou společnost pak hovoříme o rozpětí mezi 15 % - 40 %. U třetí a další společnosti v pořadí je pak možné dosáhnout nejvyššího snížení ve výši 25 % z uložené pokuty.

Francouzské právo obsahuje poměrně podrobné rozepsání případných důkazů přikládáných na podporu tvrzení obsažených v dané přihlášce. Je stanoveno, že psané důkazy z období trvání kartelu (kam mohou patřit i ručně psané poznámky, účty z restaurací, výňatky z diářů, záznamy o telefonních hovorech), tvoří nejcennější důkazní prostředek a jsou cennější než důkazy přinášené až později (kdy vyšetřování zahájené na daný podnět již zcela probíhá).

Je dále (zcela logicky) upřesněno, že přímé důkazy mají větší hodnotu než ty nepřímé a také že důkazy, které mohou obstát samy o sobě, jsou cennější než ty, které je posléze nutno podpořit dalšími tvrzeními, například ústní formou. Oboje je logicky odůvodnitelné.

Co se týče trestního práva, ve Francii platí, že pokud se někdo účastní podvodných proti-soutěžních aktivit, tak se vystavuje trestu až čtyř let ve vězení a pokutě až 75.000,- EUR¹⁰⁷, což není zajišťováno FCA ale veřejným žalobcem. Tomu sice dává podněty FCA, ale udělení leniency statusu je jedním z legitimních důvodů pro nepřesměrování trestněprávního podnětu tomuto žalobci, tedy slouží i jako prostředek pro vyhnutí se individuálnímu trestnímu stíhání.

¹⁰⁷ Článek L.420-6, Obchodní zákoník.

K procesní stránce podání žádosti je nutné podotknout, že společnost žádá prostřednictvím svého zástupce písemnou formou či ústně do spisu. Musí k žádosti dodat všechny požadované informace, které jsou standardní (jméno společnosti, adresa, ostatní účastníci kartelu, povaha kartelu apod., přičemž zajímavé zde je, že je nutné explicitně uvést, zda již bylo žádáno o leniency u jiného soutěžního úřadu. Tato podmínka je logická, neboť to může předejít mnohým budoucím zmatkům a diskrepancím ohledně uložených pokut. Samotná přihláška se dělí do fáze žádosti o marker kvůli zajištění svého pořadí (podobný systém jako u Evropské Komise) a fáze řádného podání žádosti o leniency program, kde je již nutné naplnit všechny důkazní požadavky a předložit vše k řádnému prošetření věci.

Je možné zamítnout účast v leniency programu jako postih za neplnění stanovených podmínek, což v praxi znamená zejména nedostatečnou spolupráci s FCA či dalších, které jsou *ad hoc* stanoveny v konkrétním případě. Opět, jako je tomu v dalších jurisdikcích, žádné odpuštění sankce se netýká případné soukromoprávní náhrady škod způsobených porušením soutěžního práva. Všechny související informace, které se úřad dozvěděl v souvislosti s leniency programem, zůstávají v utajeném režimu až do vydání rozhodnutí, po něm je poté obvyklé, že FCA spolupracuje se soudy v případě řízení, která se týkají téže věci.

5.7) Švýcarsko

Švýcarská konfederace byla pro účely této práce zvolena z toho důvodu, že ačkoliv se nachází přímo v srdci Evropy, tak jsou spolu s Lichtenštejnskem (k roku 2017) jedinými státy střední Evropy, které nejsou členem Evropské unie, a tedy bude zajímavé porovnat, jak se tato právní úprava liší od úpravy u členských států EU¹⁰⁸.

Soutěžní úprava byla do švýcarského právního řádu zakotvená zejména Federálním zákonem o kartelech a ostatních omezeních soutěže z 6. října roku 1995 (zákon o kartelech)¹⁰⁹. Tento předpis pak byl v roce 2003 novelizován a s účinností od 1. dubna 2004 přinesl mnoho hmotně-právních i procesně-právních změn a zejména zavedl leniency systém. Ten je definován v článku 49 a (2) zákona o kartelech a ve stručnosti říká, že sankce může být

¹⁰⁸ Samozřejmě nelze očekávat markantní rozdíly a to zejména díky Smlouvě mezi Švýcarskem a EU o spolupráci v oblasti soutěžního práva, která byla ratifikována v roce 2014 a díky ní mohou soutěžní úřady v Evropské unii a Švýcarsku efektivně spolupracovat a předávat si informace.

¹⁰⁹ Leniency in Switzerland. *Eversheds* [online]. internet: web, 2015 [cit. 2016-11-06]. Dostupné z: <https://www.eversheds.com/documents/global/switzerland/Publications/LEN1516.pdf>

zčásti či zcela odpuštěna, pokud společnost spolupracuje a napomáhá odkrýt a zamezit dalšímu omezování soutěže. Ačkoliv je explicitně stanoveno, že použití imunity či snížení pokuty je možné užít pouze v případě vertikálních a horizontálních dohod, je přesto v praxi možné dosáhnout těchto pro oznamovatele pozitivních variant i v případě zneužívání dominantního postavení, které je také protisoutěžním chováním předvídaným zákonem o kartelech¹¹⁰.

Stoprocentní odpuštění pokuty je pak možné pouze pro ty, kteří oznámí jako první, přičemž ostatních v pořadí se týká snížení maximálně o 50 %. Poměrně benevolentní je způsob oznamování, který je možné provést za určitých okolností i ústně¹¹¹ a anonymně. I ve Švýcarsku lze užít program rozšířené leniency spočívající v tom, že oznamovatel přizná svou účast na jiném (nesouvisejícím) kartelu a získá snížení pokuty v obou dvou.

Pro srovnání – mezi lednem 2013 a lednem 2016 byl leniency program v této zemi použit přesně pětkrát¹¹², přičemž v každém případě byla minimálně jedna společnost, která dosáhla absolutního snížení (tedy jí nebyla uložena žádná sankce). Ostatní oznamovatelé dosáhli obvykle snížení o 50 %, několikrát bylo uloženo snížení ve výši 10 % z původně uložené sankce.

Co se týče samotného podání, tak pro dosažení absolutního odpuštění sankce je nutné dodat úřadu dostatečné informace, aby bylo možné zahájit vyšetřování, které v té době ještě nesmí probíhat. Alternativně, (v případě již probíhajícího vyšetřování) nesmí mít soutěžní úřad dostatečné informace k tomu, aby v takovém řízení mohl dojít k jasným závěrům. Zajímavým detailem ve švýcarském právu pak zůstává neexistence sankce za nesprávné nebo zavádějící přihlášky do leniency programu, neboť samotnou sankcí v daném případě zůstává nesplnění podmínek pro účast v leniency programu a tedy potenciální vysoká sankce za samotnou účast na kartelu.

¹¹⁰Ibid.

¹¹¹To je v praxi omezeno pouze na případy, kdy se jedná o kartel, o kterém příslušný úřad zatím nemá ani podezření, tedy zde nesmí probíhat žádné ani předběžné prošetřování. Ostatní formy kontaktování úřadu pak mohou být fax, osobně či ústně do protokolu. Neplatné jsou žádosti zaslané emailem či pouze telefonicky. Pošta není doporučena, neboť mohou nastat komplikace ve stanovení přesného pořadí dojití přihlášek.

¹¹² (i) dodavatelé skupiny Volkswagen, (ii) stavitelé silnic, (iii) aerolinky, (iv) výrobci dveří a (v) čisticí prostředky.

Samotná přihláška musí být podaná pouze jedním oznamovatelem¹¹³, tedy není možná varianta, že se v kartelu dohodne například dvojice spolupracujících a budou požadovat zacházení určené pouze pro prvního oznamovatele. To je rozumná a logická úprava, neboť dle názoru autora je poměrně běžnou záležitostí, že z kartelu chce v určitém momentu vystoupit například více než jedna společnost,¹¹⁴ a proto by bylo v tu chvíli logické umožnit i sdílenou přihlášku, nicméně ta by pak popírala motivační element toho přijít s přihláškou jako první a ideálně v momentě, kdy o probíhajícím kartelu či jiném protisoutěžním chování nemá příslušný úřad vědomí.

Aby bylo možné zažádat o marker a tím mít zajištěno pořadí oznamovatele, je nutné, aby přihláška obsahovala¹¹⁵:

- jméno a adresu oznamujícího soutěžitele a kontaktní osobu;
- prohlášení, že došlo ke spolupráci s ostatními soutěžiteli a popis účinku, který tato spolupráce měla na relevantní trh;
- prohlášení, že tato přihláška je zaslána za účelem žádosti o účast v leniency programu;
- podrobnější popis narušení soutěže (území, výrobky, soutěžitelé);
- datum a podpis.

Samozřejmě není nutné nejprve žádat o marker, ale je možné zaslat příslušnému úřadu rovnou přihlášku do leniency programu. Výhody toho být v první v pořadí jsou nasnadě – možnost zcela odpustit uložený trest, neboť ve švýcarském právu je explicitně stanoveno, že druhý a následující v pořadí dostává obvykle snížení o maximálně o 50 % (s výjimkami až na 80 % - program bonus plus, který je švýcarským specifíkem a dle názoru autora se jako jediný umožňuje přiblížit absolutnímu odpuštění přístupnému jinak pouze prvnímu žadateli), nicméně jako druhý v pořadí není nikdy možné dosáhnout úplného odpuštění sankce. Není stanoven žádný maximální počet postupných žadatelů, ale pro každého dalšího je obtížnější

¹¹³ Toto je ve švýcarském právu explicitně zakotveno, nejedná se o běžnou formulaci, kterou by bylo možné obvykle nalézt.

¹¹⁴ Navíc ani není možné, aby přihlášku podal jako oznamovatel sám za sebe fyzická osoba, leniency/whistleblowing systém funguje pouze pro společnosti, nikoliv pro individuální osoby.

¹¹⁵ Leniency in Switzerland. *Eversheds* [online]. internet: web, 2015 [cit. 2016-11-06]. Dostupné z: <https://www.eversheds.com/documents/global/switzerland/Publications/LEN1516.pdf>

doručit příslušnému úřadu informace, které v ten okamžik již nebude mít¹¹⁶.

I ve Švýcarsku je pak nutné dodržet standardní náležitosti, tedy že oznamující společnost musí dobrovolně zaslat úřadu všechny informace, nesměla ostatní společnosti nutit na účasti na tomto kartelu, s úřadem musí spolupracovat ochotně a během celého vyšetřování a samozřejmě ihned po podání oznámení musí přestat se všemi aktivitami, které se týkají účasti na tomto kartelu. Platí také, že soukromoprávní vymáhání škody způsobené kartelem je oddělené od veřejnoprávního soutěžního postupu, tedy pouhým udělením imunity podle programu leniency nezaniká povinnost případně tuto škodu hradit.

5.8) Španělsko

Leniency program je ve Španělském království zakotven soutěžním zákonem č. 15/2007 na ochranu soutěže (který nahradil původní zákon č. 16/1989)¹¹⁷. Situace je komplikovanější tím, že ve Španělsku neexistuje pouze jediný centrální soutěžní úřad, ale existuje osm regionů (Catalonia, Galicia, Aragón, Valencia, León, Andalusia, Castilla a Baque Country), z nichž každý má svůj lokální úřad. Čtyři z těchto úřadů mají pouze vyšetřovací funkci a konečná rozhodnutí jsou přijímána centrálním úřadem. V současné době je dále pět regionů, které nemají žádný místní soutěžní úřad (Asturies, Baleárské ostrovy, Castilla-La Mancha, Rioja a Kantábrie)¹¹⁸.

Jak je rozčleněna úprava místních působností, tak standardně působí znění zákonů týkajících se zakázaných kartelů a dalšího protisoutěžního jednání. Úprava je vymáhána od října 2013 nově zřízenou Tržní a soutěžní národní komisí¹¹⁹ CNMC, která nahradila předchozí úřad. Ta nese označení super-úřad, protože nejen že nahradila předchozí úřad, ale také se spojila s šesti španělskými sektorovými regulátory, konkrétně s úřady v oblasti energie, telekomunikací, pošt, letišť, audio-vizuálu a vlaků do jedné nezávislé organizace.

Možné sankce za porušení španělského soutěžního práva jsou rozčleněny do tří kategorií (běžné, vážné a velmi vážné). Obecně jsou například maření vyšetřování CNMC považovány

¹¹⁶Ibid.

¹¹⁷Leniency in Spain. *Iclg.co.uk* [online]. internet: web, 2016 [cit. 2016-11-06]. Dostupné z: <http://www.iclg.co.uk/practice-areas/cartels-and-leniency/cartels-and-leniency-2016/spain>

¹¹⁸Ibid.

¹¹⁹Markets and Competition National Commission (the Comisión Nacional de los Mercados y la Competencia) – dále jen CNMC.

za běžné, naopak vertikální dohody už patří do kategorie vážných a tvrdé kartely mezi soutěžiteli pak velmi vážné. Toto třídění je pak zásadní v otázce sankcí, neboť obecně platí, že pokuta se odvíjí od celkového obrátu dané společnosti v kalendářním roce předcházejícím tomu, ve kterém byla uložena daná pokuta se stropem na 1 % z obrátu pro běžné prohřešky, 5% z obrátu pro vážná provinění a 10% v případě těch velmi vážných (tedy se stejným nejvyšším stropem jako v ostatních zemích). V případě, že není možné přesně tento obrat vypočítat, například kvůli chybějícím účetním dokumentům, se použije zákonem stanovený horní limit až 10.000.000,- EUR, který je v daném případě možné uložit. Jednotlivcům je možné uložit sankci až 60.000,- EUR, nicméně k tomu nedochází často, respektive k roku 2016 pouze jedenkrát v případě padesátitisícové sankce pro p. Joana Gasparta¹²⁰.

Tohle členění sankcí na několik různých skupin je podle názoru autora této rigorózní práce rozumným elementem, neboť cokoliv, co zvyšuje přehlednost pravidel a souvisejících sankcí v případě jejich nedodržení je krokem vpřed. V případě soutěžního práva musí být navíc podrobně popsány i související činnosti, které mohou být vnímány jako obstrukce pro vyšetřování, jako je nedostatečná spolupráce při dawn raid nebo při žádosti o poskytnutí dokumentů.

Leniency program ve španělském soutěžním právu je poměrně stále považován za novinku, komplexní pokyny byly španělským soutěžním úřadem vydány až v červnu 2013. I zde platí, že kompletní imunita ve vztahu k pokutě je omezena pouze na první společnost, která oznámí svou účast na doposud neznámém kartelu a poskytne důkazy, které odůvodní provedení inspekce a vyšetřování. Žadatel nesmí nutit ostatní společnosti na účasti v daném kartelu, což je podmínka, která se objevuje často v různých jurisdikcích a Španělsko není výjimkou. Ostatní podmínky jsou standardní – plně spolupracovat s úřadem a nepoškodit či nezničit žádné související důkazy.

Ti, kteří se nekvalifikují pro úplnou imunitu, mohou stále dosáhnout na snížení pokuty o 50 % tím, že CNMC poskytnou důkazy o údajném porušení, které představují podstatnou přidanou hodnotu ve srovnání s důkazy, které jsou již ve vlastnictví CNMC a samozřejmě splní ostatní podmínky, viz výše (kromě prvního pořadí). Přihlášku je možné podat i u výše zmíněných regionálních úřadů, přičemž důležitou součástí přihlášky je, že zároveň v případě dostatečné spolupráce s CNMC úspěšná přihláška od pokuty chrání nejen společnost, ale i její

¹²⁰Leniency in Spain.*Iclg.co.uk* [online]. internet: web, 2016 [cit. 2016-11-06]. Dostupné z: <http://www.iclg.co.uk/practice-areas/cartels-and-leniency/cartels-and-leniency-2016/spain>

zástupce¹²¹.

Přihlášku je možné podat i online a získat v případě nutnosti marker, který je podmíněn poskytnutím dostatečných informací (název žadatele a ostatních členů kartelu, popis kartelu, popis ostatních leniency přihlášek). Zajímavé je, že není nutné předkládat žádné důkazy, u těch se očekává, že je žadatel a majitel markeru dodá příslušnému úřadu později v momentě, kdy budou nasbírány do dostatečné míry.

¹²¹ Ibid.

6) Leniency mimo Evropskou unii

6.1) USA

Jak je na několika místech v této rigorózní práci zmíněno, americká ochrana hospodářské soutěže začala dříve a jako taková disponuje robustnějším aparátem, včetně účinných nástrojů. I proto stručný rozbor leniency programu fungujícího ve Spojených státech amerických patří k nedílným součástem této práce.

Jak uvádí samotný popis amerického leniency programu, slouží k oznámení učiněných jednotlivci či společnosti, kteří jsou zapojeni v protisoutěžním jednání, aby se nahlásili a tím předešli trestním následkům a plynoucím pokutám¹²². Ten, kdo jako první přizná účast v kartelu, plně spolupracuje s Divizí¹²³ a splní všechny ostatní podmínky pro korporátní leniency či leniency pro jednotlivce má možnost získat odpuštění nahlášeného zločinu.

Americký systém zcela chápe, že jedním z nedostatků současné leniency je nejistota oznamovatele, za jakých podmínek může oznámit a jakou formou, aby došlo ke splnění všech podmínek pro leniency, neboť hrozí, že pokud nebudou podmínky řádně splněny, tak bude kartel odkrytý, nicméně oznamovatel nedosáhne na odpuštění či snížení pokuty, což by byla v jeho očích ta nejhorší možná varianta.

To je v USA zčásti eliminováno tím, že Divize vydala několik separátních vyjádření ("Speeches"¹²⁴), které popisují samotný program a jeho náležitosti a rozebírá, co může žadatel o leniency očekávat. Dále existují konkrétní modelová podání ("Letters"¹²⁵), jak pro korporátní, tak pro individuální oznamovatele, která jsou veřejně dostupná a je z nich na první pohled patrné co všechno je třeba uvést, aby měl žadatel nárok na leniency. Samozřejmě vždy je možné mít program ještě více transparentní, předvídatelný a spravedlivý, ale současný americký model je i dle statistik tím nejlépe fungujícím na světě.

¹²²Leniency programme in the US. *Justice.gov* [online]. online: web, 2011 [cit. 2016-08-28]. Dostupné z: <https://www.justice.gov/atr/file/810001/download>

¹²³Plným názvem Division's Deputy Assistant Attorney General for Criminal Enforcement ("**Divize**").

¹²⁴K dispozici na <https://www.justice.gov/atr/leniency-program>.

¹²⁵Ibid.

Již výše bylo naznačeno, oznamovatel musí kontaktovat Divizi, která eviduje a hodnotí všechna podání a žádosti o leniency, včetně žádosti o marker, tedy o dočasné "podržení" místa ve frontě, ve chvíli, kdy nemá žadatel dostatek informací o kartelu, nicméně rád by pomohl svými sděleními k odkrytí kartelu a ukončil svou účast v něm. K získání markeru je v USA nutné¹²⁶:

- (i) oznámit, že došlo k odkrytí informací o nezákonném kartelu;
- (ii) zveřejnit obecnou povahu tohoto kartelu;
- (iii) dostatečně identifikovat průmysl, produkt nebo službu na to, aby mohla Divize posoudit, zda je stále dostupná leniency a mohla udělit marker; a
- (iv) identifikovat klienta¹²⁷.

Protože společnosti se obvykle snaží o získání leniency již při prvních náznacích možnosti odhalení, je důkazní standard pro získání markeru poměrně nízký, zejména v situacích, kdy danou situaci ještě Divize nevyšetřuje. Jak je patrné z textu výše, marker je udělen na dobu určitou¹²⁸, která závisí na mnoha faktorech, ale zejména na možnosti žadatele obstarat další důkazy, které budou posléze poskytnuty Divizi.

Samotné podmínky pro udělení korporátní leniency se příliš neliší od ostatních systémů, i zde je Typ A (dostupný předtím, než získala Divize informace o kartelu) a typ B, který je dostupný vždy. Typ A pak musí splnit šest následujících podmínek¹²⁹:

- (i) Divize zatím nesmí vědět o existenci kartelu;
- (ii) žadatel o leniency musí ihned po oznámení ukončit svou účast na kartelu;
- (iii) musí podat zprávu o celém kartelu a plně spolupracovat s Divizí během vyšetřování;
- (iv) přiznání musí být učiněno samotnou společností;
- (v) pokud možno musí společnost odškodnit poškozené strany; a
- (vi) společnost nenutila jiný subjekt k účasti v nelegální činnosti a zjevně nebyla

¹²⁶Leniency programme in the US. *Justice.gov* [online]. online: web, 2011 [cit. 2016-08-28]. Dostupné z: <https://www.justice.gov/atr/file/810001/download>

¹²⁷Na krátkou dobu je možné získat "anonymní" marker i bez identifikace klienta, poskytuje se v momentech, kdy je nutné zajistit pořadí, nicméně žadatel potřebuje ověřit některé informace před samotným zveřejněním jména klienta (zde se jedná v praxi maximálně o jednotky dní).

¹²⁸ Pozn. autora: nejčastěji se jedná o 30 dní.

¹²⁹Leniency programme in the US. *Justice.gov* [online]. online: web, 2011 [cit. 2016-08-28]. Dostupné z: <https://www.justice.gov/atr/file/810001/download>

ve vedení či původcem celého kartelu.

Pokud společnost nesplní kumulativně všech šest podmínek leniency typu A, stále může usilovat o Leniency typu B. Je zjevné, že i v případě, že zatím Divize nebyla informována a nijak kartel nevyšetřuje, tak pro některé společnosti je účast na typu A vyloučena z principu, neboť nesplní poměrně přísnou podmínku v bodě 6 výše. Dle autora této práce je poměrně diskutabilní, zda je vhodné zde tuto podmínku mít, neboť může způsobit, že se původce kartelu (který by jinak uvažoval díky perspektivě odpuštění pokuty) o účasti v leniency programu typu A do tohoto programu nakonec nezapojí a bude v kartelové činnosti pokračovat (neboť Divize v této fázi stále nic netuší). Na druhou stranu se jedná o motivační prvek pro kartelisty obecně a dělí je tím do několika skupin dle míry "viny", kde logicky klade větší vinu těm, kteří kartel uspořádali a organizují, případně těm, kteří nutí ostatní soutěžitele na účasti v něm než těm, kteří jsou "pouze" řadovými členy (kde k jejich členství často došlo donucením nebo pouhou hospodářskou nutností).

Leniency typu B má z principu mírnější kritéria¹³⁰:

- (i) společnost musí být první, kdo oznamuje ilegální činnost;
- (ii) Divize sice může již vyšetřovat kartel, nicméně stále nemá dostatečné důkazy, které by mohly vést k obžalobě;
- (iii) žadatel o leniency musí ihned po oznámení ukončit svou účast na kartelu;
- (iv) musí podat zprávu o celém kartelu a plně spolupracovat s Divizí během vyšetřování;
- (v) přiznání musí být učiněno samotnou společností a nikoliv jednotlivým zaměstnancem nebo funkcionáři společnosti;
- (vi) pokud možno musí společnost odškodnit poškozené strany; a
- (vii) Divize rozhodne, zda by nebylo udělení leniency nespravedlivé k ostatním účastníkům, přičemž vezme v potaz povahu nezákonných aktivit, roli oznamovatele v nich a také v jaké fázi se oznamovatel rozhodl kartel zveřejnit.

Zde by chtěl autor poukázat na poměrně unikátní povahu bodu 7, který nemá obdobu v žádném jiném (v této práci zkoumaném) leniency programu na světě a který dává Divizi jedinečnou možnost zvážit leniency přihlášku i z hlediska "spravedlivosti", neboť v tak citlivém oboru jako je soutěžní právo a zvláště leniency program se může snadno

¹³⁰Leniency programme in the US. *Justice.gov* [online]. online: web, 2011 [cit. 2016-08-28]. Dostupné z: <https://www.justice.gov/atr/file/810001/download>

stát, že nějaká společnost splní všechny zákonem stanovené podmínky pro udělení leniency a přesto bude celá procedura nespravedlivá (což by dobře fungující leniency program být nikdy neměl).

V americkém systému je zakořeněná podmínka "*first in the door*¹³¹", tedy na užití leniency systému podle výše uvedených typů A nebo B má nárok pouze první společnost, která buď kartel oznámila již před vyšetřováním Divizí, nebo v jeho průběhu.

Jak je zmíněno v jiné části textu, americký systém obsahuje i leniency plus, na který má možnost dosáhnout i společnost, která nestihla "být první" podle leniency typu A nebo B, ale oznámí svou účast na nesouvisejícím kartelu, a získá úlevu i z tohoto kartelu (samozřejmě za naplnění dalších podmínek jako je úplná spolupráce s Divizí). Konkrétní úleva, na kterou má společnost nárok při využití leniency plus a oznámení své účasti na nesouvisejícím kartelu samozřejmě závisí na několika faktorech, například:

- síle důkazů, které společnost poskytne;
- potenciálním významu porušení, kterého se oznámení týká, ve smyslu objemu trhu, zasažených zemích a počtu zapojených společností/jednotlivců; a
- pravděpodobnosti, že by Divize tento nesouvisející kartel odhalila i bez tohoto oznámení.

Jakýmsi protipólem (a zároveň logickým doplňkem) leniency plus je program penalty plus. Ve zkratce si ho lze představit jako "trest" za to, že pokud společnost přizná svou účast na kartelu (ale zároveň nevyužije leniency plus a neoznámí svou paralelní účast na jiném kartelu) a Divize to zjistí, tak výsledkem bude mnohem přísnější trest. Zde samozřejmě záleží v posouzení Divize i na důvodech, proč nebyl druhý kartel oznámen (například proto, že příslušný statutární orgán o tomto druhém kartelu nevěděl). Obecně ale tvoří penalty plus vítaný doplněk, protože "zesiluje" leniency plus nejenom o kladnou motivaci, ale i o hrozbu vyššího trestu (a obojím přispívá k lepšímu poměru odhalených kartelů).

Americký leniency program pro vyjasnění pochybností doslova vyjasňuje i jednotlivé podmínky uvedené výše pro oba typy leniency programu, například namátkou lze zmínit podrobnou metodologii na toho, co se rozumí pod pojmem "*okamžitě ukončit svou účast na kartelu od okamžiku oznámení*", jakou formou se mají "*odškodnit strany ublížené kartelem*", případně kdo je to "*iniciátor či vedoucí osoba ilegální aktivity*", které samozřejmě pozitivně přispívají k eliminaci výkladových mezer a zvyšují jistotu jak žadatele, tak Divize,

¹³¹Tedy volně přeloženo "*první oznamující*".

že vše proběhne ke spokojenosti účastníků.

Jak bylo zmíněno výše, o leniency v USA mohou žádat jak korporátní žadatelé, tak jednotlivci, přičemž podmínky pro jednotlivce jsou nastaveny mírněji:

- (i) Divize zatím nesmí vědět o existenci kartelu;
- (ii) musí podat zprávu o celém kartelu a plně spolupracovat s Divizí během vyšetřování; a
- (iii) jednatelce nenutil jiný subjekt k účasti v nelegální činnosti a zjevně nebyl ve vedení či původcem celého kartelu.

Je tedy zjevné, že mírnější podmínky mají motivovat jednotlivce k častějšímu využití individuální leniency.

Americký program je pokročilý i díky několika dalším elementům, jedním z nich je i přísné utajování informací, ke kterým se Divize dostane díky leniency přihlášce. Výslovně prohlašuje, že v zájmu zachování leniency programu v současné míře efektivit má ochrana oznamovatelů přednost před případnými mezinárodními smlouvami a jinými právními tituly pro povinnou spolupráci se zahraničními úřady. Podobnou politiku pozvolna přebírají i ostatní soutěžní úřady po celém světě, neboť je zjevné, že také přispívá k tomu, aby leniency program sloužil co nejlépe.

Jak je níže ze závěrečných kapitol této rigorózní práce jasně patrné, současné leniency programy mají několik záporných stránek a americkému programu se podařilo valnou většinu z nich eliminovat. I proto stále slouží jako jakýsi vzor zejména pro méně pokročilé systémy, ze kterého si mohou vzít inspiraci.

6.2) Čína

Nejlidnatější země na světě k roku 2017, tedy Čínská lidová republika,¹³² je často mnohými považována za místo, kde hospodářská soutěž funguje jiným způsobem než v západním světě¹³³, díky centrální roli vládnoucí strany a z ní vyplývajících přísných omezení

¹³² ČLR, zde dále jen i jako Čína.

¹³³ Na rozdíl např. od porušování práva duševního vlastnictví.

a regulací¹³⁴. Opak je pravdou, (tvrdá) konkurence v Číně existuje, kartely pravidelně vznikají, a proto i tato země disponuje příslušnou právní úpravou, která je zakotvena zejména zákoně o nekalé soutěži z roku 1993 a v protimonopolním zákoně z roku 2008 (dále v této kapitole jen „AML“). Čínské soutěžní úřady (SAIC¹³⁵ a NDRC¹³⁶) mají v duchu leniency programu možnost snížit či úplně prominout trest pro příslušné společnosti, které naplní dvě základní podmínky programu:

- (i) dobrovolně oznámit příslušná fakta týkající se kartelu; a
- (ii) poskytnout důkazy vedoucí k rozkrytí takového kartelu.

Základními prvky plynoucími z Pravidel pro zákaz monopolních dohod v průmyslu a obchodu¹³⁷ jsou pak být první oznamující, poskytnout výše zmíněné důkazy a také spolupracovat během celého vyšetřování.

Zajímavým prvkem, který zpříšňuje celý systém (a zároveň není dle názoru autora práce obsažen v mnoha právních řádech), jsou další podmínky, které stanovují, že ten, kdo celou kartelovou dohodu organizuje/iniciuje či ten, kdo nutí ostatní účastnit na ní skrze výhrůžky, ztrácí nárok využít tento leniency program, což v praxi znamená, že mu bez ohledu na splnění podmínek (viz výše - spolupráce, dobrovolné oznámení apod.) není možné uloženou sankci zmírnit či úplně prominout. Tedy je nutné vždy spolu s provedením řádného oznámení a odkrytí kartelu také prokázat svou vlastní roli na něm ve vztahu k ostatním účastníkům a být „pouhým řadovým členem“, nikoliv tím, kdo vše zorganizoval a přiměl ostatní k účasti.

I v Číně platí snížení pokuty pro druhého a další v pořadí, kteří spolupracují s úřadem, na základě jednoduchého koeficientu:

- prvnímu oznamujícímu může být pokuta odpuštěna zcela;
- druhý oznamující má nárok na redukci pokuty ve výši 51 - 100 %; a
- třetí a další oznamující pak mají nárok na redukci ve výši 0 - 50 %.

Co se pak týče samotné procesní stránky oznamování, v Číně neexistuje systém „markerů“, které mohou pomoci v případě sporů, kdo byl první oznamovatel a (nejen zde) hrát tedy

¹³⁴ Vždy však pouze správněprávní, v Číně není protisoutěžní jednání postižitelné trestním právem.

¹³⁵ State Administration for Industry & Commerce – zodpovědný za kartely netýkající se cen.

¹³⁶ National Development and Reform Commission – zodpovědná za kartely, které se týkají cen.

¹³⁷ Rules for Prohibition of Monopoly Agreements by Administration for Industry and Commerce.

zásadní roli v tom, kdo má podle příslušné právní úpravy možnost díky leniency programu čerpat výhodu nejvyššího odpuštění příslušné sankce. Žádost o leniency musí být poskytnuta v psané podobě a důkazy musí být přiloženy již k první přihlášce. Co se týče ochrany osobních údajů a případných citlivých dat, čínský AML předpis ani související zákony nedisponují speciální úpravou.

V Číně v současné době (rok 2017) neexistuje leniency plus ani penalty plus program.

6.3) Brazílie

Brazilská federativní republika je největším a nejlidnatějším státem Jižní Ameriky a jako taková je svou ekonomikou a právním systémem vzorem pro mnoho okolních zemí. Brazilský soutěžní úřad se nazývá „CADE“¹³⁸ a spustil svůj leniency program v roce 2000. Během prvních let fungování pak prošla související právní úprava několika změnami, které zejména stanovily vyšší standard důkazních prostředků, které musí oznamovatel předložit. Dříve totiž byly předkládány tomuto úřadu i oznámení na kartely, u kterých nebyl patrný vliv na brazilský trh či kde nebylo možné doložit roli jednotlivých zainteresovaných subjektů.

Leniency program je v současné době upraven v brazilském soutěžním zákoně č. 12.529/20111 a souvisejících vyhláškách. CADE může přijímat dohody v rámci programu leniency skrze speciálně zřízenou divizi vyšetřování. Vzhledem k tomu, že v Brazílii (na rozdíl např. od Číny) může za účast na kartelu hrozit i sankce stanovená trestním právem, tak v „optimálním“ případě nahlášení kartelu je možné získat úplnou imunitu proti sankcím stanoveným správním právem plus úplnou trestněprávní imunitu pro jednotlivce (v Brazílii se neuplatní trestní odpovědnost právnických osob ve vztahu ke kartelům). V případě nenaplnění všech podmínek, které jsou uvedeny níže (například v době oznámení kartelu již vyšetřování probíhá, ale CADE ještě nemá dostatečné důkazy, aby bylo možné účastníky kartelu obvinít a účast jim dostatečně prokázat), se pak uplatní snížení sankce (obvykle ve výši jedné třetiny až dvou třetin uložené sankce).

I v Brazílii platí obvyklá zásada, že bez ohledu na leniency program ani zcela poskytnutá imunita proti (veřejnoprávním) správním a trestním sankcím pro jednotlivce a zapojené společnosti nezbavuje tyto subjekty povinnosti odškodnit třetí strany za případnou škodu vzniklou kartelem. Konkrétní podmínky pro to, aby CADE přijala žádost o zapojení

¹³⁸ Council for Economic Defense.

do leniency programu, jsou pak následující:

- (i) být první, kdo oznámí protisoutěžní chování;
- (ii) okamžitě přestane s účastí na kartelu;
- (iii) přizná svou vlastní účast na kartelu a popíše roli, kterou v něm daná společnost hrála;
- (iv) spolupracuje během celého vyšetřování daného kartelu.

Jak bylo zmíněno výše, brazilský leniency program existuje od roku 2000 a k prvnímu použití v praxi došlo v roce 2003 v jižní Brazílii, kde se několik společností účastnilo bid riggingu a narušovalo vypsané veřejné zakázky. V prvních letech od vzniku programu postupovaly brazilské soutěžní úřady velice aktivně¹³⁹, nicméně ukázalo se to být spíše kontraproduktivní. Mnohem efektivnější je totiž uznat spíše menší počet žádostí o leniency program, nicméně vybírat ty lépe podložené a oznamující kartely, které mají skutečný dopad na trh¹⁴⁰, jak již bylo zmíněno výše. Čím opatrnější a preciznější pak úřad bude, tím silnější a jednoznačnější případy budou. To je dle názoru autora této práce také znamením vyspělosti leniency programu, tedy poznání, že v rámci programu by nikdy nemělo jít o počet žádostí, respektive počet běžících vyšetřování ale o snahu, aby bylo každé dovedeno do konce a byly potrestány ty kartely, u kterých skutečně došlo k protisoutěžnímu chování, které mělo vliv na trh.

6.4) Singapur

Singapur, jakožto obchodně významný městský stát s vysokým HDP a bývalá britská kolonie, byl do této komparativní části vložen částečně proto, aby ilustroval zda (a případně jak konkrétně) se bude lišit od úpravy v Evropské unii. Soutěžní právo je zde upraveno soutěžním zákonem (Competition Act), který ve svém § 34 popisuje všechna zakázaná kartelová chování, na která se uplatní – patří sem dohody o cenách, omezení produkce, bid rigging či dělení trhu¹⁴¹. Podle § 69 (4) singapurského soutěžního zákona pak může společnost, která záměrně či z nedbalosti porušila tato pravidla, dostat pokutu až do výše

¹³⁹ Pravděpodobně v zájmu boje o získání uznání od států s pokročilejšími právními řády.

¹⁴⁰ Tato povinnost žádost o kartel řádně odůvodnit, je ještě silnější v případě mezinárodních kartelů, kde je nutné obzvlášť doložit, že dochází k ovlivnění brazilského trhu.

¹⁴¹ Competition law - Leniency in Singapore. *Ccs.gov.sg* [online]. internet: web, 2009 [cit. 2016-11-06]. Dostupné z:

https://www.ccs.gov.sg/legislation/~/_media/custom/ccs/files/legislation/ccs%20guidelines/guidelinesleniencyprogramme220109final.ashx

10 % ze svého obratu za každý rok porušování těchto povinností a to maximálně po dobu tří let¹⁴².

Singapurský soutěžní úřad CCS¹⁴³ ovšem může v rámci místního leniency programu uloženou pokutu úplně odpustit v případě naplnění podmínek viz níže:

- (i) společnost je tou první, která poskytne CCS příslušné důkazy o kartelu a to před zahájením vyšetřování ve věci, přičemž CCS v době oznámení nesmí ani mít připravené dostatečné důkazy, které odůvodňují zahájení vyšetřování;
- (ii) dále musí společnost poskytnout všechny související informace, dokumenty a důkazy týkající se kartelové aktivity;
- (iii) spolupracovat během celého probíhajícího vyšetřování až do jeho ukončení a zveřejnění výsledků;
- (iv) zdržet se další případné účasti na kartelu od okamžiku nahlášení tohoto kartelu; a
- (v) nesmí být iniciátorem kartelu, ani tím, který nutí ostatní společnosti k účasti.

Pokud je společnost prvním ohlašovatelem kartelu, nicméně vyšetřování již začalo, tak je stále možné dosáhnout stoprocentního odpuštění sankce za předpokladu, že budou poskytnuty dostatečné údaje a než bude účastníkům kartelu zasláno oznámení o zahájení vyšetřování podle § 68 (1) soutěžního zákona. Pokud není dosaženo stoprocentního odpuštění uložené pokuty, tak se procentuální zhodnocení úlevy zhodnotí podle stupně vyšetřování v okamžiku ohlášení, množství a kvality důkazů, které jsou již v držení CCS a také významu informací, které oznamovatel poskytne¹⁴⁴.

Ostatním ohlašovatelům (tedy druhému a dalšímu v pořadí) může být i za současného splnění všech podmínek (viz výše) pokuta snížena maximálně o 50 %. Opět v otázce konkrétního posouzení dochází ke slovu kritéria stupně vyšetřování, množství a kvality důkazů co již úřad má a zhodnocení jak moc mohou samotné vyšetřování posunout vpřed konkrétní informace, které poskytuje daný zájemce o leniency program.

¹⁴²Ibid.

¹⁴³Competition Commission Singapore.

¹⁴⁴Competition law - Leniency in Singapore. *Ccs.gov.sg* [online]. internet: web, 2009 [cit. 2016-11-06]. Dostupné z:

https://www.ccs.gov.sg/legislation/~/_media/custom/ccs/files/legislation/ccs%20guidelines/guidelineleniencyprogramme220109final.ashx

Procesní stránka je v Singapuru poměrně benevolentní, počáteční oznámení může být učiněno jak ústně osobně do protokolu, tak i telefonicky či písemně¹⁴⁵. Aby bylo možné vůbec zjistit, zda existuje nárok na leniency program v daném případě, je možné CCS kontaktovat anonymně. To má samozřejmě ten důsledek, že takovému žadateli může být sděleno, zda je či není v daném případě první oznamovatel, nicméně aby tím prvním oznamovatelem potenciálně skutečně byl, tak již musí uvést jméno oznamující společnosti. V Singapuru na rozdíl například od Číny existuje systém markerů, aby se zajistila pozice ve frontě a získal časový rámeček pro poskytnutí dalších souvisejících informací pro dokončení daného oznámení.

V momentě úplného poskytnutí souvisejících důkazů bude dán prostor společnosti, která svůj marker držela jako druhá, tedy ta, která oznámila svou účast na kartelu (a plní podmínky viz výše), pokud tato druhá společnost nějaké ohlášení provedla. Udělení markeru sice není nárokové, ale je standardní normou, zejména v případě prvního ohlašovatele. Existuje zde i funkční bonusové snížení pokut (leniency plus), tedy standardní ohlášení CCS v případě, kdy je společnost kromě účasti v nahlašovaném kartelu zároveň účastníkem v úplně oddělené aktivitě na jiném trhu, kde ovšem opět tímto dalším kartelem dochází k narušení § 34 soutěžního zákona. Výsledkem kombinovaného nahlášení je pak odpuštění či snížení pokut na obou trzích ve vztahu k oběma kartelům a účasti na nich.

Již v části věnované Brazílii byla akcentována důležitost poskytnutí kvalitních informací, které pak povedou ke skutečnému odhalení kartelu a účinnému potrestání viníků. Singapurská úprava je v tomto pokročilá a podrobně stanovuje standard poskytnutých informací a efekt, jaký tyto informace musejí mít na nově založené či probíhající vyšetřování.

Závěrem lze také poznamenat, že ani zde odpuštění veřejnoprávních sankcí dle soutěžního zákona nikterak neovlivní případné soukromoprávní nároky ani veřejnoprávní pokuty od jiných subjektů než je CCS, tedy například pocházejících ze zahraničí (v případě rozsáhlých mezinárodních kartelů).

6.5) Botswana

Soutěžní úprava v tomto africkém státě se i přes jeho jistou exotičnost nevymyká právním úpravám regulujícím tuto oblast v rozvinutých zemích. Do této rigorózní práce ji autor zařadil s úmyslem ukázat, že světové úpravy nejsou ve své podstatě příliš odlišné a i přes jistou

¹⁴⁵Ibid.

reflexi národních specifík¹⁴⁶ jsou z podstatné části velice podobné a vystihující stejnou podstatu boje proti narušování hospodářské soutěže.

Klíčovým předpisem je v Botswaně novelizovaný soutěžní zákon z roku 2009, který vyjmenovává zakázané formy spolupráce. Společnosti, které tímto způsobem spolupracují, musí v případě odhalení kartelu zaplatit pokutu. I zde funguje standardní pojetí leniency programu, kdy i samotná důvodová zpráva soutěžního zákona popisuje, že výhody aplikace leniency programu musí převážit rizika z vymáhání plné pokuty a související nutnost hradit náklady řízení. Botswanské soutěžní právo otevřeně přiznává¹⁴⁷, že se nechalo inspirovat v pojetí své úpravy ostatními státy, které měly s leniency programem pozitivní zkušenosti. Společnost, která se dobrovolně přizná soutěžnímu úřadu, může získat podstatné snížení pokuty, případně i její úplné odpuštění, v závislosti na splnění daných podmínek.

První a hlavní podmínkou je, aby ohlášení kartelu časově předcházelo samotnému zahájení vyšetřování z iniciativy tohoto úřadu, tedy aby bylo vyšetřování tímto podnětem spuštěno. Je podstatné, aby společnost poskytla úřadu všechny informace, dokumenty a další důkazy, které prokazují kartel, jeho členy a jejich činnost, aby společnost poskytovala kompletní a postupnou spolupráci během celého procesu vyšetřování a samozřejmě se zdržela další účasti na aktivitách kartelu od momentu sdělení těchto aktivit úřadu. Poslední a poměrně zajímavou podmínkou pak je, že oznamující společnost nesměla být tou, která celý kartel založila, případně byla rozhodující hybnou silou, která přiměla ostatní společnosti k účasti v něm.

V případě naplnění všech těchto podmínek je možné snížení pokuty až na nulu, tedy je možné se vyhnout standardní výši, která činí až 10 % obrátu za maximálně tři roky účasti na kartelu. V praxi je však častější varianta, kdy společnost vystoupí a oznámí kartel příslušnému úřadu až v momentě, kdy probíhá vyšetřování. V tom okamžiku stále trvá nárok na snížení pokuty v duchu leniency, nicméně již výjimečně se používá redukce pokuty až na nulu. Navíc je stále nutné dodržet další podmínky, jako je být první při nahlášení kartelu a již výše zmíněná

¹⁴⁶Corporate Leniency Policies in Africa. *Norton Rose* [online]. internet: web, 2013 [cit. 2016-11-06]. Dostupné z: <http://www.nortonrosefulbright.com/knowledge/publications/129323/corporate-leniency-policies-on-the-rise-in-africa>

¹⁴⁷Leniency policy in Botswana. *Competition authority.co.bw* [online]. internet: web, 2014 [cit. 2016-11-06]. Dostupné z: <http://www.competitionauthority.co.bw/sites/default/files/LIENIENCY%20POLICY-2.pdf>

kompletní spolupráce během celého vyšetřování. V rozhodování o kolik má být pokuta v tomto případě snížena, se používá dle metodologie odhadnutí, kolik důkazů již předtím úřad nasbíral a do jaké fáze se vyšetřování dostalo ještě před dobrovolným přiznáním ze strany jednoho z účastníků v kartelu.

Pokud účastník na kartelu nesplní ani první variantu (neboť vyšetřování již začalo), ani druhou variantu (neboť nebyl první oznamující), tak se stále může kvalifikovat dle varianty třetí, která v případě podstatné pomoci s vyšetřováním může v ideálním případě snížit pokutu až o 30 % z celkové částky vyměřené pro tohoto účastníka kartelu¹⁴⁸. Opět se k bližšímu výpočtu použijí odhady v jaké fázi je vyšetřování, jaké důkazy již úřad vlastní a také jaké důkazy dostal od prvního oznamovatele.

Zákon ponechává volnost ve způsobech žádosti o leniency, který může být provedena ústně i písemně v prostorách úřadu. Prvotní kontakt pak může proběhnout také telefonicky, aby bylo zajištěno první pořadí, již nyní je však nutné kromě jména uvést i popis kartelu a jeho činnosti. Po tomto prvotním telefonickém nahlášení odešle úřad potvrzující dopis, který poté slouží jako důkaz pro případ příslušných sporů ohledně toho, kdo byl tím prvním nahlašujícím. Zároveň však tento marker slouží k označení časového úseku¹⁴⁹, během kterého musí účastník poskytnout úřadu detailní popis proti-soutěžních aktivit a poskytnout veškerou nutnou spolupráci k zahájení vyšetřování. To dává prostor společnosti, která byla s oznámením až druhá v řadě – v případě, že ta první svůj prostor daný markerem nevyužije, tak bude tato možnost dána té, která v řadě následuje.

Dalším zajímavým prvkem je pak tzv. program leniency plus, který je reakcí na poměrně častou situaci, kdy společnost, která je účastníkem v kartelu na jednom relevantním trhu může být zároveň účastníkem v kartelu i na jiném relevantním trhu, popřípadě tento jiný trh porušuje spřízněná společnost. Botswanská úprava umožňuje dosáhnout snížení pokut tím, že se spolu s první žádostí o účast v leniency programu rovnou nahlásí i druhý kartel. To podle dalších podmínek pak povede ke snížení pokut v obou dvou kartelech, případně dokonce i úplné imunitě v obou dvou. Opět je cíl zjevný, společnost by měla cítit výhody toho, že se nechová proti-soutěžně. Je zajímavé, že Botswana má fungující program leniency

¹⁴⁸Ibid.

¹⁴⁹Leniency policy in Botswana. *Competition authority.co.bw* [online]. internet: web, 2014 [cit. 2016-11-06]. Dostupné z:

<http://www.competitionauthority.co.bw/sites/default/files/LIENIENCY%20POLICY-2.pdf>

plus, ačkoliv mnoho ekonomicky vyspělejších států na jeho implementaci teprve čeká.

Je zdůrazněno, že program leniency má účinky v oblasti veřejného práva, nicméně stále existuje možnost, že nějaký subjekt byl protisoutěžním chováním vyvolaným kartelem natolik poškozen, že má nárok na úspěšnou soukromoprávní žalobu týkající se náhrady škody, případně jiných práv mimo hospodářskou soutěž případně mimo právo Botswany obecně.

6.6) Kanada

Kanada se svým propracovaným právním systémem může sloužit za vzor v mnohých oblastech a v soutěžním právu tomu není jinak. Na území kanadských provincií a teritorií působí soutěžní úřad¹⁵⁰, jenž je také správcem lokálního leniency programu pro případy kartelů. Mechanismus fungování je prostý – kartely by byly běžně trestány veřejným žalobcem¹⁵¹, nicméně v případě aplikace leniency programu se soutěžní úřad spojí s tímto žalobcem a v případě včasné a nápomocné spolupráce ve vyšetřování soutěžního úřadu.

Soutěžní úřad doporučí udělení imunity pouze první společnosti nebo jednotlivci, který využije leniency programu a zažádá o marker. To nevylučuje z podání žádosti ostatní účastníky kartelu, kteří mohou požádat později a mohou se kvalifikovat pro snížení trestu. Jako v mnoha jurisdikcích je i zde nutné¹⁵²:

- (i) ukončit účast v kartelu;
- (ii) souhlasit s úplnou a včasnou spoluprací s úřadem a to explicitně na vlastní náklady (což je požadavek, který standardně ve většině států není specifikován); a
- (iii) souhlasí s přiznáním viny za účast v kartelu.

Soutěžní úřad ve svých guidelines pak několikrát zdůrazňuje, že včasné nahlášení účasti na kartelu je klíčové, neboť v momentě kdy úřad předá své výsledky vyšetřování veřejnému žalobci za účelem udělení trestu, možnost aplikace leniency programu tímto zaniká.

Celý mechanismus přiznání zde stojí na čtyřech zásadách¹⁵³:

- (i) úplná;

¹⁵⁰The Competition Bureau.

¹⁵¹Public Prosecution Service of Canada (dále jen „PPSC“).

¹⁵²Leniency programme in Canada. *Competition bureau* [online]. internet: web, 2015 [cit. 2016-11-06]. Dostupné z: <http://www.competitionbureau.gc.ca/eic/site/cb-bc.nsf/eng/03288.html>

¹⁵³Ibid.

- (ii) čestná;
- (iii) včasná; a
- (iv) pravdivá spolupráce.

To v praxi znamená, že se nejvíce oceňuje, když žadatel nahlásí kartel ještě před tím, než vůbec dojde k zahájení vyšetřování, nebo ideálně ještě před tím, než má soutěžní úřad vůbec podezření. Dále když dodá dostatečné množství (pravdivých) informací, které pak mohou vést k efektivnímu odhalení a rozkrytí vazeb v kartelu a samozřejmě k spravedlivému potrestání účastníků.

Samotné snižování pokut je pak poměrně přísné – první žadatel má nárok na snížení až do výše 50 % z pokuty, která by jinak byla veřejnému žalobci navržena k udělení. Samozřejmě za podmínek, že jeho přiznání naplní všechny čtyři výše uvedené zásady. Pokud bude žadatel druhý v pořadí, tak může mít nárok na snížení až do výše 30 % z pokuty, který by mohla následovat. Třetí a další v pořadí poté nemají nastavený žádný strop, ale obecně platí, že nemají nárok na vyšší snížení pokuty než ti, kteří se soutěžnímu úřadu přihlásili dříve, což je logické.

Pokuta se odvíjí zejména ze speciálního koeficientu, který se obvykle odvozuje z 20 % hodnoty trhu, který byl kartelem ovlivněn. Tato věta byla schválně formulována spíše neurčitě, neboť v praxi prakticky vždy dochází k aplikaci polehčujících či přitěžujících okolností, které se promítají do doporučeného trestu.

Často řešenou otázkou pak může být i vztah leniency programu k jednatelům, členům představenstev, dozorčích rad či zaměstnanců, tedy k těm se vztahem ke společnosti. Obecně platí, že v momentě udělení leniency (zejména první v pořadí) nebudou proti těmto osobám vedena žádná oddělená řízení (samozřejmě za předpokladu, že budou tyto osoby řádně spolupracovat s úřadem na základě výše uvedených zásad). Pokud jsou tyto osoby působící ve společnosti, která o leniency zažádala jako druhá a další v pořadí, může dojít k vyšetřování těchto osob v závislosti na jejich úloze ve společnosti.

Tím je nastíněna další důležitá otázka – nakolik je účast těchto osob pokryta pod leniency přihláškou učiněnou danou společností. Kanadská úprava v tomto s ohledem na text výše poměrně výrazně zvýhodňuje první podanou žádost a u druhé a následující pak individuálně zhodnocuje roli těchto osob v samotném protisoutěžním jednání¹⁵⁴. To může na první pohled

¹⁵⁴Leniency programme in Canada. *Competition bureau* [online]. internet: web, 2015 [cit. 2016-11-

působit jako nevýznamný element, nicméně v praxi se ukazuje extrémně motivační, neboť manažeři společností zapojených do kartelů samozřejmě nechtějí zapojením do leniency programu ochránit pouze společnost se kterou jsou asociováni, ale zejména sami sebe, což v kanadské úpravě garantuje jen varianta být prvním nahlašujícím. To může být efektivní tip pro případnou hypotetickou ideální úpravu leniency programu.

Co se procesní stránky týče, obecně v Kanadě platí¹⁵⁵, že přihláška je zahájena žádostí o marker, kterou podává standardně právní zástupce ohlašovatele. V ní se uvedou počáteční informace, které nebývají příliš podrobné a jejich úkolem je předběžně posoudit, zda na tento market vzniká nárok. Pokud je žádost vyřízena kladně a žadatel obdrží marker, tak má poté čtyři pracovní dny k tomu, aby potvrdil svůj zájem o účast v leniency programu. Poté (v případě kladné odpovědi) počíná běžet třicetidenní lhůta k doručení tzv. profferu, což je kompletní a podrobný popis protisoutěžní aktivity a celého kartelu. Opět zde platí, že významnou úlohu zde hrají právní zástupci oznamující společnosti. Pokud tento proffer není dostatečně dokončen v třicetidenní lhůtě a nedojde k jejímu prodloužení, tak může úřad zrušit leniency marker, případně může oznamovatel z programu sám dobrovolně odstoupit. Složitou otázkou pak zůstává, zda a za jakých okolností může úřad použít údaje, které již od oznamovatele dostal. Obecně by tyto údaje neměly být použity na újmu oznamovateli, nicméně na jejich základě může být zahájeno další vyšetřování a původní oznamovatel nemá jistotu, že nebudou v budoucnu odvozeným způsobem užity i proti němu.

Tedy lze uzavřít, že v momentě vstupu do leniency programu by měl mít oznamovatel svůj krok pečlivě rozmyšlený, neboť odstoupení v momentě zajištění místa ve frontě a udělení markeru může mít pro společnost škodlivý efekt (nezíská výhody plynoucí z leniency programu a zároveň se může stát společnost nedůvěryhodnou pro ostatní členy kartelu, neboť tento mohl být díky prvnímu oznámení odhalen a rozkryt).

06]. Dostupné z: <http://www.competitionbureau.gc.ca/eic/site/cb-bc.nsf/eng/03288.html>

¹⁵⁵Ibid.

7) Případy užití leniency programu v zahraniční praxi

V této kapitole autor rozebírá konkrétní uplatnění leniency programu, ke kterému došlo v minulosti. Důraz je kladen na konkrétní popis situace, ke které došlo, velikost trhu, který byl kartelem zasažen, chování spolupracujících účastníků a aplikaci leniency programu. Dále dochází ke srovnání pokut, kde klade autor důraz na posouzení adekvátnosti pokut udělených společností, které nevyužily leniency program ve srovnání s celkovou škodou vyčíslenou působením kartelu případně s velikostí a hodnotou trhu kartelem dotčeného.

Rozebrána je i role Komise v mechanismu výpočtu konkrétní výše pokuty ukládané konkrétním viníkům v závislosti a okolnostech. Například v případě kartelu leteckých dopravců, níže podrobněji rozebraném v kapitole [8.2](#), se pokuta uložená společnosti SAS, zvyšovala o 50% kvůli tomu, že tato společnost se již v minulosti provinila účastí na kartelu v leteckém sektoru.

7.1) Chiquita

Případ Chiquita¹⁵⁶ byl jedním ze známých kartelů v období kolem roku 2005. Konkrétně se jednalo o to, že mezi červencem 2004 a dubnem 2005 docházelo v jižní Evropě k dohodám o cenách mezi známou společností Chiquita a společnostmi skupiny Pacific Fruit. Obě společnosti pak tvořily hlavní dovozce a prodejce banánů v celé Evropské unii. Obchod s banány je obvykle organizován v týdenních cyklech. Během nich se obvykle ve čtvrtek vyhláší referenční ceny pro následující týden. Dotčené společnosti skrze telefonické hovory domlouvaly své cenové záměry a plány pro případné koordinované zvýšení či snížení cen.

Tyto dohody závažným způsobem porušovaly soutěžní předpisy Evropské unie, narušovaly trh mezi státy, a tedy omezovaly spotřebitele v přístupu na zdravý trh. V tomto případě skončilo porušení práva pokutou ve výši 8.919.000,- EUR, kterou musela zaplatit společnost Pacific Fruit, neboť druhý soutěžitel – společnost Chiquita poskytla Evropské komisi informace vedoucí k odhalení kartelu. Pro srovnání – roční hodnota prodaných banánů v dotčených státech¹⁵⁷ se odhaduje na 525.000.000,- EUR.

Zajímavostí je, že původní počátek vyšetřování „banánového“ cenového kartelu v Evropě

¹⁵⁶ V originále jako “*Commission Decision C (2008) 5955 final of 15 October 2008 relating to a proceeding under Article 81 EC (Case COMP/39 188 - Bananas)*”

¹⁵⁷ Itálie, Řecko a Portugalsko.

odstartoval již v listopadu roku 2007 a výsledkem vyšetřování bylo, že již mezi lety 2000 a 2002 došlo v osmi¹⁵⁸ členských státech Evropské unie ke kartelu mezi výše zmíněnou společností Chiquita a dále společnostmi Dole a Weichert. Vývoj vyšetřování situace byl do jisté míry podobný jako v novějším případě uvedeném výše – společnost Chiquita se kompletně vyhnula pokutě, neboť poskytla Komisi informace vedoucí k odhalení kartelu. Naopak společnosti Dole a Weichert dostaly pokutu ve výši 60.300.000,- EUR¹⁵⁹. Pokuta je vyšší než v novějším případě z několika důvodů – protisoutěžní chování probíhalo delší dobu, zapojeny byly tři společnosti a dotčeno bylo více států, hodnota prodaných banánů v roce 2002 v těchto státech totiž přesahovala 2.5 miliardy EUR. Zajímavým elementem zůstává, že jak se zde ukázalo v případě společnosti Chiquita, tak i v dalších případech uvedených v této práci je často oznamovatel několika po sobě následujících kartelů tatáž entita, tedy že přínos pro ostatní soutěžitele z kartelu převažuje před jejich případnou nedůvěrou vůči někomu, kdo již byl v minulosti oznamovatelem – pozn. autora.

První i druhý banánový kartel, které jsou popsány výše, zasáhly velké množství spotřebitelů v několika členských státech, a tedy představují flagrantní porušení článku 101 SFEU na trhu o velké hodnotě. Společnost Chiquita, která byla informátorem v obou případech, a tedy pokaždé vyvázla bez trestu, zcela využila možností, které skýtá Leniency program Evropské komise z roku 2002.

7.2) Lufthansa Cargo

Kartel leteckých dopravců¹⁶⁰ byl hodnotou uložené pokuty jedním z nejmasivnějších porušení soutěžního práva v jeho historii. Konkrétně bylo pokutováno celých 11 leteckých dopravců¹⁶¹, kartel operoval celosvětově a ovlivnil přepravní služby v evropském hospodářském prostoru¹⁶². Vedle výše zmíněných jedenácti pokutovaných se pak na kartelu podílela i společnost Lufthansa a její dceřiná společnost Swiss, které se díky poskytnutí informací

¹⁵⁸Rakousko, Belgie, Dánsko, Finsko, Německo, Nizozemsko, Švédsko a Lucembursko

¹⁵⁹ Společnosti Dole byla uložena pokuta 45.600.000,- EUR a společnosti Weichert (která byla v té době ovládána společností Del Monte) byla uložena pokuta 17.700.000,- EUR.

¹⁶⁰ V originále jako Judgment of 25 October 2011, *Deutsche Lufthansa and Others v Commission*, T-46/11, EU:T:2011:627.

¹⁶¹ Air Canada, Air France – KLM, British Airways, Cathay Pacific, Cargolux, Japan Airlines, LAN Chile, Martinair, SAS, Singapore Airlines a Qantas.

¹⁶² Evropský hospodářský prostor (EHP), v anglickém originále pak EEA (European Economic Area).

o fungování kartelu pokutě zcela vyhnuly.

Většinu ceny za leteckou přepravu tvoří momentálně tzv. palivové příplatky a právě ve spolupráci v této oblasti začal i tento kartel. Dotčení letečtí dopravci koordinovali ceny za tyto příplatky (později i za bezpečnostní příplatky) a tedy došlo k výraznému omezení soutěže a újmě pro spotřebitele. Proto byla 9. listopadu 2010 uložena pokuta téměř 800.000.000,- EUR. Její výše je zčásti odůvodněna i dlouhým trváním kartelu, který probíhal mezi prosincem 1999 a únorem 2006, tedy dlouhých šest let. Pokuta byla dokonce tak vysoká, že u dvou dotčených společností přesáhla 10 % obratu za rok 2009, což je zákonný limit a tedy musela být pokuta (bez zohlednění aplikace leniency) snížena tak, aby se pouze dotýkala této hranice.

Případ tohoto kartelu je do jisté míry unikátní, neboť bylo do leniency programu zapojeno více dopravců a kartel se tedy podařilo rozkrýt mnohem rychleji a efektivněji, než kdyby byl s komisí spolupracoval pouze jediný oznamovatel. Pokuty uložené ostatním viníkům byly tedy v souladu s pojetím leniency programu adekvátním způsobem sníženy – nejvíce přispěla (vedle hlavních oznamovatelů Lufthansa a Swiss, které kartel jako první oznámily a přinesly cenné informace vedoucí k jeho kompletnímu rozkrytí) společnost Martinair, které byla vypočtená pokuta redukována o 50%. Japan Airlines pak o čtvrtinu a z pětinového snížení se mohly těšit Air France - KLM, Cathay Pacific, LAN Chile a Qantas. Ostatním zapojeným byla finální hodnota uložené pokuty snížena o 0 – 15 %.

V případě společnosti SAS pak došlo v kalkulaci k mimořádnému navýšení pokuty o rovných 50%, neboť na rozdíl od ostatních společností zapojených v kartelu leteckých dopravců se společnost SAS provinila již podruhé, přičemž její první zapojení v kartelu bylo v případě SAS/Maersk. Tam došlo v roce 2001 k udělení souhrnné pokuty téměř 45.000.000,- EUR pro skandinávské letecké dopravce SAS a Maersk Air, které skrz tajnou dohodu spolupracovaly na monopolizaci letecké dopravy na trase mezi hlavními městy Dánska a Švédska, Kodaní a Stockholmem a dalšími destinacemi. Konkrétně například Maersk Air se stáhl z trasy mezi Kodaní a Stockholmem, naopak SAS přestal létat na trase z Kodaně do Benátek či z Frankfurtu do dánského Billundu. Dopady jsou zjevné, spotřebitelé neměli možnost na těchto linkách zvolit alternativního dopravce, který by mohl být více vyhovující z hlediska termínu letu a zejména ceny. Liberalizace trhu nesmí být narušena protisoutěžním chováním jednotlivých dopravců a tomu byla přizpůsobena i výše udělených pokut – v tomto případě byla pokuta pro SAS takřka trojnásobná oproti té pro Maersk Air, neboť Komise

zohledňovala význam a velikost obou společností.

Zpět k případu Lufthansa - posuzování celkové hodnoty škody způsobené kartelem všech zúčastněných společností bylo v tomto případě mimořádně náročné, neboť z podstaty letecké dopravy je patrné, že část leteckých tras vedle mimo evropský hospodářský prostor.

Vzhledem k enormní výši pokut uložených v tomto případě, které musely být dokonce v několika případech redukovány, neboť přesahovaly 10 % obratu dotčených společností v referenčním roce, byla účast na leniency programu pro společnost Lufthansa a její dceřinou společnost Swiss rozumným krokem, který se minimálně z ekonomického hlediska vyplatil. Kartel se podařilo rychle rozkrýt i díky tomu, že s Komisí spolupracovalo více dopravců, kteří si byli vědomi své chyby a pokusili se tak případným snížením pokuty redukovat výši uložených pokut, to se podařilo zejména společnosti Martinair.

Ačkoliv se zde jednalo o pokuty svým významem naprosto enormní, tak správně reflektovaly velký rozsah dotčeného trhu a dle názoru autora by zde bylo vhodné i hypoteticky uvažovat, zda je nutné trvat na limitu 10 % z ročního obratu dotčené společnosti, jako nejvyšší hodnoty, které může dosáhnout uložená pokuta a případně moci uložit i pokuty vyšší (za předpokladu, že taková pokuta nebude pro danou společnost v takové výši likvidační, což je požadavek, který se skutečně zkoumá, jak bude níže v této práci blížeji rozebráno v dalších příkladech).

7.3) Henkel

Pokuty se nevyhýbají ani největším z největších a pokuta uložená kartelu výrobců pracích prášků¹⁶³ je toho dobrým příkladem. Společnosti Procter & Gamble, Unilever a Henkel po dobu tří let (leden 2002 až březen 2005) na evropském trhu v osmi¹⁶⁴ zemích spolupracovaly v oblasti tvorby cen a udržení své tržní pozice v oblasti přípravků do myček nádobí a tak porušily článek 101 SFEU a článek 53 Úmluvy o EEA. S Evropskou komisí ve vyšetřování do jisté míry dle programu leniency spolupracovaly všechny tři společnosti, ale pouze Henkel vše v roce 2008 odstartoval a tedy byla jeho pokuta redukována koeficientem 100 %.

¹⁶³V originále jako Commission Decision of 13 April 2011, relating to a proceeding under Article 101 of the Treaty on the Functioning of the European Union and Article 53 of the EEA Agreement (COMP/39579 – *Consumer Detergents*).

¹⁶⁴ Belgie, Francie, Německo, Řecko, Itálie, Portugalsko, Španělsko a Nizozemsko.

Společnosti Procter & Gamble byla uložena pokuta ve výši 211.200.000,- EUR a společnosti Unilever pak 104.000.000,- EUR, rozhodnutí bylo pak vydáno v dubnu 2011. Pokuty jsou relativně vysoké zejména kvůli velkému tržnímu podílu těchto společností, které byly díky koordinaci cen schopné si trh „rozdělit“ a efektivně vytlačil ostatní soutěžitele, což vedlo samozřejmě k dalšímu hromadnému zvyšování cen a dalším negativním efektům pro cílové spotřebitele.

Již výše bylo zmíněno, že i v tomto případě byly ostatní společnosti také postupně zapojeny do dobrovolné spolupráce s Komisí a tato spolupráce byla zohledněna v konečné výši uložených pokut, které byly v případě společnosti Procter & Gamble redukovány o 50 % a v případě společnosti Unilever pak o 25 %. Poznatky získané od všech třech soutěžitelů opět přispěly k rychlému a efektivnímu rozkrytí kartelu a označení a podrobnému popisu nežádoucího protisoutěžního jednání, které kartel provozoval.

Tento typ kartelů je Evropskou komisí označován za vysoce nebezpečný, neboť bez ohledu na povahu zboží, jehož cena je kartelem uměle proti-soutěžně regulována, má kartel výrazný vliv na trh v členských státech zejména proto, že jsou zapojeny významné společnosti o velkém obratu a markantním tržním podílu, což se zde promítlo i do výše pokuty, jak bylo výše zmíněno.

Dle názoru autora této rigorózní práce je kartel samozřejmě o to škodlivější, pokud dosahuje dominantního podílu nejen součet tržních podílů zúčastněných společností, ale jsou dominantní tyto společnosti i samy o sobě, což se o gigantech typu Procter & Gamble a Unilever na určitých relevantních trzích rozhodně prohlásit dá.

7.4) Barclays a UBS

Na přelomu let 2013 a 2014 byl Evropskou komisí pokutován kartel 8 finančních institucí¹⁶⁵ částkou téměř 1.5 miliardy EUR¹⁶⁶ za spolupráci ohledně hladiny úrokových sazeb finančních derivátů¹⁶⁷. Tento případ byl přelomový nejen výší uložené pokuty a objemem kartelem

¹⁶⁵V originále jako Commission Decision of 4 December 2013 relating to a proceeding under Article 101 of the Treaty on the Functioning of the European Union and Article 53 of the EEA Agreement, AT.39914 - *Euro Interest Rate Derivatives (EIRD)*, C (2013) 8512 final.

¹⁶⁶Press release Barclays cartel case. *Europa.eu* [online]. internet: web, 2015 [cit. 2016-11-06]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-1208_en.htm

¹⁶⁷O finančních derivátech hovoříme jakožto o kontraktech na finančním trhu, které jsou užívány

ovlivněného trhu, ale také tím, že dříve bylo nemyslitelné, že by k protisoutěžnímu chování docházelo v sektoru, kde obvykle probíhá ostrá konkurence¹⁶⁸ – tedy v bankovníctví.

Přesto se našly čtyři finanční instituce, které se sdružily do kartelu spolupracujícím v oblasti úrokových sazeb derivátů denominovaných v měně euro a šest finančních institucí upravujících společnou činnosti úrokové sazby derivátů denominovaných v japonské měně jen. Pod pojmem deriváty úrokových sazeb spatřujeme obvykle forwards, swapy, futures či opce, tedy pokročilé finanční produkty, které jsou používány bankami a ostatními společnostmi k úpravě rizik plynoucích ze vzestupů či poklesů úvěrových sazeb a jsou obchodovány celosvětově. Jejich cena je pak odvozena z výchozí úrokové sazby, pro Evropu zejména ze sazby LIBOR, tedy London Interbank Offered Rate (která byla používána právě pro deriváty s japonským jenem) či EURIBOR, tedy Euro Interbank Offered Rate (která byla pak používána pro deriváty denominované v měně euro).

Kartel operující v eurových derivátech prováděl svou činnost mezi zářím 2005 a květnem 2008, přičemž zapojené banky byly Barclays, Deutsche Bank, RBS a Societé Generale. Spolupráce pak spočívala v předchozích diskuzích těchto subjektů před odesláním samotných derivátů. Společnost Barclays se vyhnula sankci vyplývající z vyšetřování, které začalo první inspekcí v roce 2011 a návazných procesních kroků z roku 2013. Barclays odhalila činnost kartelu Evropské Komisi a tedy se zcela vyhnula sankci. Společnosti Deutsche Bank, RBS a Societé Generale pak dosáhly na snížení uložené sankce.

Při pohledu na uložené sankce (viz níže)¹⁶⁹ je zajímavé, že ačkoliv společnost Barclays byla v kartelu spolu s Deutsche Bank zapojena po nejdélejší dobu (32 měsíců), tak právě ona díky leniency programu dosáhla úplného odpuštění sankce, zatímco společnost RBS se svou pouze osmiměsíční účastí, tedy pouze čtvrtinovou ve srovnání s Barclays dosáhla na pouze padesátiprocentní odpuštění uložené sankce:

- Barclays - 0 EUR (100 % sníženo);

k přenosu rizika. Slouží jako pojistný mechanismus proti nežádoucím posunům cen a snižují volatilitu peněžních toků. Díky tomu je možné lépe předvídat budoucí vývoj, postačí menší kapitál a obchody mohou být efektivnější.

¹⁶⁸ Například v oblasti úrokových sazeb, poplatků a dalších oblastí.

¹⁶⁹ Press release Barclays cartel case. *Europa.eu* [online]. internet: web, 2015 [cit. 2016-11-06]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-1208_en.htm

- Deutsche Bank – 465.861.000,- EUR (30 % sníženo);
- Societé Generale – 227.718.000,- EUR (5 % sníženo); a
- RBS – 131.0044.000,- EUR (50 % sníženo).

Pokuta, která dle Evropské komise hrozila společnosti Barclays za účast na tomto kartelu, byla ve výši 690.000.000,- EUR, tedy jak plyne z tabulky, by byla prakticky nejvyšší uložená, tedy situace tohoto kartelu a zejména užití leniency programu pro banku Barclays je přesnou ukázkou toho, že o účast v tomto programu často žádají společnosti, pro které je účast buď nutností, neboť by kartel vyšel najevo například díky zamýšlenému prodeji pobočky, nebo výhodným krokem, právě například díky tomu, že zapojení dané společnosti do činnosti kartelu bylo tak výrazné a dlouhodobé, že by hrozící sankce byla vyšší než pro ostatní zainteresované společnosti a oznámení kartelu je tedy logickým krokem pro danou společnost.

Kartel týkající se japonské měny zaznamenal sedm porušení trvajících kratší dobu (pouze jeden až deset měsíců) v období mezi lety 2007 a 2010. Obchodníci opět neoprávněně spolupracovali a dokonce si předávali obchodně citlivé informace. I zde byla jedna společnost opět zapojena do leniency programu v řízení, které bylo zahájeno v roce 2013 a společnost UBS získala plnou imunitu pro všechna porušení, společnost Citigroup pak pro jedno konkrétní porušení. Z pohledu soutěžního práva se jedná o zajímavý případ, neboť v očích Komise se jednalo o sérii jednotlivých porušení, které však netvořily komplexní celek (a tím je možné například skrze leniency program odpuštít pokutu za jednotlivý prohřešek, nikoliv však za všechny).

Opět zde níže je uveden přehled uložených pokut, který je v tomto případě rozšířen o trvání jednotlivých porušení (z toho se odvíjející ukazatel jejich počtu), snížení pokuty pomocí leniency a samozřejmě finální přehled¹⁷⁰ uložených pokut:

- UBS se dopustila pěti provinění v trvání 1, 8, 5, 10 a 1 měsíc a bylo jí odpuštěno 100 % ze všech provinění;
- RBS se dopustila tří provinění v trvání 8, 5 a 3 měsíce a bylo jí odpuštěno 25 % z jednoho provinění, tedy celková uložená pokuta činila 260.056.000,- EUR;
- Deutsche Bank se dopustila dvou provinění v trvání 10 a 2 měsíce a bylo jí odpuštěno

¹⁷⁰Press release Barclays cartel case. *Europa.eu* [online]. internet: web, 2015 [cit. 2016-11-06]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-1208_en.htm

35 a 30 %, uložená pokuta tedy činila 259.499.000,- EUR;

- JPMorgan se dopustila pouze jednoho provinění v délce jeden měsíc, nebyla zapojena do leniency programu a uložená pokuta činila 79.897.000,- EUR;
- Citigroup se dopustila tří provinění v trvání 1, 2 a 3 měsíce a bylo jí odpuštěno 35, 100 a 40 %, uložená pokuta tedy činila 70.020.000,- EUR; a
- RP Martin se dopustila pouze jednoho provinění v délce jeden měsíc a bylo jí odpuštěno 25 %, uložená pokuta tedy činila 247.000,- EUR.

Vzhledem k tomu, že společnost UBS získala díky leniency programu možnost se zcela vyhnout uložené sankci, která hrozila ve výši cca 2.5 miliardy EUR¹⁷¹, tedy při pohledu na výčet výše, by byla společnost UBS pokutována ze všech subjektů nejvíce, neboť se účastnila pěti ze sedmi proběhlých porušení v dlouhém trvání. Pokuta nakonec kartelu uložená činila 1.5 miliardy EUR, tedy v případě, že by došlo k plnému potrestání všech účastníků, včetně banky UBS, tak by byla více než trojnásobná.

I z tohoto nepoměru plyne enormní výhoda, kterou leniency program skýtá pro zájemce o účast, neboť jak už bylo v této práci zmíněno, v případě naplnění předem stanovených podmínek pro účast v tomto programu již není relevantní, zda byla žádající společnost v kartelu zapojena naprosto okrajově, či zda její úloha přispěla k deformaci trhu nejvíce, například díky tomu, že probíhala po nejdelší dobu nebo proto, že měla největší podíl na trhu.

Dle názoru autora právě proto často v praxi dochází k situaci, kdy je žadatelem o leniency právě společnost, která například díky své délce či intenzitě zapojení v kartelových aktivitách získala z kartelu nejvíce. To je paradoxní, neboť se touto cestou skrze leniency právě tento největší viník vyhne pokutě (při splnění všech podmínek). Samozřejmě je nutné brát v úvahu i soukromoprávní vymáhání nároků z porušení soutěžního práva, kde by teoreticky měl tento největší viník postížen největší vyměřenou náhradou.

7.5) MAN

Jeden z největších kartelů jak objemem škody, tak délkou trvání a v neposlední řadě i velikostí, byla dohoda¹⁷² výrobců středních a velkých¹⁷³ nákladních vozidel¹⁷⁴,

¹⁷¹Ibid.

¹⁷²V originále jako Commission Decision of 19 July 2016, relating to a proceeding under Article 101 of the Treaty on the Functioning of the European Union and Article 53 of the EEA Agreement (AT.39823 - *Trucks*) C (2016) 4673 final.

kteřá pokrývala celou Evropský hospodářský prostor¹⁷⁵ a trvala celých 14 let mezi lety 1997 a 2011. Kartelu se účastnily společnosti DAF, Daimler, Iveco, Scania, MAN, Volvo a Renault a spočíval v cenové spolupráci a společném načasování uvedení nových emisních technologií do praxe (Euro III až Euro VI¹⁷⁶, která je platná v současné době).

Obrovský význam spolupráce těchto společností je na první pohled zjevný už jen z toho, že například v roce 2010 pokrývaly celých 96.8 % trhu¹⁷⁷, resp. prodaly takřka 97 % z 200.000 středních a velkých nákladních vozidel, které se v tomto roce dostaly k cílovým zákazníkům v západní Evropě. Každý z těchto zákazníků nakoupil teoreticky svůj vůz za jiných (a horších) podmínek, než by tomu bylo na trhu, kde není fungující dlouhotrvající kartelová spolupráce¹⁷⁸.

Kartel fungoval standardně, od svého trvání zpočátku skrze osobní setkání¹⁷⁹ vysokých manažerů zapojených společností, posléze skrze telefonické konference a od roku 2004 dál byl kartel organizován skrze německé pobočky¹⁸⁰ výrobců nákladních vozidel, kteří si již další informace vyměňovali elektronicky, nejčastěji skrze emaily. Co se uložených sankcí týče, byly vyměřeny podle pokynů Evropské komise z roku 2006, přičemž Komise brala v úvahu velikosti společností, trhu, vážnou povahu porušení soutěžních předpisů a dlouhé trvání kartelu. Celková uložená pokuta nakonec dosáhla ohromující a do té doby prakticky nevídané částky 2.926.499.000,- EUR¹⁸¹, přičemž leniency program se do uložené pokuty

¹⁷³ Jako střední nákladní vozidla se obvykle označují vozidla o váze nad pět tun, jako velká nákladní vozidla se pak obvykle označují vozidla o váze nad 16 tun.

¹⁷⁴ Antitrust commission fines truck producers. *Truckerworld.uk* [online]. internet: web, 2016 [cit. 2016-11-06]. Dostupné z: <http://truckerworld.uk/posts/2016/07/antitrust-commission-fines-truck-producers-e-2-93-billion-for-participating-in-a-cartel>

¹⁷⁵ I zde platí evropské soutěžní právo.

¹⁷⁶ Press release MAN cartel case. *Europa.eu* [online]. internet: web, 2014 [cit. 2016-11-06]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-2582_en.htm

¹⁷⁷ MAN cartel case. *Lexology.com* [online]. internet: web, 2014 [cit. 2016-11-06]. Dostupné z: <http://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=8ccd3887-198e-428d-a40e-6471c54f0a58>

¹⁷⁸ Ibid.

¹⁷⁹ Antitrust commission fines truck producers. *Truckerworld.uk* [online]. internet: web, 2016 [cit. 2016-11-06]. Dostupné z: <http://truckerworld.uk/posts/2016/07/antitrust-commission-fines-truck-producers-e-2-93-billion-for-participating-in-a-cartel>

¹⁸⁰ Ibid.

¹⁸¹ Press release MAN cartel case. *Europa.eu* [online]. internet: web, 2014 [cit. 2016-11-06]. Dostupné

promítl zásadním způsobem.

Společnost MAN byla oznamovatelem, který rozkryl existenci celého kartelu, a tedy se zcela vyhnula pokutě¹⁸², která by dosáhla 1.2 miliardy EUR, společnosti Volvo/Renault, Daimler a zčásti i Iveco s Komisí posléze spolupracovaly a tedy dosáhly alespoň snížení masivní pokuty o 40 %, 30 % či 10 % podle Oznámení Leniency z roku 2005. Společnost DAF s Komisí nespolupracovala a byla jí uložena pokuta v úplné výši. Celkový přehled¹⁸³ uložených sankcí pak níže:

- MAN – 0 EUR (po 100% snížení);
- Volvo/Renault – 670.448.000,- EUR (po 40% snížení);
- Daimler – 1.008.766.000,- EUR (po 30% snížení);
- Iveco – 494.606.000,- EUR (po 10% snížení); a
- DAF – 752.679.000,- EUR (nijak nesníženo).

Vzhledem k tomu, že k oznámení viny zúčastněných společností a výše uložené sankce došlo před poměrně krátkou dobou (červenec 2016¹⁸⁴), lze očekávat, že v tomto případě budou v členských státech Evropské unie, zejména v západní Evropě u civilních soudů podány žaloby na náhradu škody, neboť lze tvrdit, že prakticky každý, kdo si během dotčených 14 let koupil u kohokoliv na trhu nový nákladní automobil, byl tímto kartelem dotčen. Celé rozhodnutí je o to více zásadní kvůli tomu, že Evropská unie považuje silniční nákladní dopravu za klíčovou součást evropského dopravního sektoru a pro konkurenceschopnost Evropské unie je zásadní, aby celá tato oblast co nejméně trpěla omezeními soutěže.

7.6) DHL Express

Případ DHL Express¹⁸⁵ je přelomem v oblasti vyjasnění vztahů mezi „souhrnnou“ evropskou leniency a národními leniency systémy (v tomto případě tím italským). Společnost DHL

z: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-2582_en.htm

¹⁸²MAN cartel case. *Lexology.com* [online]. internet: web, 2014 [cit. 2016-11-06]. Dostupné z: <http://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=8ccd3887-198e-428d-a40e-6471c54f0a58>

¹⁸³Press release MAN cartel case.*Europa.eu* [online]. internet: web, 2014 [cit. 2016-11-06]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-2582_en.htm

¹⁸⁴ Ibid.

¹⁸⁵V originále jako Court of Justice, judgment of 20 January 2016, case C-428/14, DHL Express (Italy) v. Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato.

Express je známý přepravce a byla jedna ze členů kartelu mezinárodních nákladních přepravců zahrnujících přepravu po moři, po silnici i vzduchem. V roce 2007¹⁸⁶ jí byla udělena Evropskou komisí podmíněčná imunita za účast v kartelu přepravců a v roce 2008 se Evropská komise rozhodla pokračovat ve vyšetřování pouze kartelů týkajícího se letecké přepravy (a tedy ponechala vyšetřování kartelů pro silniční a mořskou dopravu na národních soutěžních úřadech). DHL tedy podala ještě koncem roku 2007 dodatečnou¹⁸⁷ žádost o leniency k italskému soutěžnímu úřadu (AGCM), která se týkala kartelu pro mořskou a leteckou dopravu. Jak je z textu výše zřejmé, silniční doprava tedy touto žádostí pokryta nebyla a musela být tedy ze strany DHL v roce 2008 podána další žádost k AGCM, které konkrétně výslovně pokrývala také silniční dopravu.

Zde nicméně už vzniká problém, neboť již předtím podali plnou žádost o imunitu k italskému soutěžnímu úřadu dva další soutěžitelé, konkrétně společnosti Schenker a Agility Logistics a jejich žádosti zahrnovaly i silniční dopravu a poskytly soutěžnímu úřadu nezbytné důkazy. AGCM tedy v červnu 2011 udělila plnou imunitu¹⁸⁸ společnosti Schenker a snížila pokutu pro společnost Agility o 50 % a pokutu pro společnost DHL o 49 %¹⁸⁹. DHL se bránila, že italský soutěžní úřad AGCM měl brát v úvahu žádost podanou DHL směrem k Evropské komisi (která udělovala DHL podmíněčnou imunitu ve vztahu ke všem třem modalitám dopravy – vzdušné, pozemní i vodní dopravě) s tím, že v tomto ohledu byla DHL bezesporu prvním žadatelem v pořadí a tedy se proti rozhodnutí AGCM odvolala k Tribunale Amministrativo Regionale (TAR) del Lazio a dále se odvolala k Consiglio di Stato.

Celý případ skončil až u Evropského soudního dvora a v lednu 2016 byla vydaná předběžná otázka¹⁹⁰ na vyjasnění vztahu mezi leniency programem Evropské unie a leniency programem

¹⁸⁶DHL Express (Italy) v. Commission: Getting it Right Beats Being First. *Europeanpapers.eu* [online] online: web, 2017 [cit. 2016-08-28]. K dispozici na: <http://europeanpapers.eu/en/europeanforum/dhl-express-italy-v-commission-getting-it-right-beats-being-first>

¹⁸⁷Ibid.

¹⁸⁸ECJ: Member states leniency programmes function independently of the Commission's. Noerr.com [online]. online: web, 2017 [cit. 2016-08-28]. K dispozici na: <https://www.noerr.com/en/newsroom/News/ecj-member-states-leniency-programmes-function-independently-of-the-commission%E2%80%99s.aspx>.

¹⁸⁹ Což nicméně stále znamenalo pokutu převyšující 6.6 milionu EUR – pozn. autora.

¹⁹⁰DHL Italy: European Court issues key judgment on overlapping leniency procedures. *Kluwer*

členského státu v tomto konkrétním případě¹⁹¹. Soud rozhodl, že leniency programy členských států jsou nezávislé a zcela oddělené od evropského leniency programu a tedy pouhý fakt, že žadatel se podařilo získat imunitu ve vyšetřování kartelu vedeném Evropskou komisí, ještě neopravňuje¹⁹² takového žadatele, aby měl nárok na stejnou úroveň ochrany v souvisejících národních řízeních. Podle Evropského soudního dvora musí leniency programy vedle sebe existovat nezávisle¹⁹³.

7.7) Kartel spedičních společností

Tento kartel byl do rigorózní práce zařazen díky názorné ilustraci toho, že je běžné, že o leniency žádají prakticky všichni účastníci kartelu a v tu chvíli samozřejmě záleží na jejich přesném pořadí. Rozhodnutí bylo přijato 28. března 2012¹⁹⁴ a týkalo se více než 20 různých spedičních společností, kam patřil Schenker Limited, DHL Global Forwarding, UPS Supply Chain Solutions, DHL Logistics, Kuehne + Nagel Ltd a další. Je tedy zřejmé, že kartel byl celosvětový a společnosti v něm zapojené pokrývaly trh prakticky celý.

Skutkovou podstatou se nejednalo o prostou záležitost, neboť kartel manipuloval trh, respektive koordinoval určení cen hned ve čtyřech různých oblastech:

- systém NES (New Export System), tedy systém předběžného odbavení pro vývoz ze Spojeného království do zemí mimo EHP;

competition law blog [online]. online: web, 2017 [cit. 2016-08-28]. k dispozici na: <http://kluwercompetitionlawblog.com/2016/02/18/dhl-italy-european-court-issues-key-judgment-on-overlapping-leniency-procedures/>

¹⁹¹C-428/14, DHL Express (Italy) Srl and DHL Global Forwarding (Italy) SpA v. Autorita Garante della Concorrenza e del Mercato (AGCM). ECLI:EU:C: 2016:27

¹⁹²DHL Italy: European Court issues key judgment on overlapping leniency procedures. *Kluwer competition law blog* [online]. online: web, 2017 [cit. 2016-08-28]. K dispozici na: <http://kluwercompetitionlawblog.com/2016/02/18/dhl-italy-european-court-issues-key-judgment-on-overlapping-leniency-procedures/>

¹⁹³ECJ: Member states leniency programmes function independently of the Commission's. *Noerr.com* [online]. online: web, 2017 [cit. 2016-08-28]. k dispozici na: <https://www.noerr.com/en/newsroom/News/ecj-member-states-leniency-programmes-function-independently-of-the-commission%E2%80%99s.aspx>

¹⁹⁴ Sp. zn. COMP/39.462 - Spediční služby, oznámeno pod číslem C(2012) 1959, 2012/C 375/05

- systém AMS (Advanced Manifest System), tedy celní postup zavedený orgány Spojených států amerických, který vyžadoval poskytnutí informací o jednotlivých zásilkách předtím, než dorazí na území USA;
- kurzová přírážka CAF (Currency Adjustment Factor), což bylo reakcí na posílení čínské měny renminbi (RMB) vůči americkému dolaru v roce 2005; a
- přírážka za hlavní sezónu PSS (Peak Season Surcharge), což byla dočasná úprava tarifů, jíž se spediční podniky dohodly uplatňovat v určitých obdobích intenzivního provozu.

Je tedy zjevné, že manipulováno bylo hned několik faktorů a manipulace probíhaly mezi lety 2002 až 2007. Kartel ukončilo až oznámení podniku Deutsche Post AG o ochranu před pokutami podle podmínek Leniency Notice z roku 2006 (oznámení o shovívavosti), po kterém byly 10. října 2007 provedeny kontroly u ostatních členů kartelu a Komise prakticky ihned obdržela následné žádosti o leniency od podniků Deutsche Bahn AG, Public Warehousing Company, KSC, ABX Logistics, CEVA Group Plc., Nippon Express Co., Ltd. a Yusen.

Je nicméně zjevné, že pouze Deutsche Post AG byla první, která poskytla informace a splnila podmínky odstavce 8 písmena a) Leniency Notice z roku 2006 - tedy dosáhla na snížení pokuty o 100 % ve všech čtyřech výše uvedených jednáních. Ostatní žádající společnosti, tedy Deutsche Bahn se podařilo získat 25% snížení, 20% snížení a 50% snížení (byla aktivní v kartelech AMS, CAF a PSS), společnosti Public Warehousing Company pak snížení o 30 % pro kartel AMS a o 25 % pro kartel PSS. Ceva Group Pls dosáhla na 35% snížení v kartelu NES a 50% snížení v kartelu CAF. Poslední drobný žadatel, společnost Yusen dosáhla na 5% snížení v případě kartelu CAF.

Pokuty udělené kartelistům, kteří nedosáhli na snížení pomocí leniency, pak byly citelné¹⁹⁵, za zmínku stojí zejména Kuehne + Nagel Management AG, který byl nucen zaplatit 36.686.000,- EUR, Panalpina Management AG, který zaplatil 23.649.000,- EUR či Schenker AG, který zaplatil 23.091.000,- EUR.

7.8) Kartel výrobců průmyslových pytlů

Rozhodnutí Komise ze dne 30. listopadu 2005¹⁹⁶ je jedno z nejzajímavějších vydaných

¹⁹⁵ Zejména pak v kartelu AMS, kde došlo k největší škodě.

¹⁹⁶ Rozhodnutí Komise ze dne 30. listopadu 2005 ve věci COMP/38354 - Průmyslové pytle, oznámeno

kartelových rozhodnutí vůbec a vzhledem k tomu, že i zde byl jedním z bývalých účastníků úspěšně použit leniency program, tak pro účely této práce nemůže být opomenuto. Výjimečnost kartelu je způsobena hned několika věcmi, například tím, že protiprávní jednání trvalo po dobu delší než 20 let a bylo do něj zapojených 23 společností z různých evropských zemí, například Armando Álvarez SA, Bernay Film Plastique, Bischof + Klein France SAS, Bischof + Klein GmbH & Co. KG, Bonar Technical Fabrics NV, British Polythene Industries PLC, Cofira-Sac SA, Combipac BV, Fardem Packaging BV, FLSmidth & Co. A/S, FLS Plast A/S, či Groupe Gascogne¹⁹⁷.

Konkrétně šlo o to, že na území Beneluxu, Francie, Německa a Španělska se tito výrobci průmyslových pytlů, tedy pytlů užívaných k balení surovin, hnojiv, polymerů, stavebních materiálů, zemědělských a zahradnických produktů a krmiv dohodli na stanovení cen, rozdělení podílů na trhu, výrobních kvót, rozdělení odběratelů a obchodů, předkládání společných nabídek a nabídkových řízeních a výměně individualizovaných informací. Dotčený trh ve výše zmíněných zemích v roce 2001 představoval přibližně 250 - 300 milionů EUR a členové kartelu pokrývali společně přibližně 75 % tohoto trhu.

Kartel byl opět dovedně utajený (což plyne i z délky jeho trvání) a schůzky se odehrávaly na dvou úrovních, globálně, pod záštitou oficiální profesní organizace "Valve-Plast" ve frekvenci přibližně 3-4krát ročně a na úrovni regionálních podskupin, které zahrnovaly Francii, Německo, Benelux, samotnou Belgii a Nizozemsko. Jak již plyne z úvodu této podkapitoly, i tak dobře skrytý kartel má slabinu ve formě leniency programu, který se rozhodla využít společnost BPI, která v listopadu 2001 informovala Komisi o existenci kartelu a vyjádřila ochotu spolupracovat podle Leniency Notice z roku 1996. O půl roku později, v červnu 2002 pak měla Komise od společnosti BPI dostatek důkazů na to, aby mohla provést inspekce ve všech ostatních dotčených společnostech.

Při výpočtu uložených pokut pak byl použit komplikovaný mechanismus, který nezohledňoval jen standardní faktory jako je délka provinění a podíl na trhu, ale i ty méně používané, například nutnost o 50 % zvýšit pokutu uloženou společnosti UPM - Kymmene, neboť se na tuto společnost již vztahovala předchozí rozhodnutí Komise o zákazu kartelových

pod číslem K(2005) 4634. *Eur-lex.europa.eu* [online]. internet: web, 2005 [cit. 2017-18-09].

K dispozici na: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32007D0686&from=EN>

¹⁹⁷ Ibid.

aktivit ve věci Cartonboard¹⁹⁸, tedy došlo ze strany společnosti UPM - Kymmene k recidivě. Společnosti Bischof + Klein zase ve výpočtu finální výše pokuty přitížilo, že během šetření se jeden z jejích vedoucích pracovníků pokusil zničit dokument vybraný úředníky Komise, což bez ohledu na reálné účinky jeho chování narušilo šetření a úmyslně mařilo vyšetřování. Společnosti Bischof + Klein byla tedy pokuta zvýšena o 10 %.

Celkové udělené pokuty překročily v součtu 300.000.000,- EUR¹⁹⁹, přičemž nejcitelnější pokuta (56.55 milionu EUR) byla uložena právě společnosti UPM-Kymmene Oyj, díky výše zmíněnému navýšení o 50 %. Společnost BPI a její dceřiná společnost Combipac BV se díky leniency programu pokutě úplně vyhnuly. Vzhledem k tomu, že se o leniency žádalo již v roce 2001, tak nebylo ještě v platnosti Leniency Notice z roku 2002 a bylo nutné použít starší Notice z roku 1996²⁰⁰. Dle názoru autora je toto rozhodnutí jednou z nejlepších ilustrací důležitosti leniency, neboť pokud může kartel běžet po dobu delší než 20 let bez povšimnutí, tak je nutný nástroj, který je ho schopný rozkrýt „zevnitř“, neboť standardní metody nejsou dostatečně účinné.

7.9) Kartel pivovarů

Kartel²⁰¹ čtyř pivovarnických podniků (InBev NV, InBev Nederland NV, Heineken NV, Heineken Nederland BV, Koninklijke Grolsch NV a Bavaria NV) měl mezi lety 1996 a 1999 tržní podíl na nizozemském trhu s pivem přesahující 90 %. Zasedaly v rámci Ústředního úřadu pro pivovarnictví (Centraal Brouwerij Kantoor) a zde se po konání oficiálních valných hromad a pracovních skupin po mnoho let konala neoficiální zasedání, během nichž pivovary²⁰²:

¹⁹⁸ Rozhodnutí 94/601/ES ve věci Cartonboard (IV/C/33.833).

¹⁹⁹ Rozhodnutí Komise ze dne 30. listopadu 2005 ve věci COMP/38354 - Průmyslové pytle, oznámeno pod číslem K (2005) 4634. *Eur-lex.europa.eu* [online]. internet: web, 2005 [cit. 2017-18-09].

K dispozici na: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32007D0686&from=EN>

²⁰⁰ Ibid.

²⁰¹ Rozhodnutí Komise ve věci č. COMP/B/37.766 - Nizozemský trh s pivem, 2008 (C 122/01)

²⁰² Sdělení orgánů a institucí Evropské unie. Komise - Souhrnná zpráva o rozhodnutí Komise ze dne 18. dubna 2007 týkající se řízení podle článku 81 Smlouvy o založení Evropského společenství (Věc č. COMP/B(37.766 - Nizozemský trh s pivem). *Eur-lex.europa.eu* [online]. internet: web, 2007 [cit. 2017-19-09]. K dispozici na: [83](http://eur-lex.europa.eu/legal-</p></div><div data-bbox=)

- koordinovaly a zvyšovaly cenu piva v Nizozemí, jak v segmentu přímé spotřeby (tedy restaurace a kavárny), tak v segmentu nepřímé spotřeby (tedy supermarkety);
- příležitostně koordinovaly jiné obchodní podmínky nabízené jednotlivým zákazníkům v segmentu přímé spotřeby v Nizozemí; a
- příležitostně si rozdělovaly trh, jak v segmentu přímé, tak v segmentu nepřímé spotřeby.

Zlomem v činnosti kartelu bylo vyšetřování Komise v červenci 1999, které probíhalo v sídle společnosti Interbrew (což byl předchůdce společnosti InBev). Toto vyšetřování se však týkalo možného zneužití dominantního postavení společností Interbrew a nikoliv kartelu popsaneho výše. Záhy po tomto vyšetřování podala společnost InBev Komisi žádost o leniency a popsala celé protiprávní jednání a to předtím, než Komise sama zahájila řízení v této věci. InBev také Komisi poskytl dokumenty klíčové pro prokázání existence kartelu. Vzhledem k tomu, že InBev ukončil svou účast na protiprávním jednání předtím, než se o něm dozvěděla Komise a plně spolupracoval na celém vyšetřování, tak splnil podmínky oddílu B Leniency Notice z roku 1996 a byla mu odpuštěna pokuta v celém rozsahu²⁰³.

Ostatní soutěžitelé dopadli výrazně hůře a Heineken NV a Heineken BV byli povinni zaplatit společně a nerozdílně pokutu ve výši 219.275.000,- EUR, Koninklijke Grolsch NV pokutu ve výši 31.658.000,- EUR a Bavaria NV pokutu ve výši 22.850.000,- EUR. Tento příklad sem byl zařazen proto, že by opět nejspíše bez použití leniency programu a dobrovolného oznámení nebyl v tomto rozsahu nikdy odhalen, protože schůzky, během nichž docházelo ke koordinaci činnosti kartelu, nebyly oddělené (a tedy nápadné), ale docházelo k nim v rámci setkání členů Ústředního úřadu pro pivovarnictví, tedy pro legitimní důvod pro setkávání členů tohoto úřadu.

Rozhodnutí slouží také jako indikátor toho, že k podání žádosti o leniency může motivovat i vyšetřování v na první pohled nesouvisející oblasti jako je potenciální zneužití dominantního postavení, které může příslušnou dotčenou společnost „znejistět“. Takový soutěžitel se může začít obávat, že během vyšetřování případného zneužívání dominantního postavení přijde soutěžní úřad na indicie vedoucí k možnému rozkrytí kartelu a tedy raději v předstihu využije leniency, o kterém by takový soutěžitel jinak vůbec neuvažoval.

content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52008XC0520(01)&from=EN

²⁰³ Ibid.

7.10) Kartel výrobců zařízení do koupelen

Tento kartel²⁰⁴ byl jeden z největších, co se počtu zapojených společností týče, neboť finální rozhodnutí Evropské komise bylo určeno 62 právním subjektům patřícím k 17 podnikům působícím v odvětví zařízení a pevných součástí koupelen. Tyto subjekty se podílely na protiprávním jednání na území Rakouska, Německa, Nizozemska, Belgie a Francie, při kterém docházelo zejména ke koordinaci ročních cenových navýšení, tak i k navýšení v případě speciálních událostí jako je nárůst cen surovin, mýtného, zavedení měny euro. Dále zapojené společnosti stanovovaly minimální ceny a rabaty a vyměňovaly si citlivé obchodní informace. Jak bylo již patrné z kartelu pivovarů v kapitole 7.9 výše této rigorózní práce, i zde byl kartel utajen tím, že ke koordinaci cen docházelo v rámci zasedání, které se konaly ve třinácti různých národních obchodních sdruženích v období let 1992 až 2004²⁰⁵.

Celé řízení ve věci u Evropské komise bylo zahájeno na základě žádosti o ochranu, kterou podal dne 15. července 2004 podnik Masco podle Leniency Notice z roku 2002. Další důkazy pak Evropská komise získala při kontrolách z listopadu 2004 v prostorách dotčených společností v Rakousku, Belgii, Německu, Itálii a Nizozemsku. Těsně po provedení těchto dawn raid přišly další žádosti o leniency, od společností Grohe, Ideal Standard, Hansa, Dornbracht, Roca a Artweger, nicméně zatímco společností Masco jakožto prvnímu žadateli byla pokuta zcela prominuta, ostatním mohla být pouze snížena, což se povedlo Grohe a Ideal Standard, kteří oba dosáhli na snížení o 30 %.

Zajímavým aspektem tohoto případu a v praxi nepříliš často viděným je žádost hned deseti podniků, že nejsou schopny pokutu zaplatit (žádost podle bodu 35 pokynů k pokutám z roku 2006). Komise tedy byla nucena analyzovat finanční situaci těchto společností tím, že prověřila jejich účetní závěrky, obchodní plány pro příští roky a indikátory ukazující finanční stabilitu, ziskovost, platební schopnost a likviditu těchto společností, stejně jako jejich kapitál a stav peněžního toku (cashflow). Dospěla k názoru, že třem žadatelům pokuty snížila o 50 % a zbývajícím dvěma o 25 %. Z toho plyne, že cílem soutěžního práva a agendy

²⁰⁴ Souhrnná zpráva o rozhodnutí Komise ze dne 23. června 2010 týkající se řízení podle článku 101 SFEU a článku 53 Dohody o EHP (Věc COMP/39.092 - zařízení a pevné součásti koupelen) (2011/C 348/09). *Eur-lex.europa.eu* [online]. internet: web, 2010 [cit. 2017-19-09]. K dispozici na: [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52011XC1129\(02\)&from=EN](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52011XC1129(02)&from=EN)

²⁰⁵ Ibid.

Komise v tomto směru není za trest "likvidovat" soutěžitele, kteří se účastnili kartelu, ale naopak trh napravit a pokusit se v něm mít veškerou možnou konkurenci (která by ubyla v případě, že by udělené pokuty byly pro postižené společnosti pokutami likvidačními).

Již výše v této rigorózní práci naznačil autor, že by (při současné existenci zde užitého institutu prověřování, zda jsou potrestaní soutěžitelé pokutu zaplatit, aniž by pro ně byla likvidační) možná bylo krokem vpřed zrušení současného horního limitu pokuty se stropem na 10 % obratu dané potrestané společnosti. Potenciálně mnohem vyšší sankce (v případě, že by je společnost byla schopna uhradit) by mohly snižovat deterrence gap a celkově pozitivně působit jako motivační element pro společnosti aby buď vůbec nezačaly svou účast na daném kartelu, nebo pokud jí již zahájili, tak aby byli těmi prvními oznamovateli podle leniency programu.

8) Případy užití leniency programu v české praxi

8.1) Kartel výrobců plynem izolovaných spínacích ústrojí

Případ spínacích ústrojí byl asi nejrozsáhlejším, nejdéle trvajícím a bezesporu nejvíce sofistikovaným kartelem působícím v České republice (avšak kromě působení zde měl celosvětový rozsah). Na úvod jen stručný popis skutkového stavu. V případě tzv. plynem izolovaného spínacího ústrojí hovoříme o zařízení pro regulaci a kontrolu toku energie v elektrických rozvodných sítích, tedy zařízení, které je odebíráno zejména velkými, státem vlastněnými, korporacemi za účelem budování elektrických rozvodů a vysokoproudých vedení. Do kartelu bylo zapojeno 16 strojírenských společností ze skupin ALSTOM, AREVA, Fuji, Hitachi, Mitsubishi, Toshiba a Siemens. Zakázané dohody spočívaly v určování cen a rozdělování trhu.

Za tentýž kartel vzniklý již v roce 1988 ve Vídni potrestala zainteresované společnosti již Evropská komise peněžním trestem ve výši 750.000.000,- EUR. České správní řízení bylo Úřadem pro ochranu hospodářské soutěže zahájeno až v roce 2006²⁰⁶, přičemž kartel působil v České republice mezi lety 1991 až 2004. Pravděpodobně by nedošlo k jeho odhalení, nicméně společnost ABB, která byla taktéž účastníkem kartelu, využila leniency programu, ten tedy nahlásila ÚOHS a plně spolupracovala ve vyšetřování a tím se vyhnula trestu. Ostatním společnostem byla uložena pokuta v souhrnné výši 979.221.000,- Kč.

Případ byl mezníkem ve využití leniency programu v České republice, neboť byl vlastně prvním²⁰⁷ využitím v případě horizontálního kartelu, bohužel však nevedl k vykonanému rozhodnutí, neboť toto bylo v červnu 2012 zrušeno Krajským soudem v Brně. Dle vyjádření tohoto soudu byly chybně posouzeny konkrétní deliktovní odpovědnosti zapojených společností a tedy nesprávně vypočtena výše sankce pro tyto společnosti.

8.2) Kartel výrobců CRT obrazovek

Kontakty mezi výrobci obrazovek začaly již v roce 1998 a pokračovaly až přibližně do roku 2006²⁰⁸. Tématem bylo stanovení minimálních cen a cílových cen,

²⁰⁶Resp. počátkem roku 2007.

²⁰⁷Úplně první využití leniency programu bylo pak v České republice v případě Pinelli v roce 2004.

²⁰⁸Některé ze zúčastněných společností se na kartelu podílely výrazně kratší dobu, což bylo posléze ÚOHS zohledněno ve výši uložených sankcí.

souvisejících pravidel a udržování již domluvených cenových hladin. Opět zde docházelo k přes-hraničnímu přesahu, kartel se dotýkal mnoha zemí. Společnost Samsung, která byla účastníkem kartelu, využila v roce 2009 možnosti využít leniency programu typu I, tedy jí byla pokuta zcela odpuštěna. Společnost jiného soutěžitele, společnost Chungwa byla pak účastníkem leniency programu typu II a pokuta jí byla snížena o 50 %. Na ostatní soutěžitele již dopadl trest v plné výši, resp. vypočten koeficientem podílu na trhu, míry zapojení do činnosti kartelu či délce trvání. Společnost Technicolor S.A. zaplatila 13.858.000,- Kč, společnost Panasonic Corporation 10.373.000,- Kč, MT Picture Display Co. Ltd. 9.430.000,- Kč a společnost Toshiba Corporation pak 11.726.000,- Kč. U ostatních společností (Philips a LG Electronics) pak nemohla být uložena pokuta žádná, neboť obě tyto společnosti působily v kartelu pouze na počátku jeho existence a již uplynula lhůta pro uložení sankce, která podmiňovala své uložení účastí na kartelu i po 1. 7. 2001, což tyto dvě společnosti nesplnily a tím se vyhnuly sankci.

Z toho vyplývá, že v případě dlouhotrvajících kartelů je možné se sankci vyhnout také tím, že bude účast dané společnosti pouze krátkodobá a po opuštění kartelu tento dále pokračuje bez nich.

8.3) Kartel v odpadovém hospodářství

Čtyři zapojené významné společnosti - SITA CZ, A.S.A., spol. s r.o., AVE CZ odpadové hospodářství s.r.o. a van Gansewinkel byly odhaleny při ovlivňování veřejných zakázek - tedy bid riggingu a jednalo se o největší případ bid rigging v současné české historii²⁰⁹. Celé prověřování ze strany ÚOHS začalo díky stížnosti jednoho z účastníků veřejné zakázky, samotné správní řízení bylo zahájeno v září roku 2010 a vyústilo v pokuty v souhrnné výši 97.579.000,- Kč. Konkrétní obvinění znělo, že mezi lety 2008 a 2010 tyto tři zapojené společnosti využily svých vzájemných kontaktů a z nich plynoucí výměny informací a rozdělovali se zákazníky tím, že koordinovali svůj postup ve veřejných zakázkách v oblasti nakládání s odpady a údržby komunikací.

²⁰⁹ Kartel v oblasti odpadového hospodářství byl potrestán pokutou téměř 100 milionů korun. www.uhos.cz [online]. internet: web, 2017 [cit. 2017-27-09]. K dispozici na: <https://www.uohs.cz/cs/hospodarska-soutez/aktuality-z-hospodarske-souteze/1561-kartel-v-oblasti-odpadoveho-hospodarstvi-byl-potrestan-pokutou-temer-100-milionu-korun.html>

Tyto dohody nebyly nikdy multilaterální, jednalo se o šest dvoustranných dohod²¹⁰, které se vázaly k zákazníkům a zadávacím řízením v odpadovém hospodářství. ÚOHS provedl neohlášený dawn raid a zjistil důkazy ukazující, že docházelo k zpočátku sporadickým kontaktům, které ale posléze přerostly v dobře organizovanou spolupráci a podávání tzv. "krycích" nabídek do výběrových řízení, tedy nabídek, jejichž primárním cílem nebylo danou veřejnou zakázku vyhrát a získat ale pouze vytvořit navenek dojem, že probíhá řádná soutěž o veřejnou zakázku. Spolupráce také probíhala naopak tím, že dohodnutí soutěžitelé do jiných výběrových řízení svou zakázku nepodali, případně neoslovovali zákazníky konkurence (a tím si rozdělovali trh a nesoutěžili).

Tento kartel byl do rigorózní práce týkající se leniency programu zařazen primárně proto, že jako jediný z těch, které jsou zde blíže rozebrány, nebyl odkryt díky aplikaci leniency programu (jehož žadatel by pak na oplátku pravděpodobně získal úplné odpuštění uložené pokuty), ale díky vlastní činnosti ÚOHS s přispěním stížnosti jednoho z účastníků veřejné zakázky. To nicméně neznamená, že se leniency program v tomto případě neužil, přihlášky podaly hned dvě společnosti - ASA a AVE CZ, které v souladu s podmínkami českého leniency programu dodaly důkazy s podstatnou přidanou hodnotou a sankce jim byly sníženy o 50 %, respektive o 30 %. Dále všichni účastníci kartelu požádali o uplatnění tzv. narovnání, kdy uznali skutkový stav a právní kvalifikaci ÚOHS a výměnou za to jim byla snížena sankce o 20 %.

Tento případ je ukázkou toho, že ačkoliv je již kartel díky činnosti Úřadu rozkrytý, tak mohou účastníci stále svou vlastní činností přispět k tomu, aby došlo k poměrně podstatnému snížení pokuty, neboť zejména v případě společnosti AVE CZ, které byla pokuta snížena o 50 % a její finální výše činila 41.667.000,- Kč, se jedná o citelnou úlevu.

²¹⁰Ibid.

9) Důvěryhodnost prohlášení v rámci leniency programu

Jak již plyne z úvodních kapitol, kde autor této práce nastínil přesahy z právní stránky celého tématu i do psychologie, sociologie či ekonomie prostřednictvím teorie her a dalších fenoménů, i v této části chce autor pro úplný přehled o (vedlejších) motivech společností pro účast v leniency programu rozvinout otázku prohlášení žadatele o leniency a jeho důvěryhodnosti. Je to přitom právě prohlášení, které je hlavním pojítkem mezi oznamovatelem, úřadem a dalšími (hypotetickými) členy kartelu a daný úřad se v určité fázi vyšetřování, zejména pokud zatím nemá žádné důkazy o probíhajícím kartelu získané z vlastní činnosti, zcela spoléhá na tvrzení a důkazy obdržené v daném oznámení²¹¹.

9.1) Problémy českého práva

Podle českého práva (ustanovení § 51(1) Zákona č. 500/2004 Sb., Správní řád, ve znění pozdějších předpisů) platí, že: „*K provedení důkazů lze užít všech důkazních prostředků, které jsou vhodné ke zjištění stavu věci a které nejsou získány nebo provedeny v rozporu s právními předpisy. Jde zejména o listiny, ohledání, svědeckou výpověď a znalecký posudek.*“ To ovšem neřeší situaci týkající se důvěryhodnosti prohlášení, která je dobrovolně poskytnuta v rámci leniency programu.

Je zjevné, že právě tuto nesnadnou situaci si může uvědomovat i oznamovatel a může se pokusit této (dočasné) informační asymetrie využít. Z podstaty leniency programu je důkazům v něm podaným přikládána mimořádná váha a otázkou, která již byla v praxi několikrát kladena²¹² je, zda není ohroženo právo účastníků na spravedlivý proces.

9.2) Případ Hitachi a důkazy

Judikatura se musela s otázkou důkazů vypořádávat v minulosti mnohokrát, například v rozhodnutí Evropské komise ve známém kartelovém případě COMP/F/38.899 – Plynem izolované spínací ústrojí (jehož skutková podstata je rozebrána výše v kapitole [8.1](#) této

²¹¹NAGY Csongor István. *The Procedural Aspects of the Application of Competition Law*. Europa Law Publishing, Groningen 2016. ISBN 978-90-8952-188-0, str. 186.

²¹²Důkazní hodnota žádosti o leniency: K „mimořádné důvěryhodnosti“ prohlášení žadatele o leniency. *Beck.com* [online, původně časopis]. *Obchodněprávní revue* 7-8/2016, s. 193: C.H.Beck, 2016 [cit. 2016-11-06]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nrptembrgzpw64s7g5ptqx3torzlf6mjzgm&groupIndex=6&rowIndex=0>

rigorózní práce), zkoušely společnosti Hitachi Ltd., Hitachi Europe Ltd. a Japan AE Power Systems Corp. zrušit toto rozhodnutí Komise z 25. ledna 2007, neboť (dle jejich názoru) způsobovaly důkazy poskytnuté Komisi ostatními členy kartelu porušení principu rovného zacházení a principu proporcionality. K tomu došlo například tím, že Komise stěžovatelům odmítla poskytnout vyjádření společnosti Fuji (další z členů tohoto kartelu) z 21. listopadu 2006, které potvrzovalo společnou dohodu a společnosti Hitachi/Japan AE Power Systems Corp. byly toho názoru, že vzhledem k vysoké důkazní hodnotě, který se přičítala v tomto řízení důkazům poskytnutým společností Fuji, tak by celé správní řízení mělo jiný výsledek, kdyby bylo toto vyjádření zveřejněno.

Také podle vyjádření společností Hitachi/Japan AE Power Systems Corp. nebyly těmto společnostem poskytnuty „Obecná pravidla pro dohodu GE²¹³“ a související svědecké výpovědi a vyjádření.

Tribunál vydal svůj rozsudek ve věci T-112/07 dne 12. července 2011 a v bodě 37 výslovně uvedl že:

*"Pokud nebyl osvobozující dokument uveřejněn, musí dotčený podnik pouze prokázat, že jeho nezveřejnění mohlo ovlivnit v jeho neprospěch průběh řízení a obsah rozhodnutí Komise. Pro společnost postačuje, aby dokázala, že by mohla využít zprošťující dokumenty k obhajobě v tom smyslu, že pokud by se na ně během správního řízení mohla odvolávat, mohla by se dovolávat důkazů, které nejsou v souladu s závěry učiněné v tomto stadiu Komise, a tudíž mohly mít vůbec nějaký vliv na posouzení, která Komise provedla v rozhodnutí, přinejmenším co se týče závažnosti a trvání jednání, kterého se společnost účastnila a v souvislosti s tím úrovně pokuty (výše uvedený rozsudek Aalborg Portland a další v. Komise, bod 30 výše, body 74 a 75)."*²¹⁴

Tribunál také uvedl²¹⁵, že: *"pouhá skutečnost, že jiné podniky předkládají stejné argumenty jako dotčený podnik a že použily více zdrojů k jejich obhajobě, není dostačující k tomu,*

²¹³V originále jako „General Rules for GE Agreement“.

²¹⁴Rozsudek z 12. července 2011, T-112/07, EU:T:2011:342 .Curia.europa.eu [online]. online: web, 2011 [cit. 2016-08-28]. K dispozici na:<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=107301&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=26246>

²¹⁵ Ibid., bod 38.

aby byly tyto argumenty považovány za důkazy ve prospěch."

Dále bylo konstatováno, že

"K tomu, aby byla práva na obhajobu plně využita, měla by dotčená osoba možnost vyjádřit své názory na pravdivost a relevantnost vytykánych skutečností a okolností a na dokumenty používané Komisí na podporu jejího tvrzení, že zde došlo k porušení Smlouvy."²¹⁶

Argumentace Tribunálu tedy spočívala v tom, že ačkoliv některé z dokumentů nebyly zveřejněny, tak takováto absence nijak neohrozila rovnost stran v řízení a ani jejich právo se bránit, tedy soud žalobu zamítl a nařídil společností Hitachi/Japan AE Power Systems Corp. nahradit náklady řízení.

Z podstaty věci nastává problém zejména v případě, kdy přijde oznamovatel se sadou důkazů, které jsou například ostatními členy kartelu důrazně popřeny (případně jsou rovnou nabídnuty protidůkazy). Vystává otázka, zda má mít důkaz poskytnutý oznamovatelem v očích daného úřadu vyšší váhu jen z titulu toho, kdo jej předkládá. Hovoříme o zásadě volného hodnocení důkazů a evropské judikatury, která stanoví, že důvěryhodnost oznamovatele je posílena zejména tím, že je žádost o leniency učiněna jménem podniku a zejména v rozporu se zájmy osoby, která toto prohlášení činí²¹⁷.

To je zajímavé zejména z podstaty tzv. sebeobviňujícího charakteru oznámení žadatele o účast v leniency programu. Komise vnímá to, že se společnost přiznává k protiprávnímu jednání a doloží důkazy nad rámec toho, co měl daný úřad doposud ve svém držení (a u čeho existuje hypotetická šance, že by nikdy neměl bez přiznání v rámci leniency programu šanci se současnými informacemi řádně prokázat) jako implikující pro to, že daná společnost říká pravdu, sebeobviňující prohlášení jsou tedy považována za zvlášť hodnověrná vzhledem k nejen hospodářským a právním rizikům²¹⁸, kterým se společnost vystavuje jejich dobrovolným uvedením.

Samozřejmě je nutné rozlišovat leniency I a II typu, kdy u druhého typu jsou podávány

²¹⁶ Ibid., bod 30.

²¹⁷ Judikatura pak dále považuje informace obsažené v žádosti o leniency silnější také díky tomu, že jsou činěny přímým svědkem okolností, nebo například poskytnuty po zralé úvaze.

²¹⁸ Zde můžeme hovořit např. i o poškození dobrého jména, soukromoprávních náhradách škody a dalších.

žádosti až v momentě, kdy řízení běží a jedinou motivací žadatele je snaha o snížení škod způsobených v budoucnu uloženou pokutou, tedy musí být motiv žadatele ještě více prověřován a důkazní síla jím předložených dokumentů racionálně zpochybněna, aby nedošlo k nedůvodnému poškození ostatních soutěžitelů²¹⁹.

Výše uvedená judikatura přináší zajímavé otázky ohledně síly Soudního dvora Evropské unie zavazovat národní soudy při interpretaci svých vlastních vnitrostátních předpisů. Soudní dvůr Evropské unie by měl samozřejmě primárně poskytovat výklad evropského práva, nicméně zůstává na národních soudech, aby výslednou interpretaci evropského práva užily v konkrétním případě. To by mělo zajistit nezbytnou nezávislost národních soudů ale stále udržet jednotné užití evropského práva napříč celou Evropskou unií.

Podle autora této práce, mnoho soudců národních soudů je zcela „vázáno“ výkladem evropského práva, protože pro složité případy s přesahem do více jurisdikcí je obvykle mnohem pohodlnější být v souladu s přístupem evropských soudů a dát různé národní rozdíly stranou.

²¹⁹ I to je důvodem, proč Leniency II typu není obsaženo v právním systému USA, jakožto kolébky leniency programu.

10) Soukromoprávní vymáhání soutěžního práva v České republice

Tato oblast byla pro úplnost zařazena do rigorózní práce částečně ve snaze o její aktuálnost, neboť se jedná o oblast, ve které na přelomu let 2016 a 2017 došlo v České republice k razantní změně. Ta byla způsobena zejména Směrnicí o žalobách o náhradu škody č. 2014/104/EU²²⁰, jejíž text měly členské státy (včetně České republiky) povinnost řádně implementovat nejpozději do 27. prosince 2016²²¹, to je blíže rozebráno výše v kapitole 4.3 této rigorózní práce.

Tato implementace je pak provedena zvláštním zákonem o náhradě škody, která vznikla v důsledku porušení hospodářské soutěže. Toto právo je přiznáno jak fyzickým, tak právnickým osobám, spotřebitelům, orgánům veřejné moci tak i podnikatelům a není zde nutné, aby zde existoval předem nějaký smluvní vztah s proti-soutěžně jednajícím subjektem na trhu, jehož jednání celou škodu způsobilo. Jak bylo již výše v této práci naznačeno, toto soukromoprávní vymáhání by mělo být vždy možné bez ohledu na to, zda došlo k aplikaci leniency programu či ne a je samozřejmě v zájmu trhu, aby byly všechny vzniklé škody řádně odškodněny. Nový předpis pak počítá s tím, že pokud bylo podle leniency programu upuštěno od uložení pokuty, tak je dále v rámci tohoto soukromoprávního řízení povinen pouze k náhradě škody, ke které došlo u jeho odběratelů a dodavatelů.

Obecně při vymáhání hovoříme o třech cestách, buď

- (i) skrze **soutěžní právo soutěžními úřady**, což je ta veřejnoprávní cesta skrze správní trestání. Poškozený o situaci informuje pověřený soutěžní úřad a ten se již *ex officio* zabývá danou situací;
- (ii) skrze **trestní právo**, nicméně v Evropě²²² se jedná o méně použitelnou variantu²²³,

²²⁰ Plným názvem se jedná o Směrnici Evropského Parlamentu a Rady 2014/104/EU ze dne 26. listopadu 2014, o určitých pravidlech upravujících žaloby o náhradu škody podle vnitrostátního práva v případě porušení právních předpisů členských států a Evropské unie o hospodářské soutěži.

²²¹Blýská se na lepší časy při soukromém vymáhání soutěžního práva. Epravo.cz [online]. web: internet, 2015 [cit. 2016-11-19]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/blyska-se-na-lepsi-casy-pri-soukromem-vymahani-soutezniho-prava-96939.html>

²²²Pět otázek ohledně soutěžního práva pro Roberta Nerudu. Pravniprostor.cz [online]. web: internet,

neboť trestní právo je obecně vnímáno až jako *ultima ratio* mechanismus a tedy se vztahuje ve stručnosti pouze na ty nejzávažnější kartely; a

- (iii) skrze **soukromoprávní vymáhání soutěžního práva** (nejvíce relevantní pro účely této kapitoly), kde se daný poškozený domáhá náhrady škody či nemajetkové újmy, která mu vznikla protisoutěžním jednáním, které se standardně paralelně řeší v prvním pilíři u soutěžního úřadu. Pozitivním aspektem soukromoprávního vymáhání je i jeho rychlost, neboť veřejnoprávní řízení u soutěžního úřadu může trvat dlouhou dobu od jeho prvotního oznámení, zatímco zde je možné například požádat o vydání předběžného opatření²²⁴ a tím upravit vzájemné vztahy mezi účastníky mnohem pružněji.

Samozřejmě není možné zapomenout i na to, že v minulosti bylo soukromoprávní vymáhání komplikované i kvůli tomu, že měli žalobci nepříliš jednoduchou důkazní situaci, aby prokázali tvrzené škody²²⁵. To je způsobeno informační asymetrií²²⁶, která je v soutěžním právu zjevná, nejen díky utajené povaze kartelů. Taková asymetrie je ještě více markantní v případě tzv. "samostatných případů"²²⁷, tedy případů, kde neexistuje žádné související rozhodnutí soutěžního úřadu (přesným opakem jsou pak "navazující případy"²²⁸, které následující související rozhodnutí soutěžního úřadu a tedy mají k dispozici mnohem větší množství informací, které mohou vést k vydání vymahatelného rozsudku).

Dalším problémem byli (a bohužel do budoucna do jisté míry stále budou) i samotní soudci,

2015 [cit. 2016-11-19]. Dostupné z: <http://www.pravniprostor.cz/clanky/mezinarodni-a-evropske-pravo/k-pet-otazek-pro-roberta-nerudu>

²²³ Rozdílná situace je však v USA či v Spojeném království, kde případy mnohem častěji končí trestněprávním odsouzením.

²²⁴ Touto možností sice disponuje i ÚOHS, nicméně bohužel není v praxi využívána.

²²⁵TICHÝ, Luboš. *Soukromé vymáhání kartelového práva*. Praha: Univerzita Karlova v Praze v nakl. Eva Rozkotová, 2009. ISBN 978-80-904209-5-3.

²²⁶Soukromoprávní vymáhání náhrady škody v oblasti hospodářské soutěže v ČR a nový zákon o náhradě škody. www.epravo.cz [online]. internet: web, 2017 [cit. 2017-02-02]. K dispozici na: <https://www.epravo.cz/top/clanky/soukromopravni-vymahani-nahrady-skody-v-oblasti-hospodarske-souteze-v-cr-a-novy-zakon-o-nahrade-skody-104642.html>

²²⁷"Stand-alone cases".

²²⁸"Follow-on cases".

kteří se nespécializují²²⁹ v oblasti hospodářské soutěže (resp. náhrady škody z ní) a dochází k tomu, že některé případy jsou mimo standardní kvalifikaci daného soudce, který posléze nesprávně užívá soukromoprávní generální klauzuli nekalé soutěže²³⁰, která sice je do jisté míry příbuzná s hospodářskou soutěží (neboť narušení soutěžního práva téměř vždy naruší i pravidla generální klauzule nekalé soutěže), ale soudci by se měli primárně zaměřit na rozhodnutí plynoucí z hospodářské soutěže a nikoliv například na klamavou či srovnávací reklamu. Příslušným soudem k řízení o náhradě škody bude Krajský soud v Brně²³¹, jakožto krajský soud, v jehož obvodě má sídlo ÚOHS, což zčásti řeší výše uvedený problém, neboť tento soud již nyní řeší správní žaloby proti rozhodnutím ÚOHS a tedy má jisté zkušenosti s tímto typem rozhodnutí²³².

Vymahatelnost a celkově i počet těchto soukromoprávních řízení se tedy stát od státu diametrálně liší, neboť vždy záleží na konkrétním právním řádu, aby stanovil podmínky pro poškozené a pokud tyto podmínky nejsou výhodné, nebo je právní kultura v daném státu nastavena tak, že poškozený očekává, že i tuto náhradu škody za něj vyřeší příslušný soutěžní úřad, tak je logicky počet řízení nižší. V České republice byl doposud počet těchto řízení mizivý i díky tomu, že se jedná o nákladnou záležitost zejména kvůli tomu, že u soukromoprávního vymáhání škody způsobené protisoutěžním jednáním bylo samozřejmě nutné dle procesních pravidel zakotvených v předpisu č. 99/1963 Sb., občanském soudním řádu, ve znění pozdějších předpisů, řádně doložit svůj nárok²³³ a to včetně případného dokazování, ke kterému obvykle docházelo množstvím znaleckých posudků,

²²⁹ Specializované soudy existují v Evropě pouze ve Velké Británii.

²³⁰ TICHÝ, Luboš. *Soukromé vymáhání kartelového práva*. Praha: Univerzita Karlova v Praze v nakl. Eva Rozkotová, 2009. ISBN 978-80-904209-5-3.

²³¹ Soukromoprávní vymáhání náhrady škody v oblasti hospodářské soutěže v ČR a nový zákon o náhradě škody. www.epravo.cz [online]. internet: web, 2017 [cit. 2017-27-09]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/soukromopravni-vymahani-nahrady-skody-v-oblasti-hospodarske-souteze-v-cr-a-novy-zakon-o-nahrade-skody-104642.html>

²³² Ibid.

²³³ Tedy v praxi dokázat, že (i) došlo k protisoutěžnímu jednání, dále že (ii) tímto protisoutěžním jednáním byla poškozenému způsobena škoda a (iii) tuto škodu je řádně schopen prokázat. Dále je nutné zde mít také (iv) příčinnou souvislost mezi tvrzeným protisoutěžním jednáním a touto údajnou škodou.

což celou věc opět prodražovalo²³⁴.

Toto nadužívání soudních znalců, kteří mají překonat současné problémy s kalkulací škody a informační asymetrií zmíněnou výše, je skutečným problémem, neboť zatímco někteří soudci dle názoru autora této rigorózní práce soudní znalce příliš nechtějí využívat, pro jiné je to vítaná příležitost k tomu se do jisté míry zbavit břemene a rozhodnout daný případ čistě příklonem k vyjádření daného znalce. To většinou v praxi vede k objednání několika posudků oběma stranami sporu a výsledky někde uprostřed. To není ten nejlepší přístup, protože jak bylo zmíněno výše, tak některé případy jsou skutečně komplikované a vyžadují zkušeného a perfektně připraveného soudce, který by se měl podle výsledků soudních znalců rozhodovat pouze výjimečně a indikativně. Překážky v soukromoprávním vymáhání soutěžního práva byly zmíněny také v Zelené knize Evropské komise z roku 2005 a následující Bílé knize Evropské komise z roku 2008²³⁵.

Dále dříve docházelo také k používání institutu žádosti o informace podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, v posledním znění, kterým se dotčená poškozená společnost snažila "získat z ÚOHS" informace o kartelu, které by posléze pomohly u civilního soudu uspět žalobě na náhradu škody. To bylo v praxi samozřejmě problematické, neboť se jednalo často o informace klasifikované ÚOHS jako obchodní tajemství a tedy je nebylo možné zaslat navzdory podané žádosti podle zákona o svobodném přístupu k informacím.

I proto je nová česká právní úprava včleněna do předpisu, který je považován za *lex specialis*²³⁶ vůči právě občanskému soudnímu řádu a občanskému zákoníku a zároveň je dle své důvodové zprávy provázán i s úpravou veřejnoprávní ochrany hospodářské soutěže,

²³⁴Pět otázek ohledně soutěžního práva pro Roberta Nerudu. Pravniprostor.cz [online]. web: internet, 2015 [cit. 2016-11-19]. Dostupné z: <http://www.pravniprostor.cz/clanky/mezinarodni-a-evropske-pravo/k-pet-otazek-pro-roberta-nerudu>

²³⁵ Commission staff working paper accompanying the Whitepaper on damages actions for breach of the EC antitrust rules {COM(2008) 165 final} {SEC (2008) 405} {SEC (2008) 406}. Dostupné z:

http://eurlex.europa.eu/search.html?DB_AUTHOR=commission&textScope0=ti&DTA=2008&qid=1433420196688&DTS_DOM=EU_LAW&typeOfActStatus=OTHER&type=advanced&lang=en&andText0=white%20paper&SUBDOM_INIT=PRE_ACTS&DTS_SUBDOM=PRE_ACTS

²³⁶ÚOHS navrhuje speciální zákon o náhradě škody vzniklé protisoutěžním jednáním.

Ceska-justice.cz [online]. internet: web, 2016 [cit. 2016-11-19]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2016/03/uohs-navrhuje-specialni-zakon-o-nahrade-skody-vznikle-protisouteznim-jednanim/>

jak je upravena v českém zákoně o ochraně hospodářské soutěže. Zakotvení této spolupráce je klíčové, neboť v praxi jak je řečeno výše, byla jedna z hlavních problémů původní úpravy soukromoprávní náhrady škody otázka dokazování.

Nově je možné, respektive většinou dokonce nutné, aby daný civilní soud užil spisy, které již byly užity při řízení u ÚOHS a tedy i důkazy²³⁷ v nich obsažené. Tedy již z těchto spisů bude do jisté míry dokázán vznik škody²³⁸ a často i její výše. Ediční povinnost, tedy povinnost vydat navržené dokumenty, je široká²³⁹ a zajištěna sankcí, čímž se zlepšuje pozice poškozeného, který k prokázání škody mu vzniklé obvykle potřebuje co nejvíce relevantních důkazů. Navíc je důkazní břemeno obráceno²⁴⁰ a to, že škůdce omezoval hospodářskou soutěž a v kauzálním nexu k tomu došlo ke vzniku škody, již nemusí dokazovat sám poškozený²⁴¹, ale naopak škůdce musí soudu doložit, že se takového chování nedopustil, případně dopustil, ale nedošlo ke vzniku škody tak, jak tvrdí poškozený. Dříve byla ediční povinnost provizorním způsobem suplována zněním § 129 občanského soudního řádu, nicméně jak dokazuje prakticky neexistující výčet soudních rozhodnutí, nebyla to efektivní cesta.

Z předpisu je patrné, že snaha ochránit vybrané skupiny důkazních prostředků zde platí oboustranně, tedy ani soukromoprávní řízení nesmí na druhou stranu nijak škodit probíhajícímu veřejnoprávnímu řízení vedenému soutěžním úřadem a ovlivňovat potenciální

²³⁷ Zde je výhodné, že důkazy nebude nutné přesně označovat, jaký konkrétní dokument je poškozeným pro účely řízení požadován po soudu, ale stačí jeho typ či kategorie a zdůvodnění, proč je tento druh dokumentů požadován pro účely zdůvodnění.

²³⁸ Vznik škody se pak v případě kartelů přímo presumuje, což je možnost, která sice již v českém právním řádu je několik let, nicméně není příliš využívána.

²³⁹ Blýská se na lepší časy při soukromém vymáhání soutěžního práva. Epravo.cz [online]. web: internet, 2015 [cit. 2016-11-19]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/blyska-se-na-lepsi-casy-pri-soukromem-vymahani-soutezniho-prava-96939.html>

²⁴⁰ Návrh zákona o náhradě škody v oblasti hospodářské soutěže. www.epravo.cz [online]. web: internet, 2016 [cit. 2016-11-19]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/navrh-zakona-o-nahrade-skody-v-oblasti-hospodarske-souteze-a-zmena-zakona-o-hospodarske-soutezi-103644.html>

²⁴¹ Soukromoprávní vymáhání škody způsobené porušením soutěžního práva: Zpřístupnění důkazů. www.epravo.cz [online]. internet: web, 2017 [cit. 2017-27-09]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/soukromopravni-vymahani-skody-zpusobene-porusenim-soutezniho-prava-zpristupneni-dukazu-105354.html>

uložené sankce například pro účastníky kartelu. V případě toho, že nový předpis skutečně splní všechny očekávání do něj vkládaná, tak by nemělo dojít ani k prolamování ochrany důvěrných informací nebo například obchodních tajemství²⁴², neboť ačkoliv vznikají nové povinnosti vydat důkazy, tak jsou tyto zároveň chráněny dalšími ustanoveními²⁴³.

Samotná způsobená škoda se podle zákona nahrazuje v plné výši²⁴⁴, přičemž její výši nebude moci soud snížit ani v případech zvláštního zřetele hodných. Zákon umožňuje přiznat škodu i v momentě, kdy ji nebude možné přesně vyčíslit, což do velké míry pomáhá zlepšit procesní postavení poškozených. V takovém případě ji určí soud, po spravedlivém uvážení jednotlivých okolností daného případu. Limitace škody se uplatní pouze u žadatelů o leniency (kteří tedy i zde mají výhodu oproti ostatním), jež jsou povinni nahradit škodu pouze svým přímým nebo nepřímým odběratelům nebo dodavatelům, což je významné v momentě, kdy škůdce (žalovaný) ve sporu namítá, že poškozený (žalobce) přenesl navýšení ceny způsobené protisoutěžním jednáním zcela či částečně na své odběratele/dodavatele a tudíž žalobci škoda nevznikla²⁴⁵.

Jen pro úplnost je nutné dodat, že promlčecí lhůta²⁴⁶ pro uplatnění výše zmíněného práva na náhradu škody podle nového předpisu je pět let a započne běžet ode dne, kdy se poškozený dověděl o škodě, případně nejdříve ode dne, kdy došlo k ukončení omezování této hospodářské soutěže²⁴⁷. Tato lhůta bude v praxi zřejmě často přerušována²⁴⁸ a to kvůli

²⁴² Ibid.

²⁴³ Soukromoprávní vymáhání škody způsobené porušením soutěžního práva: Zpřístupnění důkazů. *www.epravo.cz* [online]. internet: web, 2017 [cit. 2017-27-09]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/soukromopravni-vymahani-skody-zpusobene-porusenim-soutezniho-prava-zpristupneni-dukazu-105354.html>

²⁴⁴ Nová úprava náhrady škody v oblasti hospodářské soutěže. *www.epravo.cz* [online]. internet: web, 2017 [cit. 2017-27-09]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/nova-uprava-nahrady-skody-v-oblasti-hospodarske-souteze-106116.html>

²⁴⁵ Ibid.

²⁴⁶ Nová úprava náhrady škody v oblasti hospodářské soutěže. *www.epravo.cz* [online]. internet: web, 2017 [cit. 2017-27-09]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/nova-uprava-nahrady-skody-v-oblasti-hospodarske-souteze-106116.html>

²⁴⁷ Ibid.

²⁴⁸ ÚOHS navrhuje speciální zákon o náhradě škody vzniklé protisoutěžním jednáním.

paralelně běžícímu řízení u Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže. Cílem celého předpisu je, aby poškozené osoby měly více možností domoci náhrady škody (kterou se v kontextu původní směrnice myslí skutečná škoda i ušlý zisk²⁴⁹) a zároveň mohlo nerušeně vedle toho běžet standardní řízení u soutěžních úřadů, ať už ukončené uloženou sankcí či úspěšnou žádostí o účast v leniency programu.

Nový český zákon využívá toho, že byl přijat poměrně pozdě a svým zněním jde dokonce v některých bodech i nad rámec směrnice, namátkou je možné zmínit například ustanovení jeho § 7, kde je určeno, že malý a střední podnikatel je povinen nahradit škodu pouze svým přímým nebo nepřímým odběratelům nebo dodavatelům. Zde směrnice bez nějakého bližšího vysvětlení či odůvodnění toto pravidlo omezuje pouze na odpovědnost přímým nebo nepřímým odběratelům (a nikoliv i dodavatelům). Důvodová zpráva²⁵⁰ českého zákona zde uvádí, že pro toto zúžení u směrnice není žádný racionální důvod a že taková úprava se dokonce jeví proti smyslu směrnice, pokud by rozlišovala, zda byl poškozen odběratel nebo dodavatel. Proto se český zákonodárce rozhodl jít nad rámec požadavků směrnice a doplnil pravidlo v tomto logickém smyslu.

Je do jisté míry škoda, že EU nevyužila směrnicí k tomu, aby vyjasnila některé další ožehavé otázky, jako je kupříkladu úprava hromadných žalob²⁵¹, které by umožňovaly požadovat kompenzaci za porušení pravidel soutěžního práva většímu množství poškozených osob prostřednictvím jediné žaloby. Individuální žaloby se totiž nejeví jako optimální prostředek právní ochrany například v situacích, kdy jsou škody způsobené jednotlivým osobám tak malé, že se těmto nevyplatí věc samostatně žalovat, nicméně poškozených osob je velké množství.

Komise k tomuto dokonce v roce 2013 vydala nezávazné doporučení, na jehož základě

Ceska-justice.cz [online]. internet: web, 2016 [cit. 2016-11-19]. Dostupné z: <http://www.ceska-justice.cz/2016/03/uohs-navrhujespecialni-zakon-ounahrade-skody-vznikle-protisouteznim-jednanim/>

²⁴⁹Blýská se na lepší časy při soukromém vymáhání soutěžního práva. Epravo.cz [online]. web: internet, 2015 [cit. 2016-11-19]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/blyska-se-na-lepsi-casy-pri-soukromem-vymahani-soutezniho-prava-96939.html>

²⁵⁰K dispozici například na <http://www.psp.cz/doc/00/12/01/00120157.pdf>

²⁵¹ Nový zákon o náhradě škody v oblasti hospodářské soutěže. www.pravniprostor.cz [online]. internet: web, 2017 [cit. 2017-27-09]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obchodni-pravo/novy-zakon-ounahrade-skody-v-oblasti-hospodarske-souteze>

by se měl užít tzv. systém opt-in žalob, tedy ba straně žalobce vystupují pouze ty osoby, které se k nároku výslovně připojily²⁵². Opt-in systém redukuje množství nedůvodných žalob, ale často vykazuje nízkou míru účasti. Od výše uvedené směrnice se očekávalo, že by se mohla vyjádřit k podrobnější podpoře opt-in systému, ale úprava hromadných žalob nebyla do finální verze směrnice prosazena a tedy veškerou současnou evropskou úpravu tvoří výše zmíněné nezávazné doporučení z roku 2013²⁵³.

²⁵²Opakem jsou pak tzv. opt-out žaloby, typické pro systém v USA ("Class actions"), tedy žaloby zahrnující všechny poškozené osoby, kromě těch, které se aktivně přihlásily, že se takové žaloby nechtějí účastnit.

²⁵³ Nový zákon o náhradě škody v oblasti hospodářské soutěže. *www.pravniprostor.cz* [online]. internet: web, 2017 [cit. 2017-27-09]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obchodni-pravo/novy-zakon-o-nahrade-skody-v-oblasti-hospodarske-souteze>

11) Nedostatky současného evropského pojetí leniency programu

11.1) Oznamovatelé a whistlebloweri²⁵⁴

Současnému evropskému pojetí Leniency programu se nedá upřít, že za dobu své existence se vyvinul v silný systém, který ve většině případů zcela plní svou roli. Není snadné rozkrýt některé sofistikované a pečlivě tajené kartely, které mohou volně existovat celé dlouhé roky (a přinášet trhu nezanedbatelnou škodu), tedy jsou situace, kde je fungující Leniency program jediným řešením, které lze v boji proti těmto kartelům užít.

Pro úplnost je nutné zmínit, že z podstaty věci samozřejmě žadatelé o leniency nejsou jedinými elementy, kteří mohou šířit informace o probíhajícím nebo již ukončením kartelu, neboť tyto informace mohou být šířeny například skrze oznamovatele a whistleblowery²⁵⁵, kteří mohou odkrytím takového kartelu sledovat své vlastní zájmy. Podle studií se tyto zájmy také podstatně liší, neboť studie prokázaly, že zatímco v případě leniency programu je hlavním důvodem snížit rizika a „bezpečněji“ opustit kartel a vyhnout se pokutě, v případě informátorů a whistleblowerů převažují²⁵⁶ morální důvody nad těmi ekonomickými. To je zčásti dokázáno několika případy whistleblowerů, kteří v minulosti odmítli²⁵⁷ odměnu za své informace, nebo celými studiemi²⁵⁸, které dále rozebírají samotnou jejich motivaci k jednání.

Ve výsledku tedy nemusí dojít k odkrytí kartelu jen proto, že se některý jeho člen rozhodl k velkému kroku a podání oficiální přihlášky do leniency programu, ale musí být zvážen i faktor „nespokojeného zaměstnance“, který přináší do rovnice další důležitou proměnnou.

²⁵⁴ Pozn. autora: termín whistleblowing se anglosaských zemích začal používat v 70. letech 20. století pro upozorňování na podezřelé nebo trestné jednání na pracovišti.

²⁵⁵ Who blows the whistle on corporate fraud? Wiley.com [online]. online: web, 2017 [cit. 2017-03-20]. K dispozici na: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1540-6261.2010.01614.x/full>

²⁵⁶ Moral Reasons for whistleblowing. Promarket.org [online]. online: web, 2017 [cit. 2017-04-05]. K dispozici na: <https://promarket.org/whistleblowers-motivated-moral-reasons-monetary-ones/>

²⁵⁷ Ibid.

²⁵⁸ Whistle-Blowers' Experiences in Fraud Litigation against Pharmaceutical Companies. New England Journal of Medicine.com [online]. online: web, 2017 [cit. 2017-05-04]. K dispozici na: <http://www.nejm.org/doi/full/10.1056/NEJMsr0912039>

Informování tohoto typu je ještě snadnější, neboť nedávno²⁵⁹ představila Evropská komise nový anonymní nástroj pro whistleblowery²⁶⁰, se kterým je mnohem snazší uvědomit komisi o utajeném kartelu a ostatních protisoutěžních proviněních a tedy výrazně zvýšit pravděpodobnost odhalení nezákonného protisoutěžního jednání.

Tento nový nástroj je komplexní a neslouží pouze pro jednorázové oznámení, ale také přináší pro Evropskou komisi možnost získat od oznamovatele bližší upřesnění²⁶¹ a další podrobnosti a tedy výrazným způsobem zvyšují šanci, že tyto poskytnuté informace budou natolik přesné a spolehlivé, že bude moci Evropská komise ihned začít s příslušným vyšetřováním. Co se týče oprávněných obav o bezpečnost a anonymitu oznamovatele, tak veškerá komunikace mezi oznamovatelem a Komisí je zaheslována²⁶² a je použit externí poskytovatel služeb²⁶³.

11.2) Deterrence gap

Výše v kapitole 2.1 této rigorózní práce je již blíže rozebraná teorie her a její vztah k leniency programu – související prvek je již výše jmenovaný „deterrence gap“, tedy mezera mezi nedostatečnou motivací/podnětem pro daného soutěžitele, aby podal přihlášku do leniency programu k získání imunity a strachem z odhalení kartelu, jehož výsledkem by bylo uložení příslušné sankce. Dobře fungující leniency program by měl mít co nejmenší deterrence gap, aby se soutěžitelům sdruženým v kartelu „vyplatilo“ tento kartel opustit (a přispět k jeho zániku skrze oznámení) a ponechat ostatní členy kartelu v plné míře nést následky jejich nezákonného jednání²⁶⁴. Podle statistik²⁶⁵ se daří odkrýt pouze přibližně 13 %

²⁵⁹ Antitrust: Commission introduces new anonymous whistleblower tool. Ec.Europa.eu [online]. online: web, 2017 [cit. 2017-04-27]. K dispozici na: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-591_en.htm

²⁶⁰ Přičemž podobné nástroje již používají národní soutěžní úřady v několika zemích.

²⁶¹ Ibid.

²⁶² Ibid.

²⁶³ Commission's Anonymous Whistleblower Tool. Ec.Europa.eu [online]. online: web, 2017 [cit. 2017-04-25]. K dispozici na: <http://ec.europa.eu/competition/cartels/whistleblower/index.html>

²⁶⁴ Nedostatky leniency programu v rámci evropského právního pojetí. *www.epravo.cz* [online]. internet: web, 2016 [cit. 2016-11-06]. K dispozici na: <http://www.epravo.cz/top/clanky/leniency-program-a-jeho-nedostatky-v-ramci-evropskeho-pravniho-pojeti-102115.html>

²⁶⁵ P. BRYANT and E. ECKARD, “Price fixing: the probability of getting caught”, *The Review of Economics and Statistics* 1991, str. 531

ze všech probíhajících kartelů, což je bohužel velice nízké číslo a vzhledem k tomu, že je veřejně známé, tak dává současným členům kartelů poměrně vysokou míru jistoty, že právě jejich kartel by mohl dále nerušeně pokračovat a tedy být v těch zbylých 87 %. Někteří odborníci uvádějí, že ta správná cesta pro snížení deterrence gap by neměla být skrze možnosti více zapojovat leniency program a odpouštět členům kartelů pokuty, ale spíše obecně skrze samotné zvýšení úspěšnosti odhalování těchto kartelů²⁶⁶.

Tato kapitola je nazvána nedostatky programu a naštěstí je možné v této souvislosti konstatovat, že nedostatků již mnoho není. Samozřejmě vždy zde bude existovat deterrence gap, zmíněný již v kapitole 2.1 výše v této práci. Důležité je, aby existoval předem známý seznam požadavků, které musí na protisoutěžním kartelu zainteresovaní soutěžitelé se zájmem o účast v leniency programu splnit. To se již do jisté míry daří, národní soutěžní autority vydávají seznamy pokynů, guidelines a zdokonalují systém oznamování, hlídání pořadí, markerů apod.

11.3) Směrnice o škodách a odpovědnost jednotlivců

Spolu s větší promyšleností a komplikovaností tohoto systému však přichází i negativní stránka. Zejména u větších společností je časté, že se jedná o působení nadnárodního typu a tedy kartel zasahuje do mnoha jurisdikcí. Tam, kde je v případě kartelu národního typu oznámení národní autoritě jednoduché (a podrobná pravidla jsou ku prospěchu věci), tak tam se může soutěžitel u nadnárodního kartelu zaleknout toho, že bude nutné jednat s více úřady, u kterých se nemusí být jist jejich požadavky například na předložené důkazy a v rámci této nejistoty převáží varianta neoznámení daného kartelu.

Zatímco starší problémy s leniency programem se postupně řeší, vznikají stále nové, například s nástupem důležité „Směrnice o škodách“²⁶⁷,²⁶⁸, která má paradoxně nesporný

²⁶⁶ WILS, W. “Leniency in antitrust enforcement: theory and practice”, World Competition 2007, str. 25-64.

²⁶⁷ Pro účely této rigorózní práce jen “Směrnice o škodách”, v plném znění pak “*Směrnice Evropského Parlamentu a Rady 2014/104/EU ze dne 26. listopadu 2014 o určitých pravidlech upravujících žaloby o náhradu škody podle vnitrostátního práva v případě porušení právních předpisů členských států a Evropské unie o hospodářské soutěži*”.

²⁶⁸ V originále jako „*Damages Directive: Directive 2014/104/EU of the European Parliament and of the Council of 26 November 2014 on certain rules governing actions for damages under national law for infringements of the competition law provisions of the Member States and of the*

potenciál ohrozit samotný leniency systém. S každým prosazováním soukromoprávního vymáhání (ve smyslu v jakém je podobný k systému fungujícímu v USA), tak jsou společnosti sdružené v kartelech méně a méně motivovány k účasti v leniency programu, protože by to znamenalo, že takové společnosti sice jsou díky tomuto programu chráněny před pokutami uloženými Evropskou komisí, případně národními soutěžními úřady, ale nároky od ostatních soutěžitelů a spotřebitelů mohou představovat mnohem větší hrozbu a kvůli nim si mohou společnosti raději vybrat (samozřejmě nežádoucí) volbu v kartelu nadále pokračovat.

Další problém je, že národní soutěžní úřady nemají často možnosti odpovídající těm evropským, zejména v oblasti získávání dat z mobilních zařízení jako jsou telefony či notebooky.

Jako negativum můžeme vnímat také současné řešení několikanásobných provinění spáchaných jednou společností (recidiva). Bylo dokázáno, že samotná existence dobře fungujícího leniency programu může bohužel paradoxně vést v některých případech ke zvýšení míry protisoutěžní zakázané spolupráce²⁶⁹, vzhledem k tomu, že existují společnosti, které se kartelu účastnily opakovaně a vždy se jim podařilo vyváznout velké pokutě právě díky leniency programu. Existují i společnosti, které se zúčastnily více než čtyřech kartelů v posledních 11 letech²⁷⁰, což na první pohled popírá účel leniency programu, který by měl směřovat k čistšímu trhu. „Perfektní“ leniency systém by tedy měl adekvátním způsobem reflektovat opakované prohřešky a omezit šanci takovým společnostem se v budoucnu ucházet o odpuštění či snížení pokuty, aby nedocházelo k tomu, že celý systém bude těmito soutěžiteli zneužíván.

V neposlední řadě je problémem i nedostatečná postižitelnost jednotlivých fyzických osob, které jsou do kartelu zapojeny. V rámci Leniency se hovoří sice primárně o zapojených společnostech, nicméně nesmí se zapomínat na to, že v rámci těchto společností dohody probíhají zcela z vůle daných manažerů, kteří v praxi protisoutěžní činnost sami provádějí. Tedy je nutné provázat jejich (trestněprávní) postižitelnost s tou soutěžně-právní. Vysvětlení

European Union”. Text with EEA relevance. OJ L 349, 5.12.2014, p. 1–19. K dispozici na: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2014.349.01.0001.01.ENG

²⁶⁹MARVAO, Catarina. *The EU Leniency Programme and Recidivism*. C. Rev Ind Organ (2016) 48: 1. doi:10.1007/s11151-015-9474-z

²⁷⁰Ibid.

je jednoduché, dokud bude vrcholový manažer motivován pouze tím, že společnost kde působí, dostane od Evropské komise, národní soutěžněprávní autority či jiného orgánu nějakou pokutu, tak bude množství oznámení a žádostí o účast v leniency programu vždy řádově nižší než v případě, kdy se bude daný funkcionář obávat i o důsledky postihující osobně jeho samotného.

To bylo ostatně zmíněno i ve Zprávě Komise²⁷¹ týkající se fungování vymáhání soutěžního práva, která opakuje známý fakt, jak důležitý nástroj je vhodně fungující leniency program a jak efektivní může být zejména proti kartelům (i) určujícím ceny a (ii) rozdělujícím si trh.

Také uvádí, že:

"Většina členských států stanoví sankce vůči jednotlivcům za porušení práva hospodářské soutěže, a to nad rámec pokut podnikům. Pokud takové právní řády nestanoví shovívavost (leniency) pro zaměstnance podniků, které uvažují o žádosti o podnikatelskou shovívavost, může to mít za následek odrazení od spolupráce s orgány v celé EU. Hrozba vyšetřování a sankce zaměřené na zaměstnance můžou odradit potenciální firemní žadatele od podání žádosti."²⁷²

"V současné době existují dostatečné opatření k ochraně zaměstnanců podniků před individuálními sankcemi, pokud spolupracují v rámci programu o spolupráci společnosti NCA nebo Evropské komise, pouze v několika jurisdikcích. Je vhodné zvážit možnosti řešení problému vzájemného působení mezi programem shovívavosti a sankcí vůči jednotlivcům, které existují na úrovni členských států."²⁷³

Je tedy zřejmé, že i z úhlu pohledu Evropské komise hraje v leniency programu klíčovou roli vztah společnosti a jejích zaměstnanců/managementu.

²⁷¹Communication from the Commission to the European Parliament and the Council - Ten Years of Antitrust Enforcement under Regulation No. 1/2003: Achievements and Future Perspectives. COM (2014) 453 [online]. internet: web, 2014 [cit. 2017-03-06]. K dispozici na: http://ec.europa.eu/competition/antitrust/antitrust_enforcement_10_years_en.pdf

²⁷²Ibid., článek 41.

²⁷³Ibid., článek 42.

12) Budoucnost a úvahy de lege ferenda

Důležitou součástí budoucí úpravy leniency programu v mnoha státech bude rozšíření současné leniency plus, nebo obdoby americké amnesty plus, tedy nástroje, který je možné užít v případě nedostatečného naplnění podmínek pro udělení úplné imunity. Skrze něj je možné dosáhnout alespoň snížení pokuty, pokud se s danými soutěžními autoritami dostatečně spolupracuje a soutěžitel asistuje v odhalení jiné zakázané dohody vyskytující se na dalším trhu.

Ukazuje se, že tento nenápadný prvek je budoucností odhalování kartelů, neboť paradoxně se často stává, že pokud už se nějaká společnost či koncern chová kartelově, tak k tomuto nežádoucímu a protisoutěžnímu chování většinou dochází na více trzích a tato společnost v momentě vyšetřování tuší, že by mohlo dojít i k odhalení původně nesouvisejících aktivit. Právě na tuto strunu hraje leniency plus/amnesty plus a další programy (jako je přesně opačně nastavený penalty plus), jejímž cílem je přinést dostatečně komplexní řešení pro boj se stále sofistikovanějšími kartely.

Současná budoucnost soutěžního práva v Evropské unii se skrývá ve Směrnici Evropského parlamentu a Rady zvyšujícího efektivitu vymáhání soutěžního práva a zajištění správného fungování vnitřního trhu (dále jen „**Navrhovaná Směrnice**“), která zatím existuje ve formě návrhu²⁷⁴ a snad se brzy stane skutečností nového a efektivnějšího vymáhání soutěžního práva v celé Evropské unii. Navrhovaná Směrnice samozřejmě obsahuje také kapitolu týkající se leniency jakožto klíčového nástroje v odhalování kartelů a zde uvádí že: „*právní nejistota, zda jsou zaměstnanci podniků chráněni od individuálních sankcí, může způsobit, že potenciální žadatelé o leniency svou přihlášku nepodají.*“²⁷⁵ To se pak odráží přímo v Navrhované Směrnici v kapitole VI, které se týká leniency a blíže popisuje celý program v člancích 16 – 22, přičemž v tom posledním pak rozebírá vztah mezi leniency programy a sankcemi pro fyzické osoby:

„Členské státy zajistí, aby stávající i bývalí zaměstnanci a jednatelé žadatelů o osvobození

²⁷⁴Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council to empower the competition authorities of the Member States to be more effective enforcers and to ensure the proper functioning of the internal market, COM (2017) 142 final, 2017/0063 (COD), [online]. internet: web, 2017 [cit. 2017-03-06]. K dispozici na: http://ec.europa.eu/competition/antitrust/proposed_directive_en.pdf

²⁷⁵Ibid., bod 40 deklaratorní části.

*od pokuty orgánům pro hospodářskou soutěž byli chráněni před trestními a správními sankcemi a od sankcí uložených v jiném řízení za jejich účast v tajné kartelové dohodě (které se týká podaná přihláška), pokud tito zaměstnanci a ředitelé aktivně spolupracují s příslušnými orgány pro hospodářskou soutěž a žádost o udělení imunity předchází zahájení trestního řízení.*²⁷⁶

Přesně takové řešení má potenciál (pokud bude vhodným způsobem implementováno do národních předpisů) zvýšit počet přihlášek do leniency programu (a tím přeneseně i počet odhalených kartelů), neboť zaměstnanci, manažeři a jednatelé budou konečně mít možnost se vyhnout souvisejícím sankcím.

²⁷⁶Ibid., článek 22.

Závěr

Cílem práce bylo z několika různých rovin do hloubky rozebrat principy leniency programu, porovnat současnou úpravu v různých zemích a zejména poukázat na negativní stránky soudobých leniency programů. Dále také odhadnout, co bude představovat pro leniency největší problémy do budoucna. Souhrnem nicméně lze říci, že dnešní leniency programy v jurisdikcích vyjmenovaných v této práci plní svou úlohu. Daří se zmenšovat deterrence gap a často je zřejmé, že některé kartely ukončí svou činnost jen díky existenci dobře fungujícího mechanismu umožňujícího takový kartel opustit bez rizika pokuty. To bylo dle názoru autora této rigorózní práce výstižně ilustrováno například v kapitole věnované vývoji leniency systému v Dánsku. Dánský systém byl systémem původně takřka nevyužívaný a bylo třeba několika novel, ve kterých byly zavedeny mnohem přísnější pokuty k tomu, aby došlo k jeho výrazně zvýšenému využívání žadateli o leniency.

Používání dobře fungujícího leniency programu může být vnímáno také jako nástroj v přímé hospodářské soutěži – k poškození původních partnerů v kartelu, což bylo opět v této práci podrobněji rozebráno v kapitole [9](#) věnované důkazní hodnotě prohlášení zájemců o leniency. Tuto oblast je nicméně prakticky nemožné spravedlivě vyvážit, neboť když někdo podá přihlášku o leniency, tak takovému žadateli je do jisté míry nutné věřit už jen z titulu toho, že si podáním přihlášky sám způsobí komplikace (vzhledem k tomu, že není zcela chráněn před soukromoprávním vymáháním nároků). To je ještě významnějším faktorem při uvážení skutečnosti, že význam těchto nároků se rok od roku zvyšuje, jak je popsáno v kapitole [10](#) výše.

Současné systémy také konečně nasbíraly dostatek judikatury, která pomáhá vyložit mnohé související otázky a pochyby. Dobrým příkladem je v této rigorózní práci rozebraný případ DHL, který byl průlomem pro vztah mezi národními a mezinárodními leniency systémy a dokázal, že by tyto dvě skupiny měly působit odděleně a nezávisle. Nedávno vydané Pokyny ICC také působí k tomu, aby vznikla jasná a transparentní pravidla pro leniency aplikovatelná ve více státech. Mezinárodní obchodní komora si v tomto případě uvědomuje, že v případě, kdy budou mít soutěžitelé sdružení v kartelu obavy, jak leniency systém použít, tak se zvýší šance jejich pokračování v kartelu (což bude trh dále poškozovat).

Budoucí cíle pro leniency systémy jsou jasné – snažit se být předvídatelný

a spravedlivý do nejvyšší možné míry. To platí zejména pak ve složitějších případech, kde dochází k několika různým porušením národních předpisů a/nebo SFEU, které se týká mnoha rozličných zemí. V takových případech by podniky měly být vždy schopny oznámit svou pozici a posoudit, jaké důsledky pro ně z uplatnění leniency vyplynou. Další související programy, jako je leniency plus, jsou pak jen pomocnou silou, ale autor předpovídá i jejich rozmach a častější užívání napříč různými právními systémy. Otázka předvídatelnosti rozhodnutí, který byla nastíněna výše, stále není dostatečně dořešena. Někteří autoři, kam patří například Carmeliet²⁷⁷, tvrdí, že ačkoliv se nejnovější Leniency Notice snaží vyjasnit tyto nejistoty a snížit jejich počet, například týkající se typu informací a důkazních prostředků²⁷⁸²⁷⁹, tak výsledek tohoto procesu stále není dostatečně předvídatelný. Důvodem jsou zejména příliš široce formulované podmínky.

Předvídatelnost je bezesporu důležitou podmínkou, nicméně jednoduchost je také zásadní, zejména proto, že současné systémy příliš nevyjasňují, kde by mělo dojít k podání přihlášky do leniency programu. Stále jistější variantou tak je podat několik různých přihlášek, aby si žadatel mohl být jistý, že svou žádost adresoval správnému orgánu. Ideálním řešením by bylo mít pouze jediné místo pro podání přihlášky (tzv. „one-stop-leniency shop“), kde by byla pouze jedna sada podmínek, a to bez nutnosti jednat s národními úřady v oblasti hospodářské soutěže. Nicméně, tento hezký nápad prakticky není možné v praxi realizovat a současný poměrně roztržitý²⁸⁰ systém bohužel nejspíše přinese hodně nejistot²⁸¹ i v budoucnu.

Předpoklad autora, že je systém momentálně dostatečně funkční a motivuje společnosti k tomu, aby byl využíván, byl potvrzen pouze částečně. Podle autora této práce není stále

²⁷⁷CARMELIET, Tine. *How lenient is the European leniency system? An overview of current (dis)incentives to blow the whistle*. Jura Falconis Jg. 48., 2011-2012, (také k dispozici na <https://www.law.kuleuven.be/jura/art/48n3/carmeliet.pdf>).

²⁷⁸S. SUURNAKKI and M.L. TIerno CENTELLA D-G for competition, “European Commission adopts revised Leniency Notice to reward companies that report hard-core cartels”, Competition Policy Newsletter 2007, 7-15.

²⁷⁹J.S. SANDHU, “The European Commission’s Leniency Policy: a success?”, ECLR 2007, 148-157

²⁸⁰BROKX, L. “A patchwork of leniency programmes”, ECLR 2001, 35-46.

²⁸¹REYNOLDS, M.J., ANDERSON, D.G. “Immunity and Leniency in EU Cartel cases: current issues”, ECLR 2006, 82-90

dostatečně rozpracována leniency pro jednotlivce (tedy pro jednatele, manažery a ostatní zaměstnance společností zapojených v kartelech) a to i přes to, že se jedná o jednu z nejvíce důležitých částí. Je tomu tak proto, že mnoho manažerů se více stará o svůj osobní prospěch než o komplikace týkající se „jejich“ společností, zejména v případech, kdy se potrestání neprovádí pouze formou pokut, ale i závažnějšími cestami, například hrozbou vězení. Někteří autoři, například Andreas Stephan²⁸², jsou ještě mnohem skeptičtější a tvrdí, že: „*některé členské státy stále nemají zavedený funkční leniency program a ty ostatní jsou příliš pomalé v novelizacích, tedy mají problém držet krok s vývojem na úrovni celé unie*²⁸³“ nebo že „*hlavním důvodem, proč se Evropskému leniency programu nedaří snižovat deterrence gap a odkrývat aktivní kartely mohou být neadekvátní (příliš nízké ve srovnání se systémem v USA – poznámka autora této práce) sankce.*“²⁸⁴ Stephan také spatřuje budoucí komplikace ve snaze povzbudit soukromoprávní vymáhání škod způsobených kartely.

Na druhou stranu i z jeho textu je zjevné, že od roku 1996, kdy byla vydána první Leniency Notice, došlo k velkému posunu, neboť většina kartelů odkrytých podle této notice byla již ve stádiu vyšetřování v USA a polovina porušení byla propojená. I Stephan tedy přiznává, že situace v Evropě se pomalu zlepšuje a přibližuje k těm nejvyspělejším programům, kam patří ten v USA.

Soukromoprávní vymáhání, jak již bylo několikrát zmíněno v této práci, může být také potenciální hrozbou pro dobře fungující leniency, což hezky popisují Kirst a Van den Bergh²⁸⁵, kteří tvrdí, že:

„Efektivní vymáhání je obtížné a zahrnuje vyvažování mezi odstrašováním od protiprávního jednání a kompenzační spravedlností jako hlavními zásadami. I když by mohlo být z hlediska kompenzační spravedlnosti obhajováno, že oběti kartelů by měly být odškodněny za celkovou způsobenou škodu, může být počet žádostí o leniency snížen, pokud neexistuje imunita vůči

²⁸²STEPHAN, Andreas. *An Empirical Assessment of the European Leniency Notice*. Journal of Competition Law & Economics, 5 (3), 537 – 561. Vydáno v roce 2008 v Oxford University Press.

²⁸³Ibid., strana 559.

²⁸⁴Ibid., strana 559.

²⁸⁵KIRST, Philipp & VAN DEN BERGH, Roger. *The European Directive on Damages Actions: A Missed Opportunity to Reconcile Compensation of Victims and Leniency Incentives*. Journal of Competition Law & Economics, 12 (1), 1-30. Vydáno v roce 2015 v Oxford University Press.

žalobám o náhradu škody. Pokud jsou negativně ovlivněny stimuly týkající se shovívavosti, výhody plynoucí z lepší kompenzace mohou být vyváženy omezeným rozkrýváním kartelů a rovnováha mezi odškodněním a odstrašujícím účinkem nebude z hlediska sociálního blahobytu optimální²⁸⁶.“

Je tedy zjevné, že perfektní výchozí pozice pro odkrývání kartelů díky leniency programu může nicméně uškodit šancím obětí kartelů se dostatečně odškodnit pomocí kompenzace. Nicméně pravdou zůstává, že bez odhalení kartelu samotného není možné dosáhnout žádné kompenzace (a dobře fungující leniency vysoce zvyšuje šance pro takové odhalení, jak již bylo v této rigorózní práci odůvodněno a dokázáno).

Kartely jsou dnes velmi sofistikované a většinou je prakticky nemožné odhalit dobře skrytý a dlouhotrvající kartel jinak než skrze oznámení jednoho z jeho (bývalých) členů, o čemž svědčí právě i úspěšnost leniency a časté odhalení až po ukončení činnosti takového kartelu. Dá se očekávat, že ve snaze se „zachránit“ bude stále více společností rychle žádat o leniency a celý trh bude čistší.

²⁸⁶Ibid., strana 30.

Seznam užitých zdrojů

Oficiální dokumenty SDEU/Komise

Antitrust: Commission introduces new anonymous whistleblower tool. *Ec.Europa.eu* [online]. online: web, 2017 [cit. 2017-04-27]. K dispozici na: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-591_en.htm

Cartel statistics. *Ec.europa.eu* [online]. internet: web, 2017 [cit. 2017-08-04]. K dispozici na: <http://ec.europa.eu/competition/cartels/statistics/statistics.pdf>

Commission Decision of 3 December 2003 relation to a proceedings under Article 81 of the EC Treaty and Article 53 of the EEA Agreement (Case C:38.359 - Electrical and mechanical carbon and graphite products). *Ec.europa.eu* [online]. internet: web, 2003 [cit. 2017-18-09]. K dispozici na: http://ec.europa.eu/competition/antitrust/cases/dec_docs/38359/38359_36_1.pdf

Commission staff working paper accompanying the Whitepaper on damages actions for breach of the EC antitrust rules {COM(2008) 165 final} {SEC (2008) 405} {SEC (2008) 406}. K dispozici na:

http://eurlex.europa.eu/search.html?DB_AUTHOR=commission&textScope0=ti&DTA=2008&qid=1433420196688&DTS_DOM=EU_LAW&typeOfActStatus=OTHER&type=advanced&lang=en&andText0=white%20paper&SUBDOM_INIT=PRE_ACTS&DTS_SUBDOM=PRE_ACTS

Communication from the Commission to the European Parliament and the Council - Ten Years of Antitrust Enforcement under Regulation No. 1/2003: Achievements and Future Perspectives. COM (2014) 453 [online]. internet: web, 2014 [cit. 2017-03-06]. K dispozici na: http://ec.europa.eu/competition/antitrust/antitrust_enforcement_10_years_en.pdf

Damages Directive: Directive 2014/104/EU of the European Parliament and of the Council of 26 November 2014 on certain rules governing actions for damages under national law for infringements of the competition law provisions of the Member States and of the

European Union Text with EEA relevance. OJ L 349, 5.12.2014, p. 1–19.

K dispozici na: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2014.349.01.0001.01.ENG

European Commission's Anonymous Whistleblower Tool. *Ec.Europa.eu* [online]. online: web, 2017 [cit. 2017-04-25]. K dispozici na: <http://ec.europa.eu/competition/cartels/whistleblower/index.html>

European Competition law statistics. *Ec.europa.eu* [online]. internet: web, 2017 [cit. 2017-08-04]. K dispozici na: <http://ec.europa.eu/competition/ecn/statistics.html#2>

Fines for breaking EU Competition Law. *Ec.europa.eu*. [online]. online: web, 2017 [cit. 2017-03-03]. K dispozici na: http://ec.europa.eu/competition/cartels/overview/factsheet_fines_en.pdf

Press release Barclays cartel case. *Europa.eu* [online]. internet: web, 2015 [cit. 2016-11-06]. K dispozici na: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-1208_en.htm

Press release Chiquita cartel case. *Europa.eu* [online]. internet: web, 2010 [cit. 2016-11-06]. K dispozici na: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-11-1186_en.htm

Press release Henkel cartel case. *Europa.eu* [online]. internet: web, 2014 [cit. 2016-11-06]. K dispozici na: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-11-473_en.htm

Press release Lufthansa Cargo cartel case. *Europa.eu* [online]. internet: web, 2010 [cit. 2016-11-06]. K dispozici na: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-10-1487_en.htm?locale=en

Press release MAN cartel case. *Europa.eu* [online]. internet: web, 2014 [cit. 2016-11-06]. K dispozici na: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-2582_en.htm

Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council to empower the competition authorities of the Member States to be more effective enforcers and to ensure the proper functioning of the internal market, COM (2017) 142 final, 2017/0063 (COD), [online]. internet: web, 2017 [cit. 2017-03-06]. K dispozici

na: http://ec.europa.eu/competition/antitrust/proposed_directive_en.pdf

Rozhodnutí Komise ze dne 30. listopadu 2005 ve věci COMP/38354 - Průmyslové pytle, oznámeno pod číslem K(2005) 4634. *Eur-lex.europa.eu* [online]. internet: web, 2005 [cit. 2017-18-09]. K dispozici na: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32007D0686&from=EN>

Sdělení orgánů a institucí Evropské unie. Komise - Souhrnná zpráva o rozhodnutí Komise ze dne 18. dubna 2007 týkající se řízení podle článku 81 Smlouvy o založení Evropského společenství (Věc č. COMP/B(37.766 - Nizozemský trh s pivem). *Eur-lex.europa.eu* [online]. internet: web, 2007 [cit. 2017-19-09]. K dispozici na: [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52008XC0520\(01\)&from=EN](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52008XC0520(01)&from=EN)

Souhrnná zpráva o rozhodnutí Komise ze dne 23. června 2010 týkající se řízení podle článku 101 SFEU a článku 53 Dohody o EHP (Věc COMP/39.092 - zařízení a pevné součásti koupelen) (2011/C 348/09). *Eur-lex.europa.eu* [online]. internet: web, 2010 [cit. 2017-19-09]. K dispozici na: [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52011XC1129\(02\)&from=EN](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52011XC1129(02)&from=EN)

Souhrnná zpráva o rozhodnutí Komise ze dne 28. března 2012 týkající se řízení podle článku 101 Smlouvy o fungování Evropské unie a článku 54 dohody o EHP - věc COMP/39.462 - Spediční služby. *Eur-lex.europa.eu* [online]. internet: web, 2012 [cit. 2017-18-09]. K dispozici na: [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52012XC1205\(01\)&from=EN](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52012XC1205(01)&from=EN)

Směrnice Evropského parlamentu a rady 2014/104/EU ze dne 26. listopadu 2014 o určitých pravidlech upravujících žaloby o náhradu škody podle vnitrostátního práva v případě porušení právních předpisů členských států a Evropské unie o hospodářské soutěži. *Eur-lex.europa.eu* [online]. internet: web, 2012 [cit. 2017-27-09]. K dispozici na: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:32014L0104&from=CS>

Česká akademická literatura

BEDNÁŘ, Josef. *Zákon o ochraně hospodářské soutěže: s komentářem a předpisy*

souvisíciemi. Praha: Linde, 2002. ISBN 80-7201-363-7.

BEJČEK, Josef, Petr HAJN a Jarmila POKORNÁ. *Obchodní právo: obecná část, soutěžní právo*. V Praze: C.H. Beck, 2014. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-547-3.

KALESNÁ, Katarína. *Zákon o ochranu hospodárskej súťaže: komentár*. V Prahe: C.H. Beck, 2012. Beckova edícia komentované zákony. ISBN 978-80-7400-257-1.

KINDL, Jiří. *Kartelové a distribuční dohody: teorie a praxe*. V Praze: C.H. Beck, 2009. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-136-9.

MUNKOVÁ, Jindřiška, Jiří KINDL a Pavel SVOBODA. *Soutěžní právo*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 978-80-7400-424-7.

NOVOTNÝ, Václav. *Přehled judikatury ve věcech ochrany hospodářské soutěže*. Praha: ASPI, 2006. Přehledy judikatury (ASPI). ISBN 80-735-7192-7.

ONDREJOVÁ, Dana. *Národní šampioni a hospodářské soutěž*. Praha: Linde, 2007. ISBN 978-80-7201-678-5.

PIPKOVÁ, Petra Joanna. *Rozsah odpovědnosti za škodu způsobenou porušením soutěžních pravidel EU*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2014. Prameny a nové proudy právní vědy. ISBN 978-80-87975-06-0.

PETR, Michal. *Modernizace komunitárního soutěžního práva*. Praha: C.H. Beck, 2008. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-077-5.

PETR, Michal. *Zakázané dohody a zneužívání dominantního postavení v ČR*. V Praze: C.H. Beck, 2010. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-307-3.

PETR, Michal. *Zákon o ochraně hospodářské soutěže: s judikaturou a souvisejícími předpisy*. V Praze: C.H. Beck, 2007. Beckova edice zákonů s judikaturou. ISBN 978-80-7179-574-2.

RAUS, David a Robert NERUDA. *Zákon o ochraně hospodářské soutěže: komentář*

a související české i komunitární předpisy. Praha: Linde, 2004. Zákony s poznámkami (Linde). ISBN 80-720-1483-8.

RAUS, David a Andrea ORŠULOVÁ. *Kartelové dohody*. V Praze: C.H. Beck, 2009. Beckova edice právo a hospodářství. ISBN 978-80-7400-016-4.

SCHELLEOVÁ, Andrea a Karel SCHELLE. *Competition law in the Czech Republic: (history and present)*. München: Dr. Hut, 2010. ISBN 978-3-86853-648-5.

ŠMEJKAL, Václav a Barbara DUFKOVÁ. *Průvodce aktuální judikaturou Soudního dvora EU k ochraně hospodářské soutěže: 77 rozsudků z let 2006-2015*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2015. ISBN 978-80-87975-26-8.

TICHÝ, Luboš. *Soukromé vymáhání kartelového práva*. Praha: Univerzita Karlova v Praze v nakl. Eva Rozkotová, 2009. ISBN 978-80-904209-5-3.

Zahraniční akademická literatura

BELLAMY, Christopher a Graham D. CHILD, ROTH, P. M. (ed.). *European community law of competition*. 5th ed. London: Sweet and Maxwell, 2001. ISBN 04-215-6440-7.

BOTANA, Patricia Carmona. *Prevention and Deterrence of Collusive Behaviour: the role of Leniency Programs*. Hein Online: 13 Colum. J. Eur. L. 47 2006 – 2007.

BRAMMER, Silke. *Co-operation between national competition agencies in the enforcement of EC competition law*. Portland, Hart Pub., 2009. ISBN 18-411-3931-9.

BROKX, L. “A patchwork of leniency programmes”, ECLR 2001, str. 35-46.

BRYANT, P. a ECKARD, E. “Price fixing: the probability of getting caught”, *The Review of Economics and Statistics* 1991, 531.

MARVAO, Catarina. *The EU Leniency Programme and Recidivism*. C. Rev Ind Organ (2016) 48: 1. doi:10.1007/s11151-015-9474-z

CARMELIET, Tine. *How lenient is the European leniency system? An overview of current (dis) incentives to blow the whistle*. Jura Falconis Jg. 48., 2011-2012, (také dostupné na: <https://www.law.kuleuven.be/jura/art/48n3/carmeliet.pdf>)

DANNECKER, Gerhard. a O. J. D. M. L. JANSEN. *Competition law sanctioning in the European Union: the EU-law influence on the national law system of sanctions in the European area*. Frederick, MD: Vydal Aspen Publishers, 2004. ISBN 90-411-2100-5.

EZRACHI, Ariel. *EC competition law: an analytical guide to the leading cases*. Oxford: Hart publishing, 2008. ISBN 978-1-84113-674-5.

FIEDLER, Lilly. *Class Actions zur Durchsetzung des europäischen Kartellrechts: Nutzen und mögliche prozessuale Ausgestaltung von kollektiven Rechtsschutzverfahren im deutschen Recht zur privaten Durchsetzung des europäischen Kartellrechts*. Tübingen: Mohr Siebeck, 2010. Bd. 66. ISBN 978-3-16-150280-4.

HARDING, Christopher a Julian, JOSHUA. *Regulating cartels in Europe: a study of legal control of corporate delinquency*. New York: Oxford University Press, 2003. ISBN 01-992-4244-5.

HOLMES, Marjorie a Lesley, DAVEY. *A practical guide to national competition rules across Europe*. Frederick, MD: Vydal Aspen Publishers, 2004. ISBN 90-411-2295-8.

HOU, Liyang. *Competition law and regulation of the EU electronic communications sector: a comparative legal approach*. Frederick, Md.: Vydal Aspen Publishers, 2012. International competition law series, v. 52. ISBN 90-411-4047-6.

HUANG, Zongle a Jiyuan. CHEN. *The future development of competition framework*. Frederick, MD: Vydal Aspen Publishers, 2004. ISBN 90-411-2305-9.

KECSMAR Krisztian a KEIDEL Andreas. *Shaping the EU Leniency Programme: The Recent Approach Adopted by EU Courts*. Journal of European Competition Law & Practice (2015) 6 (8): 556 – 566. Vydal v roce 2015 Oxford University Press.

KEIRSBILCK, Bert. *The new European law of unfair commercial practices and competition law*. Oxford: Hart publishing, 2011. ISBN 978-1-84946-184-9.

KIRST, Philipp a VAN DEN BERGH, Roger. *The European Directive on Damages Actions: A Missed Opportunity to Reconcile Compensation of Victims and Leniency Incentives*. Journal of Competition Law & Economics, 12 (1), 1-30. Vydal v roce 2015 Oxford University Press.

LAHME, Rudiger. *Die Eignung des Zivilverfahrens zur Durchsetzung des Kartellrechts: eine Untersuchung unter besonderer Berücksichtigung des zivilprozessualen Beweisrechts*. Baden-Baden: Nomos, 2010. Wirtschaftsrecht und Wirtschaftspolitik, Bd. 235. ISBN 978-383-2946-388.

MACNAB, Andrew a P. M. ROTH (eds.). *Materials on European Community law of competition*. 2008 ed. Oxford: Oxford University Press, 2008. ISBN 978-0-19-928652-2.

MOBLEY, Samantha J. a DENTON, Ross, *Global leniency manual*. New York: Oxford University Press. ISBN 2165-2929.

MÖLLERS, Thomas M. J. a Andreas HEINEMANN (eds.). *The enforcement of competition law in Europe*. Cambridge: Cambridge University Press, 2007. Common core of European private law. ISBN 978-0-521-88110-4.

NAGY Csongor István. *The Procedural Aspects of the Application of Competition Law*. Europa Law Publishing, Groningen 2016. ISBN 978-90-8952-188-0

REYNOLDS M.J., ANDERSON, D.G. "Immunity and Leniency in EU Cartel cases: current issues", ECLR 2006, 82-90.

RILEY, A., *The Modernization of EU Anti-Cartel Enforcement: Will the Commission Grasp the Opportunity*, CEPS Special Report/January 2010, str. 7.

RITTER, Lennart a W. David BRAUN. *European competition law: a practitioner's guide*. 3rd ed. The Hague: Kluwer Law International, 2004. ISBN 90-411-2200-1.

SANDHU, J.S. “*The European Commission’s Leniency Policy: a success?*” ECLR 2007, 148-157.

SAUTER, Herbert. *Kartellrecht: Gesetz gegen Wettbewerbsbeschränkungen (GWB) und EG-Kartellrecht : Textausgabe*. 3. Aufl. München: C. H. Beck, 2000. ISBN 34-064-3682-X.

STEPHAN, Andreas. *An Empirical Assessment of the European Leniency Notice*. Journal of Competition Law & Economics, 5 (3), 537 – 561. Vydal v roce 2008 Oxford University Press.

SUURNAKKI, S., TIERNO CENTELLA. M.L., D-G for competition, “*European Commission adopts revised Leniency Notice to reward companies that report hard-core cartels*”, Competition Policy Newsletter 2007, 7-15.

THÉPOT, Florence. *Leniency and Individual Liability: Opening the Black Box of the Cartel*. Volume 7 Issue 2 pp 221-240, The Competition Law Review, ISSN 1745-638X (Online).

VAN BAEL, Ivo a Jean-François BELLIS. *Competition law of the European Community*. 5th ed. Alphen Van den Rijn: Kluwer Law International, 2010. ISBN 978-90-411-2876-8.

VOGELAAR, F. O. W. *The European competition rules: landmark cases of the European Courts and the Commission*. Groningen: Europa Law Publishing, 2004. ISBN 90-768-7125-6.

VON RAINER BECHTOLD. *Kartellgesetz: Gesetz gegen Wettbewerbsbeschränkungen : Kommentar*. 2., völlig neu bearb. Aufl. München: Beck, 1999. ISBN 978-340-6442-537.

WIJCKMANS, Frank a Filip TUYTSCHAEVER. *Horizontal agreements and cartels in EU competition law*. ISBN 01-996-9820-1.

WILS, W. “*Leniency in antitrust enforcement: theory and practice*”, World Competition 2007, 25-64.

České internetové zdroje

Dawn Raid, aneb na co si dát při úsvitu pozor. *www.epravo.cz* [online]. web: internet, 2017 [cit. 2017-09-18]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/dawn-raid-aneb-na-co-si-dat-za-usvitu-pozor-106191.html>

Důkazní hodnota žádosti o leniency: K „mimořádné důvěryhodnosti“ prohlášení žadatele o leniency. *Beck.com* [online, původně v magazínu]. Obchodněprávní revue 7-8/2016, str. 193: C.H.Beck, 2016 [cit. 2016-11-06]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nrptembrgzpw64s7g5ptqx3torzvf6mjzgm&groupIndex=6&rowIndex=0>

Hospodářská soutěž – zakázané dohody a zneužití dominance. *uohs.cz* [online]. internet: web, 2015 [cit. 2016-11-06]. Dostupné z: <https://www.uohs.cz/cs/hospodarska-soutez/zakazane-dohody-a-zneuziti-dominance/leniency-program.html>

Kladivo na kartely: omilostnění. *Glatzova.com* [online]. internet (původně týdeník EURO): web, 2009 [cit. 2016-11-06]. Dostupné z: http://en.glatzova.com/files/download/euro_leniencyVG_13072009.pdf

Leniency program 2013 – Česká republika. *uohs.cz* [online]. internet: web, 2013 [cit. 2016-11-06]. Dostupné z: <http://www.uohs.cz/download/Legislativa/HS/SoftLaw/Program-lenieny-2013.pdf>

Nedostatky leniency programu v rámci evropského právního pojetí. *www.epravo.cz* [online]. internet: web, 2016 [cit. 2016-11-06]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/leniency-program-a-jeho-nedostatky-v-ramci-evropskeho-pravniho-pojeti-102115.html>

Soukromoprávní vymáhání náhrady škody v oblasti hospodářské soutěže v ČR a nový zákon o náhradě škody. *www.epravo.cz* [online]. internet: web, 2017 [cit. 2017-02-02]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/soukromopravni-vymahani-nahrady-skody-v-oblasti-hospodarske-souteze-v-cr-a-novy-zakon-o-nahrade-skody-104642.html>

Kartel v oblasti odpadového hospodářství byl potrestán pokutou téměř 100 milionů korun. *www.uhos.cz* [online]. internet: web, 2017 [cit. 2017-27-09]. Dostupné z: <https://www.uhos.cz/cs/hospodarska-soutez/aktuality-z-hospodarske-souteze/1561-kartel-v-oblasti-odpadoveho-hospodarstvi-byl-potrestan-pokutou-temer-100-milionu-korun.html>

Nový zákon o náhradě škody v oblasti hospodářské soutěže. *www.pravniprostor.cz* [online]. internet: web, 2017 [cit. 2017-27-09]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obchodni-pravo/novy-zakon-o-nahrade-skody-v-oblasti-hospodarske-souteze>

Soukromoprávní vymáhání škody způsobené porušením soutěžního práva: Zpřístupnění důkazů. *www.epravo.cz* [online]. internet: web, 2017 [cit. 2017-27-09]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/soukromopravni-vymahani-skody-zpusobene-porusenim-soutezniho-prava-zpristupneni-dukazu-105354.html>

Soukromoprávní vymáhání náhrady škody v oblasti hospodářské soutěže v ČR a nový zákon o náhradě škody. *www.epravo.cz* [online]. internet: web, 2017 [cit. 2017-27-09]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/soukromopravni-vymahani-nahrady-skody-v-oblasti-hospodarske-souteze-v-cr-a-novy-zakon-o-nahrade-skody-104642.html>

Nová úprava náhrady škody v oblasti hospodářské soutěže. *www.epravo.cz* [online]. internet: web, 2017 [cit. 2017-27-09]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/nova-uprava-nahrady-skody-v-oblasti-hospodarske-souteze-106116.html>

Zahraniční internetové zdroje

Antitrust commission fines truck producers. *Truckerworld.uk* [online]. internet: web, 2016 [cit. 2016-11-06]. Dostupné z: <http://truckerworld.uk/posts/2016/07/antitrust-commission-fines-truck-producers-e-2-93-billion-for-participating-in-a-cartel>

Antitrust trade regulation law. *Martindale.com* [online]. online: web, 2015 [cit. 2016-08-28]. Dostupné z: http://www.martindale.com/antitrust-trade-regulation-law/article_Jones-Day_2226970.htm

Cartels. *Ub.edu* [online]. internet;: web, 2014 [cit. 2016-11-06].
Dostupné z: http://www.ub.edu/gim/wp-content/uploads/2014/02/jaenfo.jnu013.full_.pdf

Cartels. *Nathan Miller* [online]. internet: web, 2014 [cit. 2016-11-06].
Dostupné z: <http://www.nathanhmilller.org/miller-cartels-aer.pdf>

Cartels and leniency. *iccwbo.org* [online]. online: web, 2015 [cit. 2016-08-28].
Dostupné z: <http://www.iccwbo.org/advocacy-codes-and-rules/areas-of-work/competition/cartels-and-leniency/>

Cartel leniency in EU - overview. *uk.practicallaw.thomsonreuters.com* [online]. internet: web, 2014 [cit. 2016-11-06]. Dostupné z: [https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/0-517-4976?source=relatedcontent&__lrTS=20170507142641543&transitionType=Default&contextData=\(sc.Default\)&firstPage=true&bhcp=1](https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/0-517-4976?source=relatedcontent&__lrTS=20170507142641543&transitionType=Default&contextData=(sc.Default)&firstPage=true&bhcp=1)

Cartels and Leniency review - EU chapter. *Slaughter and May* [online]. internet: web, 2015 [cit. 2016-11-06]. Dostupné z: <https://www.slaughterandmay.com/media/2082920/the-cartels-and-leniency-review-european-union-chapter.pdf>

Cartels and leniency in the European Union. *iclg.co.uk* [online]. internet: web, 2016 [cit. 2016-11-06]. Dostupné z: <http://www.iclg.co.uk/practice-areas/cartels-and-leniency/cartels-and-leniency-2016/european-union#chaptercontent4>

Cartels in China. *iclg.com* [online]. internet: web, 2016 [cit. 2016-11-06].
Dostupné z: <http://www.iclg.co.uk/practice-areas/cartels-and-leniency/cartels-and-leniency-2016/china#chaptercontent4>

Cartels in EU: Study on the effectiveness of leniency policy. *Managementmarketing.ro*. [online]. online: web, 2017 [cit. 2016-08-28].
Dostupné z: <http://www.managementmarketing.ro/pdf/articole/324.pdf>

Competition law - Leniency in Singapore. *ccs.gov.sg* [online]. internet: web, 2009 [cit. 2016-11-06]. Dostupné z:

<https://www.ccs.gov.sg/legislation/~media/custom/ccs/files/legislation/ccs%20guidelines/guidelines/leniencyprogramme220109final.ashx>

Corporate Leniency Policies in Africa. *Norton Rose* [online]. internet: web, 2013 [cit. 2016-11-06].

Dostupné z: <http://www.nortonrosefulbright.com/knowledge/publications/129323/corporate-lenieny-policies-on-the-rise-in-africa>

DHL Express (Italy) v. Commission: Getting it Right Beats Being First. *Europeanpapers.eu* [online]. online: web, 2017 [cit. 2016-08-28].

Dostupné z: <http://europeanpapers.eu/en/europeanforum/dhl-express-italy-v-commission-getting-it-right-beats-being-first>

DHL Italy: European Court issues key judgment on overlapping leniency procedures. *Kluwer competition law blog* [online]. online: web, 2017 [cit. 2016-08-28].

Dostupné z: <http://kluwercompetitionlawblog.com/2016/02/18/dhl-italy-european-court-issues-key-judgment-on-overlapping-lenieny-procedures/>

ECJ: Member states leniency programmes function independently of the Commission's. *Noerr.com* [online]. online: web, 2017 [cit. 2016-08-28].

Dostupné z: <https://www.noerr.com/en/newsroom/News/ecj-member-states-lenieny-programmes-function-independently-of-the-commission%E2%80%99s.aspx>

Effectiveness and fairness in the EU Leniency Policy. *Kcpure.kcl.ac.uk* [online]. internet: web, 2010 [cit. 2016-11-06]. Dostupné z:

[https://kclpure.kcl.ac.uk/portal/en/theses/reconciling-effectiveness-and-fairness-in-the-eu-lenieny-policy\(f8ece844-d62f-487a-8b07-fab960f8f827\).html](https://kclpure.kcl.ac.uk/portal/en/theses/reconciling-effectiveness-and-fairness-in-the-eu-lenieny-policy(f8ece844-d62f-487a-8b07-fab960f8f827).html)

EU Leniency Notice. *Gibson Dunn* [online]. internet: web, 2002 [cit. 2016-11-06]. Dostupné z: http://www.gibsondunn.com/fstore/documents/pubs/EU_Leniency_Notice.pdf

European Union Cartels Leniency. *Global Competition Law Review* [online]. online: web, 2016 [cit. 2016-08-28]. Dostupné

z: <http://globalcompetitionreview.com/reviews/72/sections/239/chapters/2892/european->

union-cartels-leniency/

FAQ regarding antitrust - leniency program. *Justice.gov* [online]. internet: web, 2014 [cit. 2016-11-06]. Dostupné z: <https://www.justice.gov/atr/frequently-asked-questions-regarding-antitrust-divisions-leniency-program>

French Leniency procedure. *www.lw.com* [online]. internet: web, 2014 [cit. 2016-11-06]. Dostupné z: <https://www.lw.com/thoughtLeadership/LW-French-anticompetitive-leniency-procedure>

Future of Leniency programme. *International competition network* [online]. internet: web, 2015 [cit. 2016-11-06]. Dostupné z: <http://www.internationalcompetitionnetwork.org/uploads/library/doc1005.pdf>

ICC Leniency manual – Launch edition April 2016 [online]. internet: web, 2016 [cit. 2016-11-06]. Dostupné z: <http://icc-albania.org.al/wp-content/uploads/2016/09/ICC-Leniency-Manual-15-cope.pdf>

Impact of the European Commission's Leniency Policy in Relation to Cartels. *Newjurist.com*. [online]. online: web, 2017 [cit. 2017-03-03]. Dostupné z: <http://newjurist.com/impact-of-the-european-commission-leniency-policy-in-relation-to-cartels.html>

Implications for the applying undertaking in the EU. *Competition policy international* [online]. internet: web, 2015 [cit. 2016-11-06]. Dostupné z: <https://www.competitionpolicyinternational.com/leniencywhat-exactly-are-the-implications-for-the-applying-undertaking-in-the-european-union/>

Leniency epant. *Epant.gr* [online]. internet: web, 2010 [cit. 2016-11-06]. Dostupné z: <http://www.epant.gr/img/File/William%20Kovacic.pdf>

Leniency guidelines for Belgium. *Lexology.com* [online]. online: web, 2016 [cit. 2017-19-9]. Dostupné z: <http://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=ce780957-2e1f-4bb1-b329-752dd2b0652c>

Leniency guidelines for Netherlands. *Draft Leniency guidelines* [online]. internet: web, 2014 [cit. 2016-11-06]. Dostupné z: https://www.google.co.uk/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=24&ved=0ahUKEwiDmKiIufDNAhWBCsAKHaKODKk4FBAWCDMwAw&url=https%3A%2F%2Fwww.acm.nl%2Fen%2Fdownload%2Fattachment%2F%3Fid%3D7953&usg=AFQjCNG24B36_v6ZVgjeapUlvffqj4dpcw&bvm=bv.126993452,d.ZGg&cad=rja

Leniency in Denmark. *Nordic Competition Blog* [online]. internet: web, 2015 [cit. 2016-11-06]. Dostupné z: <http://www.nordiccompetitionblog.com/?p=266>

Leniency in France. *us.practicallaw.com* [online]. internet: web, 2015 [cit. 2016-11-06]. Dostupné z: <http://us.practicallaw.com/8-501-0962>

Leniency in Luxembourg. *Guichet.public.lu* [online]. internet: web, 2014 [cit. 2016-11-06]. Dostupné z: <http://www.guichet.public.lu/entreprises/en/commerce/concurrence/pratiques-anti-concurrentielles/demande-clemence/>

Leniency in Spain. *Iclg.co.uk* [online]. internet: web, 2016 [cit. 2016-11-06]. Dostupné z: <http://www.iclg.co.uk/practice-areas/cartels-and-lenieny/cartels-and-lenieny-2016/spain>

Leniency in Switzerland. *Eversheds* [online]. internet: web, 2015 [cit. 2016-11-06]. Dostupné z: <https://www.eversheds.com/documents/global/switzerland/Publications/LEN1516.pdf>

Leniency policy in Botswana. *Competition authority.co.bw* [online]. internet: web, 2014 [cit. 2016-11-06]. Dostupné z: <http://www.competitionauthority.co.bw/sites/default/files/LENIENCY%20POLICY-2.pdf>

Leniency programme in Canada. *Competition bureau* [online]. internet: web, 2015 [cit. 2016-11-06]. Dostupné z: <http://www.competitionbureau.gc.ca/eic/site/cb-bc.nsf/eng/03288.html>

Leniency programme in the US. *Justice.gov* [online]. online: web, 2011 [cit. 2016-08-28].

Dostupné z: <https://www.justice.gov/atr/file/810001/download>

Leniency resources comparison. *Practical Law* [online]. online: web, 2006 [cit. 2016-08-28].

Dostupné z: <http://uk.practicallaw.com/cs/Satellite/resource/8-205-6152#>

Leniency, settlement and procedural changes in Hungarian antitrust rules. *Lexology.com* [online]. internet: web, 2017 [cit. 2017-02-02].

Dostupné z: <http://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=db5440a2-31d7-40e1-9def-ed4c9d0e3ea5>

Leniency summary. *Unctad.org* [online]. online: web, 2012 [cit. 2016-08-28].

Dostupné z: http://unctad.org/en/Docs/tdrbpconf7d4_en.pdf

MAN cartel case. *Lexology.com* [online]. internet: web, 2014 [cit. 2016-11-06].

Dostupné z: <http://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=8ccd3887-198e-428d-a40e-6471c54f0a58>

Moral Reasons for whistleblowing. *Promarket.org* [online]. online: web, 2017 [cit. 2017-04-05]. Dostupné z: <https://promarket.org/whistleblowers-motivated-moral-reasons-monetary-ones/>

New ICC Leniency Manual. *Iccwbo.org* [online]. online: web, 2016 [cit. 2016-08-28].

Dostupné z: <http://www.iccwbo.org/News/Articles/2016/New-ICC-Leniency-Manual-demystifies-antitrust-leniency-application-process/>

Newest Development in Leniency - the book. *Books.google.co.uk* [online]. internet: web, 2012 [cit. 2016-11-06]. Dostupné z:

https://books.google.co.uk/books?id=7ZF6CgAAQBAJ&pg=PT40&lpg=PT40&dq=newest+dvelopment+in+leniency&source=bl&ots=N3kVYfivX4&sig=mm6ATi2LsQ5LOvtYJr0xKvg_ZTk&hl=cs&sa=X&ved=0ahUKEwjGq5j-5evNAhXJAMAKHdcfAtI4ChDoAQgiMAE#v=onepage&q=newest%20development%20in%20leniency&f=false

Newest Development in Leniency 2. *Books.google.co.uk* [online]. internet: web, 2014 [cit.

2016-11-06]. Dostupné z:

https://books.google.co.uk/books?id=GaKOcEbl72IC&pg=PR5&lpg=PR5&dq=newest+development+in+leniency&source=bl&ots=jhXKUqbleb&sig=kes_BtucbYISBaAXghPePUE29Y4&hl=cs&sa=X&ved=0ahUKEwjGq5j-5evNAhXJAMAKHdcfAtI4ChDoAQhiMAk#v=onepage&q=newest%20development%20in%20leniency&f=false

Notice No 2/2016 of the President of the Hungarian Competition Authority and the Chair of the Competition Council of the Hungarian Competition Authority on the application of the rules on leniency pursuant to Article 78/A of Act LVII of 1996 on the Prohibition of Unfair and Restrictive Market Practices [online]. internet: web, 2017 [cit. 2017-03-04].

Dostupné z:

http://www.gvh.hu/en//data/cms1034640/szakmai_felhasznaloknak_kozlemenyek_2_2016_a.pdf

Recent Developments in International Cartel Enforcement. *Jonesday.com* [online]. online: web, 2003 [cit. 2016-08-28]. Dostupné z: <http://www.jonesday.com/recent-developments-in-international-cartel-enforcementthe-eus-new-leniency-notice-05-21-2002/>

Significant news for the French Leniency program. *August Debouzy* [online]. internet: web, 2015 [cit. 2016-11-06]. Dostupné z: <http://www.august-debouzy.com/en/blog/819-significant-news-for-the-french-leniency-program>

Whistle-Blowers' Experiences in Fraud Litigation against Pharmaceutical Companies. *New England Journal of Medicine.com* [online]. online: web, 2017 [cit. 2017-05-04]. Dostupné z: <http://www.nejm.org/doi/full/10.1056/NEJMSr0912039>

Who blows the whistle on corporate fraud. *Wiley.com* [online]. online: web, 2017 [cit. 2017-03-20]. Dostupné z: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1540-6261.2010.01614.x/full>

The Art of Strategy. *Credubookzip.co.kr* [online]. online: web, 2017 [cit. 2017-27-09]. Dostupné z: <http://credubookzip.co.kr/resource/englishbook/pdf/ae30352.pdf>

Economists finally test prisoner's dilemma on prisoners. *Latimes.com* [online]. online: web, 2017 [cit. 2017-27-09]. Dostupné z: <http://www.latimes.com/science/sciencenow/la-sci-sn-prisoners-dilemma-cooperation-20130725-story.html>

Seznam tabulek

Tabulka č. 1- shrnutí počtu soutěžně-právních případů, o kterých byla informována ECN (European Competition Network) mezi 1. květnem 2004 a 31. prosincem 2015	8
Tabulka č. 2 - uložené pokuty (upravené dle rozsudku soudu) v období mezi lety 2013 a 2017	8
Tabulka č. 3 - nejvyšších pokut uložených společností v Evropské unii od roku 1969.....	10
Tabulka č. 4 - seznam společností, kterým byla uložena vysoká pokuta jako trest za jejich účast v kartelu.....	10
Tabulka č. 5 - přehled kolik procent z celkového obrátu pokutované společnosti tvoří uložené pokuty (včetně žadatelů o leniency).....	11
Tabulka č. 6 - přehled kolik procent z celkového obrátu pokutované společnosti tvoří uložené pokuty (mimo žadatelů o leniency)	11

Seznam použitých zkratek

AGCM znamená L'Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato;

AML znamená obecně předpisy proti praní špinavých peněz (Anti-money laundering);

CADE znamená Council for Economic Defence (brazilský soutěžní úřad);

CCS znamená Competition Commission Singapore;

DCA znamená Dutch Competition Act;

Divize znamená Division's Deputy Assistant Attorney General for Criminal Enforcement;

DG COMP znamená Directorate General for Competition;

DKK znamená dánská koruna;

ECN znamená European Competition Network;

EHP znamená Evropský hospodářský prostor (v angličtině jako EEA);

EU znamená Evropská unie;

EURIBOR znamená Euro Inter Bank Offered Rate;

EK znamená Evropská komise (v této práci také jen jako Komise);

FCA znamená francouzský soutěžní úřad;

ICC znamená International Chamber of Commerce (Mezinárodní obchodní komora);

Kč znamená česká koruna;

LIBOR znamená London Inter Bank Offered Rate;

Nařízení znamená Nařízení Evropského parlamentu a Rady;

Nařízení č. 1/2003 znamená Nařízení Rady (ES) č. 1/2003 ze dne 16. prosince 2002 o provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v článcích 81 a 82 Smlouvy;

NDRC znamená čínský National Development and Reform Commission;

NOZ znamená zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů;

NS znamená Nejvyšší soud České republiky;

NSS znamená Nejvyšší správní soud České republiky;

OECD znamená Organization for Economic Cooperation and Development (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj);

PPSC znamená Public Prosecution Service of Canada;

PRIBOR znamená Prague Inter Bank Offered Rate;

SAIC znamená čínský State Administration for Industry & Commerce;

SDEU znamená Soudní dvůr Evropské unie (dříve ESD - Evropský soudní dvůr), v této práci také jako Evropský soud;

SFEU znamená Smlouva o fungování Evropské unie;

Směrnice znamená Směrnice Evropského parlamentu a Rady;

Smlouva znamená Smlouva o fungování Evropské unie;

ÚOHS znamená český Úřad pro ochranu hospodářské soutěže, tak jen jako Úřad;

ÚS znamená Ústavní soud České republiky;

USA znamená Spojené státy americké;

USD znamená americký dolar;

TAR znamená Tribunale Amministrativo Regionale;

TFEU znamená Treaty on the Functioning of the European Union (tedy Smlouva o fungování Evropské unie); a

ZOHS znamená zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, ve znění pozdějších předpisů.

Klíčová slova

- Evropská komise;
- hospodářská soutěž;
- kartel;
- leniency program; a
- Úřad pro ochranu hospodářské soutěže.

Keywords

- cartel;
- competition;
- European Commission;
- leniency program; and
- Office for the Protection of Competition.

Resumé v českém jazyce (Abstrakt)

Název: Leniency program v českém, evropském a světovém soutěžním právu

Autor: Mgr. Jan Metelka, LL.M.

Katedra: Katedra obchodního práva

Pověřený akademický pracovník: JUDr. Mgr. Vít Horáček, Ph.D.

Abstrakt: Tato rigorózní práce si klade za cíl popsat vývoj leniency programu jakožto klíčového nástroje pro odhalování národních i mezinárodních kartelů. Začíná obecným popisem soutěžního práva a oblasti kartelové spolupráce, aby plynule přešla ke smyslu leniency programu. Ten je pro úplnost řešen také z neprávnického úhlu pohledu - prostřednictvím teorie her a vězňova dilematu, neboť tyto fenomény se leniency programu překvapivě podobají. Poprvé je zde nastíněna otázka deterrence gapu, tedy jakéhosi indikátoru motivace účastníků kartelu tento kartel zradit a odhalit jeho existenci příslušným úřadům. Kartely jsou pro ilustraci popsány i formou tabulek, aby bylo zjevné o kolik (odhalených) provinění ročně se jedná, v jaké výši se pohybují uložené pokuty a kolik procent z obrátu dotčených společností tyto pokuty obvykle tvoří. Blíže jsou popsány leniency programy různých států, s důrazem na rozdíly v jejich vyspělosti a efektivitě, přičemž některé jsou popsány i historicky, s popisem vývoje a zvyšování míry použitelnosti daného leniency programu. Speciální pozornost je věnována samozřejmě právní úpravě České republiky, nicméně rozebírány jsou pro srovnání i některé ostatní evropské jurisdikce, protože ačkoliv se jedná také o státy Evropské unie, tak leniency program často reflektuje národní specifika. Vzhledem k tomu, že dle názoru autora se může zajímavý (a z pohledu zvýšení efektivity daného leniency programu) významný prvek objevit i v jiném systému než evropském, byly do této práce pro úplnost zařazeny také neevropské programy, a to zejména asijské (kde dochází k výraznému ekonomickému růstu), africké (pro ukázkou toho, že navzdory prvotnímu dojmu nemusí být nijak pozadu oproti evropské úpravě - alespoň v teoretické rovině) a zejména americké. Úprava leniency v USA je pokročilá, a jak je v této práci několikrát zmiňováno, slouží často jako vzor boje proti kartelům obecně, nejen v oblasti aplikace leniency programu, ale také v oblasti soukromoprávního vymáhání. Po popisu zahraničních právních úprav soutěžního práva s důrazem na řešení kartelů a leniency program se dostáváme do druhé poloviny práce, tedy dle plánu autora práce od suché teorie do praxe. Ta je prezentována reálnými soutěžně-právními případy, které byly pečlivě zvoleny ať už pro svou zajímavost, originalitu či význam, jaký mají pro celý obor vyšetřování

a trestání kartelů. Společným elementem všech případů zvolených do této rigorózní práce je úspěšné použití leniency programu jedním z původních členů kartelu, a tedy zjevná ilustrace systému v praxi a případných pokut, kterým se takový žadatel vyhnul. Je zde obsaženo deset zahraničních případů a několik z české praxe, aby bylo možné vidět případné rozdíly. Závěrečná čtvrtina práce pak již pracuje se znalostmi načerpanými předtím, úvodem se snaží popsat stále více aktuální otázku soukromoprávního vymáhání škody, neboť v budoucnu se očekává, že bude lépe fungovat systém tohoto vymáhání a náhrada škody ostatním soutěžitelům (kteří nebyli členy kartelu) případně spotřebitelům bude pro podniky citelnější ztrátou než případné pokuty udělené národními soutěžními úřady případně Evropskou komisí. Dále je poměrně rozsáhle řešena problematika důvěryhodnosti prohlášení žadatelů o leniency, neboť ačkoliv platí doktrína, že se věří někomu, kdo se podáním žádosti sám poškodí (například na pověsti), tak je zjevné, že je možné leniency program použít jako určitou sofistikovanou formu konkurenčního boje, a tedy by důkazy poskytnuté soutěžnímu úřadu pomocí leniency neměly být brány jako absolutní pravda, ale měly by být racionálně zpochybňovány, ačkoliv na nich závisí vyšetřování celého kartelu. Poslední kapitoly pak rozebírají negativa současné leniency obecně, neboť ačkoliv jak plyne z celé práce se kvalita leniency programu výrazně posunula za posledních 20 let, tak má stále svá negativa a bohužel některá negativa přibývají, ať už je to větší složitost a komplexnost, která jde ruku v ruce s globalizací a stále většími kartely pokrývajícími větší oblast, nebo výše zmíněné soukromoprávní vymáhání. Tato hrozba je stále způsobilá odstrašit společnosti od podání leniency žádosti, neboť i přes to, že se vyhnou pokutě od úřadů, tak hrozí vysoká náhrada škody, zejména u kartelů s dlouhou dobou trvání a velkým objemem dotčeného relevantního trhu. Závěr práce je pak věnován úvahám *de lege ferenda*, kde se autor snaží o popis "ideálního" leniency systému, který by měl co nejmenší deterrence gap, a tedy co nejvíce motivoval členy kartelu k jeho okamžitému opuštění a podání žádosti o leniency, což by pozitivně přispělo k narovnání celého trhu, který byl předtím kartelem dotčen.

Resumé v anglickém jazyce

Title: Leniency Program in Czech, European and World Competition Law

Author: Mgr. Jan Metelka, LL.M.

Department: Department of Business Law

Supervisor: JUDr. Mgr. Vít Horáček, Ph.D.

Resume: This thesis aims to describe the evolution of the leniency program as the key tool to uncover national and International cartels. It begins with a general overview of competition law and the area of cartel Cooperation and focuses on leniency program. This program is for the sake of completeness described not just from the legal point of view but also using theory of games and prisoner's dilemma because both these phenomenon are surprisingly similar to the leniency program. For the first time there is the issue of a deterrence gap, being some kind of indicator of incentives for the cartel members to betray such cartel and uncover its existence to the authorities. Cartels are also described using tables so it is clear how much (uncovered) cartels are there each year, what is the average amount of imposed fines and how many percent of turnover of such companies usually makes the fine. Leniency programs of various states are described in detail, focusing on differences in their complexity and efficiency and some of them are described back to the past, with the Description of the evolution of such leniency program, making it more useful. Special Attention is paid to the Leniency program of the Czech Republic, but also other European jurisdictions are being described because although these states are also EU member states, the leniency program often reflects national specifics of each country. According to the opinion of the author of this thesis, sometimes the interesting element (which may increase efficiency of such leniency program) may appear in different system than the European one, for the sake of completeness also other systems were included to this thesis, especially the Asian ones (reflecting the rapid economic growth in these countries), African ones (as a proof that despite the first impression these systems may not be far behind the European ones - at least on theoretical level) and especially the American ones. Leniency regulation in the USA is deemed very advanced and as it is mentioned multiple times in this thesis it serves as a reference point in the whole fight against cartels, not just in the area of leniency applications but also in the field of private law enforcement. After description of multiple foreign regulation of competition law with emphasis on cartels and leniency program we have reached the second half of this thesis, meaning shift from theory to practice.

Practice is presented by the real competition law cases, which have been thoroughly selected for their interesting object, originality or importance for the whole field of investigation and prosecution of cartels. The shared element for all cases selected to this thesis is the successful use of leniency program by one of the former cartel members and therefore a clear illustration of system in practice and possible fines which were avoided by such applicant. This thesis includes ten foreign cases and a several more from the Czech practice so it is possible to see possible differences. The last quarter of the thesis already uses the knowledge gained beforehand, first of all it tries to describe the up-to-date question on the private law enforcement, because it is expected in the future, that this system would work much better and paying of damages would be much stronger punishment for the company than potential fines awarded by the national competition law authorities and/or European Commission. Furthermore there is the issue of trustworthiness of leniency applicants and their statements, because although there is a doctrine in place, that authorities should trust someone who damaged itself by filing the application (for example ruining its business reputation), it is clear that it is possible to use leniency program as a sophisticated form of competition and therefore all evidence provided to the competition law authority by the leniency applicant should not have been entirely relied on in the investigations. The last chapters describe negative elements of contemporary leniency in general, because as it is clear from the whole thesis, although the quality of leniency programs has increased rapidly in the last 20 years, there are still some downsides and unfortunately new negative parts are still coming, for example greater complexity due to the globalization and bigger cartels spreading over larger territory or abovementioned private law enforcement, which could deter the possible leniency applicants from the actual filing of the application because especially in cartels with long duration and big value there is a threat of enormous damages. The conclusion of the work includes some *de lege ferenda* thoughts, trying to come up with the "ideal" leniency system, having the smallest deterrence gap and therefore motivating the cartel members to leave such cartel immediately, which would positively affect the whole market which was before distorted by the cartel.